

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Tractatus De Fiducia In Deum Plurimas Et Utilissimas pro
vitâ spirituali instructiones Continens, Præcipue Ad
Obtinendam magnam animæ quietem, & afflictiones
quascunque ingenti cum solatio & fructu ...**

Dusault, Nicolas

Coloniæ Agrippinæ, 1660

Liber III. de effectibus fiduciæ in Deum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-50333](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-50333)

L. 3

lete doli & artes, valete dignitates & honores mundi, fama nominis, vires corporis, divitiæ, amicitia & foedera hominum valete. Debilia estis & infida fortunæ membra, bonorum imagines, felicitatis umbræ, humanæ spei ludibria; fidere vobis amplius non placet, uti vobis quando necessitas coget, utemur ut peregrinis bonis, ut fluxis & perituris. Omnis in posterum spes atque fiducia nostra defixa erit in Deo Optimo Maximo cœli terræque Domino, rege seculorum immortalis, invisibili, cui soli honor & gloria in secula seculorum. Amen.

LIBER TERTIUS

DE

Effectibus Fiduciæ in Deum.

Proœmium.

§. I.

Qui fidunt Deo, rectè comparantur Soli.

QUANTA est differentia solis inter lumen & fumigantis lucernæ, tanta est inter eum qui fiduciam suam ponit in divina providentia, & eum qui humanæ fidei prudentiæ. Unde Vir sanctus comparatur soli

L 3

soli

soli Eccli. 27. & terrenus lino fumigatus
 ellychnio. Quemadmodum enim Sol qui
 sacris literis dicitur *vas admirabile opus
 celsi*, radiis suis refulgens illuminat caelos
 elementa uno labore, sine defectu, sine
 summatione sui, sine periculo ullo ne
 extinguatur, imò ne non luceat aliquando
 terea recreat homines & animantia super
 ram claritatis suæ splendore illustrat colores
 & ipsam rerum omnium pulchritudinem
 quidquid nobile in natura corporea & p
 tiosum, occultâ vi producit, taciti sive
 incrementis productum. Ita plane generat
 animus qui in solo Deo confidit, sufficit
 omnia, nec operando se exhaurit, aut
 magna agit sine difficultate, sine labore
 & tædio. *Omnia possum in eo qui me confidit*
 dicebat Apostolus. Ad Philip. 4. Et
 Bernardus censet in nulla re adeo clucere
 omnipotentiam quam in hoc quod vel
 omnipotentes reddat eos qui confidunt in
 Hi sunt, inquit SS. Patres, quorum
 cæli & elementa subsistunt: propter quod
 lesacit ignis, & sol lucet. His impii debent
 tæ necessaria, quibus se alunt & aërem quo
 respirant. Christus Dominus dixisse fertur
 Teresiae: si non creassem mundum, nunc
 creatum amorem. Est sicut sol qui radios suos

quaquaversum spargit sine ullo strepitu; pari modo confidentes Deo opera sua perficiunt in silentio absque pompatico tumultu, quæ tamen se longius latiusque extendunt quam ipsa solaris astri secundæ influentiæ. Illa quippe momento unico ascendunt usque ad cælum, implent terram, pervadunt infernū, dum simul pariunt & gloriam Deo, & Angelis gaudium & bonis omnibus singularia beneficia; dæmonibus verò terrorem incutiunt & dolorem.

§. II.

Qui confidunt creaturis, assimilantur cereo

Contra verò illos, quorum spes omnis incernitur creaturis, scite S. Bernardus comparat lucenti cereo, qui lucem suam habet à cerato ellychnio accenso. Hæc figura ad vitam exprimit imbecillitatem bonorum quibus homines mundani tantopere adhærent, & à quibus omnis eorum, qua se jactant, magnificentie splendor dependet. Nam cum accenditur cereus, non purum lumen est sed lucerna, si quidem ignis ipse propria fomenta consumit, nec nisi ipsa consummatione fovetur. Præterea est ipsum lumen tam remissum ut vix ad tres passus propagetur; tam obscurum, ut non nisi oculis infirmis sit gra-

tum: tam debile ut levissimo flatu exingatur: tam denique sterile ut non nisi fumum pariat. Pari prorsus ratione omnis mortalium gloria & pompa tenui pendet filo vitæ brevis & caducæ, & temporalium bonorum in quibus mortales suam omnem collocant fiduciam. Idcirco omnis iste splendor tam modicus est ut nec delectet nisi infirmos oculis nec percipiatur nisi à carnalibus mundi amatoribus: exiguo adversæ fortunæ flatu evanescit & resolvitur in fumum vanissimæ honoris. & quod his omnibus magis deplorandum censeo. simul ac apparet, perit, cum occiditur, occidit, velut cereus, ubi accenditur, manuitur, & sua se luce consumit.

§. III.

Propositum autem in hoc libro Tertio.

HÆc est igitur differentia quæ intercedit inter duplex isthuc hominum genus quam hoc libro tertio conabor ostendere per ipsorum fiduciæ effectus, qui non minus diversi sunt & sibi invicem oppositi, quam illæ ipsæ res quibus innituntur, nimirum Dei veritas & mundi vanitas. Potissimum tamen agam de effectibus fiduciæ in Deum; alterius siquidem effectus facile innotescunt tum per causas à quibus producuntur, tum per effectus

narum à quibus recipiuntur, conditione. Proinde sufficet hic obiter notare nihil mundo esse imbecillius, nihil fallacius, iis vero qui illi credunt, nihil cæcius, nihil miserabilius: tametsi magna pars hominum non illi fidit solum, verum etiam cōsulit velut oraculum, colit ut Deum, nec corpori nec animæ parcat, ut illi placeat. Cujus spe boni? Veri nullâ: tandem deceptio merces est laborum. O illusio! ô deploranda rationis atque iudicii jactura. Omnem operam atque industriam adhibent, diu noctuque mundo laborant & laborando corporis animique vires exhauriunt; quo verò fructu? Tyrannum sibi constituunt à quo proplæclare gestis, pro fortiter toleratis ludibria recipiant, exilia, ac sæpenumerò mortem ipsam, nunquam certè mercedem tantis laboribus parem. De quibus verè dici potest illud Aggæi: *Seminastis multum, & imulistis parum: Comedistis & non estis satiati: bibistis & non estis inebriati: operuistis vos & non estis calefacti: & qui mercedes congregavistis, misit eas in sacculum persusum, c. 1.* Quid est hoc aliud quam telas araneorum texere, quæ flante vento rumpuntur, nec prosunt nisi ad capiendas muscas. Denique aptissimè comparantur hujusmodi homines ardenti lucernæ aut candelæ quæ absomit seipsam, impor-

L 5 tundo

tuno stridore obstrepit iis quos illuminat, fulgine inficit atrectantes, fumo excrecat oculos, extincta modico afflatu nares implet gurgulenti foetore.

CAPUT I.

Fiducia in Deum effectus primus Veritatis in anima.

Primus effectus quem divina hæc virtus producit in animam illam possidente, appellatur à S. Paulo *Pax Dei, quæ exsuperat omnem sensum.* ad Phil. 4. Nihil hac pace futurum vitis, nihil stabilius; quippe quæ ex Deo, quæ est ipsa dulcedo, promanat, & in Deo fundatur qui est ipsa stabilitas. Paucis multa complexus sum, sed operæ pretium me facturum arbitror, pro huius virtutis merito, si paulo fusius de eâ disseram ut concipiatur melius & ametur ardentius. Et quæ hæctenus de ea ex occasione dixi, solum obiter & cursim attigi, ad alia properans; hinc verò tamquam in loco proprio pluribus de eâ agendum & particulatim pertractandum est declarando nonnulla & illustrando Sacræ Theologiæ splendore, rationis naturalis lumine, Sanctorumque Patrum doctrinæ luce.

Qui confidunt in Deo, omnia ad Deum referunt: Primus fons veræ pacis.

§. I.

In effectibus Creatus plus est à Deo quàm à creaturis, solo excepto peccato.

Quisquis integràm in Deo fiduciam collocat, ad Deum solum respicit; & quia novit gubernari à Deo omnia, pariter quæ sibi accidunt, tamquam de manu Dei suscipit, nullo habito respectu ad creaturas, perinde ac si nullæ essent. Picturæ opus non tribuitur penicillo: nec pœma aut oratio calamo; sed Apelles nominatur, cum laudatur tabella picta, & Virgilius cum laudatur Æneas, tametsi & ad hanc calamo & ad illam penicillo fuerit opus. Cur non dicimus pari modo: Deus hunc vulneravit, sanavit istum, ædificavit, demolitus est, & produxit per sese omnia creaturarum opera? quandoquidem non utitur illis solum velut instrumentis aut mediis & adjumentis ad obtinendum finem intentum, sed se illis adjungit ut primaria ac principalis causa, & tantum, imò amplius, quàm illæ se impendit ad producendos eosdem effectus, & cooperatur in idem unâ eademque cum illis actione totali. Cur non dicimus exempli causa: Deus domum istam redegit in cineres?

L 6

ipse

ipse enim & cum igne ad comburendum, cum homine injiciente flammam concurrens non quod participet de peccato, si quod factum intervenit (peccatum enim, quod moralitas est, opus Dei qui ipsa est bonitas, et nullo modo potest) sed motus manus, applicatio ignis, & quidquid est physicum in domino incendio, & operatione hominis autem, totum hoc tam est a Dei concursu, imo magis quam ab actione creaturarum; malitia enim res creata est nec esse potest in mundo quae non magis necessario à Deo dependet quam à quacunque creaturâ. Quare agere non tribuimus Deo res quascunque ad quarum productionem plus ipse confert quam Apelles ad imaginem Alexandri, aut Virgilius ad conscribendam Æneidem? Relinquamus nunc peccatum quod morale monstratur est & defectus, cuius Deus non magis est causa quam potentia ambulandi claudicationis aut visiva facultas visus luscii. Non expendimus hic causas morales & deficientes, quod nomine S. Augustinus causam peccati exprimit, sed físicas duntaxat & verè efficientes quae re ipsa ex se effectum produciunt non defectum. Et hoc sensu dico; nihil quidquam de novo effici à quacunque re creatâ quae non possit referri in Deum, ut in principem causam

fam, imò ad quod non plus conferat Deus solus, quàm simul omnes res creatæ. In hanc sententiam dixit Propheta: *Non est malum in civitate quod Dominus non fecerit.* Amos 3. Et Sanctus Job: *Manus Domini tetigit me. c.* 19. Quamvis eodem tempore diaboli omnes in se effusas vires rabiemque sustineret. Imò Deus ipse sic loquitur de unigenito Filio suo vulnerato propter iniquitates nostras: *propter scelus populi mei percussi eum.* Isai. 53. Hoc sensu exprobrat quoque Deus inimicis suis: *Servire me fecistis in peccatis vestris, præbistis mihi laborem in iniquitatibus vestris.* Nimirum quantum ad id quod in iis physicū est, cuiusmodi sunt actus cogitationum, voluntatis, ratiocinationis, motus linguæ & manuum, auditiones, visiones, ceteræque corporis vel animæ functiones, ad quas exercendas pro necessitate sibi imposita concurrat ut nobis integram inviolatamque servet in agendo libertatem.

Quod ad inordinationem peccatorum attingit, permittit ea inquit, S. Augustinus, divina bonitas nihil per se conferens nisi quod eos admirabili patientiâ tolerat, qui illa committunt. Quia tamen iustissimis de causis, quas paulò post deducemus, ea Deus permittit, oportet sanè profundâ cum humilitate acquiescere.

acquiescere huic sapientissimæ voluntati, quam habet ea permittendi, & exemplo Davidis cum convitiis appeteretur à Semei, & Patriarchæ Joseph suorum fratrum crudelitatem experti, referre ad Deum, cuius providentia, ut canit Ecclesia in sui dispositione non fallitur. Id quod tantò etiam rectius facimus, quod Deus non permittit impiorum flagitia quemadmodum homines, qui inde non parùm affliguntur, quod illa sæpe ignorent, sapius impedire non possint, atque ita cogantur dissimulare & permittere mediocria, ut evitent majora; Deus verò peccatorum nostrorum quæ tolerat, perfectam habet cognitionem, & mille modis sine ullâ difficultate impediendi, si vellet, absolutam potestatem; non tamen impedit, quia non vult vim inferre libero mentis nostræ arbitrio, proposuit nobis, ut scriptura loquitur ignem & aquam: optionem dedit nobis paradisi & inferni, ita ut in potestate nostra sit alterutrum eligere & vel salutem beatam consequi, si beneficiis in nos collatis à divinâ bonitate, rectè uti velimus, vel incurrere damnationem æternam, si ea sponte abiciamus, aut malitiâ nostrâ reddiderimus inutilia.

Per digressionem indicantur rationes, ob
quas Deus permittat peccata ho-
minum.

§. II.

Deus causa peccati esse non potest.

Verum dicet aliquis, ut quid Deus reli-
quit in nobis istam male ominatam pec-
candi libertatem? Si tantopere nos diligit, ut
deprædicatur, cur non adimit nobis id, quo
efficimur miserimi? Cur non potius effusio-
ne sanguinis sui & cruciatuum tolerantia
obstruit malorum omnium fontem, quam
remedium illis affert? Brevem hic digressio-
nem instituere necessarium arbitror ut obje-
ctioni tam rudi tam imperitæ respondeam.
Præsupponendum est conformiter ad ea quæ
dicturi sumus, Deum non solum autorem &
causam peccati non esse, sed omnino esse non
posse nisi se ipsum destruat, ut SS. Patres lo-
quuntur. Nimirum res nulla prorsus tam est
contraria alteri & repugnat, quam peccato
Deus; ipse siquidem infinita est sapientia &
bonitas; peccatum autem summa creatæ vo-
luntatis perversitas, summa malitia. Deus ni-
hil odit eorum quæ fecit, sacra Scriptura te-
ste: Sap. ii. quomodo igitur facere peccatum
potest, a quo tantopere abhorret, ut, sicut
Pro-

Propheta ait : *Respicere ad iniquitatem*
possit? Amos I. Qui modus loquendi figu-
 rat aversionem maximam quam ab aliquo
 habet. Quæ verò reperiri potest par aversi-
 illi quâ Deus peccatum detestatur, & quæ
 cogitari verba possunt, quibus illa suffic-
 ter exprimatur? Præterea adjungit S. Jacobus
Deus intentator malorum est: ipse autem nul-
nem tentat. cap. I. Hoc est, non modo Deus
 non cogit nos ad peccandum, ut blasphemus
 hæretici, sed nec excitat in nobis motum
 lum aut impulsum ad peccatum, immo nos
 incidere permittit in ullam peccandi occa-
 sionem eo animo ut peccatum committe-
 mus. Hujusmodi enim aliena sunt a Patre
 misericordiarum, cui nihil æque curæ est ac
 salus omnium. Illius potius opus est capi-
 lis hostis nostri, qui nihil aliud quarit quam
 ruinam & perditionem nostram. Qui fieri
 potest ut ad peccatum nos incitet, qui omni
 sanguinem suum profudit pro nobis in Cru-
 centa flagellatione, in spinarum coronatione,
 in extremo Crucis supplicio, ut nos a pecca-
 to retraheret, & suorum horrore cruciatuum
 peccati nobis horrorem incuteret? Qui potest
 in nobis autor esse peccati, qui contra
 & juratum bellum gerit contra peccatum?
 Qui illud omni pœnarum genere prosequi-

tur? Q
 plicio
 tandu
 bus pr
 ficier
 re veli
 tatis &
 mines
 ore sa
 loquit
 diabol
 spema
 Deus
 deside
 ne dese
 di sup
 delita
 qui ne
 quid, a
 ferno
 ravit?
 imma
 tam es
 Fulgen
 jus est
 pinio
 Deum
 tatis il

tur? Qui illud vetat æternorum gehennæ sup-
 pliciorum comminatione? Qui ad illud evi-
 tandum non cessat nos divinis inspirationi-
 bus prævenire, gratijs adjuvare abunde suf-
 ficientibus, si tantillum operæ nostræ confer-
 re velimus? Quare larvam quamdam divini-
 tatis & umbram objiciunt nobis infani ho-
 mines, qui Deum autorem peccati faciunt;
 ore sacrilego & ferinâ voce pronuntiant, ut
 loquitur Doctor Canus, aut ut alij rectius
 diabolico & infernali Spiritu afflati tam bla-
 spemas voces eructant. Qualis obsecro ille
 Deus est qui tam efferato puniendi fertur
 desiderio, ut ad peccatum impellat homines
 ne desit occasio de iisdem exquisita fumen-
 di supplicia, & assumpto justitiæ titulo, cru-
 delitatis notam effugiat? Qualis ille Deus,
 qui negat & destruit seipsum, præcipiens ali-
 quid, ad cuius contrarium cogit: addicens in-
 ferno eos qui faciunt quod faciendum impe-
 ravit? Quis unquam Phalaris aut Busiris tam
 immani crudelitate desæviiit in suos? *Insensa-
 tum esse necesse est*, scribit ad Monimum S.
 Fulgentius, *crodera Deum voluisse punire cu-
 jus est autor*, Detestanda atque execranda o-
 pinio est, adjungit S. Prosper, persuadere sibi
 Deum autorem esse alicujus perversæ volū-
 tatis illam imperando aut procurando, aut
 quod

quod peius est, ad eam cogendo. *Lex Domini immaculata, iudicia vera sanctificata in se ipsa.* consilia eius sancta & recta, plene bonitatis. Non est divinitatis quæ tota facta est, præcipere adulteria, sed condemnare: non ad ea incitare homines, sed propter commissa punire; alioquin addit idem S. Doctor, necesse est dicere de Deo quod ne dicimus eodem de diabolo; hic enim licet malus, non tamen est autor sed suggestor duntaxat & creator malæ nostræ voluntatis: sufficientes occasiones nobis præbere, escam peccandi præcipere; at Deus etiam nos instigaret, urgeatque ad peccandum. Idcirco omnis Theologia insurgit contra tam perniciosam doctrinam velut contra exitialem pestem ab inferorum sedibus eructatam: sacrosancta concilia & œcumenicæ synodi eam execrantur, anathemate feriunt: Sancti Patres unanimes consensu ad orbem, unde erupit, reprobant.

§. III.

Rationes, ob quas Deus peccata permittit.

Verum, etsi Deus nec sit nec omnino esse possit causa peccati: etsi nos nec cogat nec impellat, nec pertrahat ad peccandum: quidem multis modis ab eo nos avocantur.

trahitque; negari tamen non potest, quod
sapientissimâ sua providentiâ permittat pec-
cata hominum & justissimis de causis sinat
nos in ea perire labi, & nonnunquam exitu
funestissimo. Has nunc rationes superest ut
breviter declarem. Dico ergo quod cum
Deus summa sua bonitate & sapientiâ crea-
vit nos ad imaginem & similitudinem suam,
reddiderit nos capaces beatæ immortalitatis
& immortalis gloriæ, quam præparavit no-
bis ante mundi constitutionem, necessarium
fuit ut nobis conferret hanc facultatem, quâ
possemus pro arbitrio nostro liberè agere, in
quo cum maximè relucet dexteræ divinæ in-
dustria, & expressior naturæ ejus similitudo
animis nostris indita, tum eam nobis dona-
tam libertatem tanti aestimat, ut honoris sui
ac gloriæ jacturam facere malit quàm illi
violentiam ullam inferre: & quam vis non
desinat varijs eam modis sollicitare, blandiri
illecebris, terrere minis; nunquam tamen op-
primit, nolens eam suo jure privare, aut ullo
pacto impedire quo minus possit pro libitu
suo oblati bonis uti vel abuti, alioqui, si nõ
esset in potestate nostra abjicere divinam
gratiam, ejusque refragari consilijs, sed ne-
cessitate quadam ad exercendam virtutem
impelleremur cum impotentia seu morali,
seu

seu naturali peccandi, hoc ipso jam laudabilem omnem atque meritum actionum nostrarum perderemus. Hæc enim non aliam laudem habent, merenturque præterquam ex libera determinatione hujus dominatricis facultatis à qua procedunt. Secundo celebre illud hominis justii encomium: *Et illi gloria aeterna: qui potuit transgredi, & non est transgressus: facere mala & non fecit.* Quis enim mercedem exigere potest ignis quod nos calefaciat? Quam laudem meretur sol quod nos illuminet? uterque juxta naturam suam agit, nec potest aliter. Nihil sane merito actionibus nostris deberetur, si virtus tantum nobis esset connaturalis quam calor est igni & sua lux soli. Hoc videtur voluisse significare Sapiens ille singulari loquendi modo quod Deum alloquitur: *Cum magna reverentia disponis nos.* Sap. 12. Quasi dicat: non audeat Deus, si ita loqui fas est, tractare nos pro beneplacito suo, reveretur libertatem nostram & lædere eam veretur. In quo apparet, inquit Salvianus in illum locum, dignitas humanæ conditionis; hinc est enim quod non servimus Deo velut mancipia & coactè more animalium creaturarum, sed sicut personæ liberæ voluntaria servitute quam David appellat *Sacrificium voluntarium*, S. Paulus: *ratum*

bile obsequium ex quo bonis nostris actionibus inestimabile pretium accrescit. Præterea ad castigandam superbiam & negligentias nostras Deus permittit nos in peccatum labi ut humiliet nos & cautiore reddat in posterum in conservandâ divinâ gratiâ. Audeo dicere inquit S. Augustinus, expedire nonnunquam ut qui se de virtute sua superbè extollunt, in peccatum incidant, ut in eo submitis se gerant unde occasionem sumebant alijs se præferendi. Ad hæc inordinatio & deformitas peccatorum facit ad ordinem & conformitatem universi, ut pulchritudo virtutis magis splendescat sicut contraria juxta se posita magis elucescunt; nec minus spinæ faciunt ad ornatum mundi quam rosæ; si omnes flores rosæ essent, verni temporis non esset tanta amænitas: nonnulli sunt flores graveolentes, venenati, deformes, qui tamen ad varietatem conferunt non minus quàm odoriferi & formosissimi flosculi. Defectus bene ordinatus & suo loco positus non videtur esse defectus: nonnunquam ascita faciei macula ornamento est, & nativam auget pulchritudinem elegantiamque. Denique non impedit Deus peccata hominum ut ostendat potentiam suam & sapientiam infinitam, qua ex eorum malitiâ, gloriæ suæ colligit

incrementum. Nunquam permetteret malum, nisi sciret plus inde boni existeret, sit ipsa mali, quod permittit, carentia. Idcirco ut S. Augustinus docet Enchi. c. 11. Melius se iudicavit de malis benefacere; quam nullam esse permittere; neque enim Deus summè bonus sit, ullo modo sineret malum liquid esse in operibus suis, nisi usque ad esset omnipotens & bonus ut benefaceret iam de malo. Sic ex malorum omnium maximo, crucifixione scilicet Filij sui pro-nuit salutem totius generis humani bonorum omnium præstantissimum bonum, ut Ecclesia gratulari sibi videatur de peccato illo quod tantæ fuit causa felicitatis. ô est necessarium Adæ peccatum quod Christi morte deletum est! ô felix culpa quæ tantum meruit habere Redemptorem. Quæ verba à Sacerdote canuntur in benedictione cerei paschalis. Odium filiorum Iacob in fratrem suum Joseph plus hunc contulit, quàm illi omni amore fraterno conferre potuissent. Ex lacu leonum gloriose multò Daniel exiit, quàm quotquot favilla regum ac populorum illustres extiterunt in deliciæ. Malitia Saulis Davidem ad regnum provexit, Tyrannorum crudelitas coronavit martyres cœlo transmisit. Egregiæ multa

rum virtutes fuissent incognitæ, nisi Deus scelera etiam enormia permisisset. Theologi adijungunt plures alias in hanc rem utilissimas rationes, quas cogor omittere, ne longior sim in hac digressionem quam verbis magni Augustini concludo. Non est dubitandum, inquit, quin bene faciat Deus, etiam cum non impedit malè nos facere, certum quippe est id ab eo non fieri, nisi summâ bonitate & sapientiâ. *Less. de perf. divin. lib. II. cap. 6. Valens l. p. q. 19. d. 1. p. 3.*

§. IV.

Diducuntur aliqua qua faciunt ad conservandam animi pacem.

EX his considerationibus velut ex vivis fontibus perennes in nos derivantur rivuli veræ pacis liquidæque consolationis etiam in ipsis perturbationibus & calamitatibus. Hinc spem firmam concipimus fore, ut ordinante Deo, quandoquidem permittit tot tantisque nos malis cumulari, & peccata passim gravissima committi, bona nobis maxima & optatissima eveniant, ad eò ut cum videmus multiplicium criminum horrorem & abominationem velut tumentes fluctus effusione facta operire provincias & urbes nullo discrimine locorum aut personarum, inde

inde etiam sumere debeamus materiam
 solandi nos, memores nihilominus de
 nostri quod Zelus divini honoris & animi
 ruin salutis à nobis exigit. Ceterum iniuria
 contra Deum commissæ magis in illis
 quàm in nos redundant. Quod si forte nos
 impedienda improborum hominum peccata
 obtulerimus preces nostras, voluntarias que
 que carnis afflictiones, vitæ piæ exempla,
 monitiones, exhortationes, increpationes
 nec tamen illi vitam suam emendarint, quomodo
 frustra cruciamur? An non manifestum est
 quod Deum arcano quodam consilio esse
 modi impietatem tamdiu tolerare; cum
 nun ipse summo virtutis amore desiderat
 que teneatur & capitali odio vitia detestetur
 nunquam pateretur sic triumphare de vitio
 vitium, nisi proposuisset ex tantis malis bonum
 maxima suo tempore procreare. Quare
 quæ huiusmodi accidunt, sine anxietate me-
 tis & perturbatione sumus: vivamus in tranquilla
 quillitate animi & spe fore, ut propediem
 torum malorum tempestas resideat: & multitudine
 riarum nostrarum caligine splendescet
 gloriæ & felicitatis, eruntque peccata de
 instar diplomatici postliminii ad illustranda
 dam tanto magis gratiam nobis collata
 Permittamus rerum cursum patere: Deum
 pacem

Proyidentia ac charitati; sapientissimè gubernavit ille hactenus, nec queri quisquam jure potest; si distulit nonnunquam, fecit id ad majorem beneficiorum suorum commendationem. Nam sæpe cum omnia aliunde desperata videbantur, eo ipse tempore potentius succurrit. Hujusmodi agendi modum Deus observat: complacet sibi in obruendo miseriam nostram misericordiâ sua: vult nos impotentiam nostram experiri, ut ejus potentiam tantò sincerius agnoscamus: pati inopiam, ut ejus divitias pluris faciamus. Et quamvis quo ad multiplicem diversumque quilibet producendi modum nemo sit illi similis; placet tamen illi rosas è spinis potius quam sine illis educere.

§. V.

Exemplum Maximiliani I. Imperatoris.

Maximilianus primus hujus nominis Imperator quotidiano sermone fertur usurpare solitus hæc verba: *Dominus providebit.* Hoc ejus erat symbolum, hæc cogitatio, hoc levamen, hic familiaris sermo in quibuscunque rerum occurribus: hinc accipiebat solatium in afflictionibus, securitatem in periculis, gaudium in malorum tolerantia, pacem animi firmam & invictam retinebat

M in

in maximis rerum perturbationibus. Fimus quod in nobis est, inquiebat pius Princeps, Dei providentia suis partibus deerit: ejus permisso hæc in nos flagella sæviunt, ejusdem beneficio auferentur: vitiorum pestis quam exhalavit infernus ferpit quidem ad tempus, sed non poterit grassari; sanctissima Dei providentia tantopere abhorret à peccatis hominum, quam permisit illis eursum suum nisi remedia non solum sistendi illum & praecedendi, sed majorem etiam gloriam inde comparandi quam acceperat injuriam: verò bona longè excellentiora quam fuerunt illata. Tam præcellis animati cogitationibus quid est quod timendum putent. Etenim si peccata ipsa malorum omnium quæcunque animo fingi possunt, maxime turbare non valent quietem nostram, quæ alijs sinistris casibus, quantum unquam fieri ac formidabiles appareat, pertimescant. Cum vitia & flagitia passim in hominum civitate dominantur, consolamur nos, quod aliquo modo ad Deum referri possunt, quod nus ab ipso permittuntur in optimum finem, qui ergo deesse nobis potest consolatio in alijs malorum eventibus, qualiacunque de illa fiat, quæ sanè multò aliter quam peccata

possumus Deo adscribere? Ista enim non permittit modo verum etiam deliberato consilio procurat, excitat, immittit: nec solum inimicis suis in poenam, sed & amicis suis fidelissimisque famulis ad materiam virtutis & perfectionem sanctitatis, adeo ut videatur tanquam singulari beneficio obstringere sibi præ alijs dilectos quibus durissima quæque & acerbissima toleranda immittit. Hoc modo se gessit erga filium suum unigenitum omnesque eximios sanctos & amicos suos.

§. VI.

Autoritates & exempla.

Materiam hanc paulo post deducam latius; hic jam nihil aliud intendo quam declarare istud generale principium: quod quæcunque nobis eveniunt, in Deum referre possumus. Res quippe creatæ omnes in manu Dei sunt: & quidquid sunt, possunt, earumque functiones, motus & effectus omnes ita ab ejus concursu & adjutorio, quod distribuit singulis, dependent, nihil ut in cælo terraque fiat quod ipse non faciat & producat, permittat aut procuret. *Quis est iste qui dixit, ut fieret Domino non jubente? Ex ore Altissimi non egredientur nec mala nec bona? Thren. 3. Et Ecclesiasticus disertè asserit: Bona & mala, vita*

& mors, paupertas & honestas à Deo sunt. Patriarcha Jacob timens iram fratris sui obtulit illi munera, benedictionem appellatam, ait, *donavit mihi Deus tribuens* Gen. 33. David loquens de Joseph à fratribus suis venundato mercatoribus in servum, ait: *Et misit* nempe Deus, *ante virum* psal. 104. Joseph ipse impietatem fratrum suorum erga se exercitam excusans *salute vestra*, inquit, *misit me Deus in Ægyptum* Et iterum. *non vestro consilio Dei voluntate huc missus sum* Immo providentiam Dei paternam erga se agnoverunt. Nam cum coemptum in Ægyptum mentum reportarent in patriam, *in itinere aperto unus sacco ut daret jumento pabulum diversorio, contemplatus pecuniam in ore sacculi, dixit fratribus suis: Reddita est mihi pecunia, et habetur in sacco.* Et obstupesceruntque mutuò dixerunt: *Quid enim est quod fecit nobis Deus?* Non fraudi non enim nec ipsi pro regi Ægypti, cuius tamen erat saccis pecunia imposita, sed soli Deo attribuere: nec immeritò; Deus enim liberali voluntate Josepho inspirat, hujus imperio sic ordinaverat per ditorem ejus, immò verò per semetipsum proximè siquidem nihil omnino in tota

universitate efficitur ad cuius molitionem non concurrat ipse velut princeps causa, & se intimè applicet unà cum causis creatis tantumdem, imò efficacius influens. Concludo hæc illustria testimonia eximio sensu quem habuit de divina providentiâ sanctissimus Indorum Apostolus Franciscus Xaverius, quæque scribès ad S. Ignatium Generalem suum rationemque reddens status animæ suæ, his illi verbis declaravit: Equidem cum Dei nutu atque imperio omnia gubernari certò sciam, nihil omnino metuo præter ipsum Deum; cum res creatæ quantumvis noxiæ, non nisi quatenus ille sinit, nocere hominibus queant. Famelici Leones non audebunt sine illius permissu attingere sibi oblatam prædam: venti etiam validissimi sine flatu motuque consisterent, nisi ipse impelleret. Providentiâ ejus usque ad peccata conatusque dæmonum atque impiorum hominum se extendit; ipse multò ante præscivit omnia, permittit, patitur, gloriam inde suam colligit, cohibet eorum cursum, eum placuerit, & ut verè dicam, nihil nobis nocere possunt nolentibus. Quid igitur præter Deum formidemus? Hujusmodi suscipiebat cogitationes vir ille Apostolicus admirabili invictaque in Deum fiducia plenus. Dic nunc, si quis es

modicæ fidei, posse tam præclare stabiliri
pacem aut convelli aut everti.

Qui confidunt in Deo, Deum præsentem
bique agnoscunt.

Secundus fons vera pacis.

§. VIII.

Quinam sint recti, quinam distorti corde.

S. Augustinus in psal. 31. declarans quæ
sint illi quos psaltes regius sæpe appellat
rectos corde, & opponens his quos cum eodem
S. Doctore ob rationem contrariam verè
minare possumus distortos corde, ait, quod
primi illi sint, qui considerant Deum in omni-
nibus & per omnia præsentem, vitam docen-
tem & animam motusque omnibus rebus
creatis, quas immensitate essentiæ suæ
subtilitate suâ intimè pervadit: providentiam
suâ æternâ disponit, operatur in omnibus
cum omnibus omnipotentiam indefessam & in-
cunctitate inexhaustâ. Hinc illi attribuantur
ventus omnes, occursum, mutationes, et
cetera rerum suarum; sive illos permittat, sive
procuret, sive ipse exequatur se solo sine
operatione causarum secundarum. Omnia
tanquam de manu in manum sibi tradita
cipiunt à Deo, nec dicunt eum impijs. *Al-*

chæis: Dominus dedit: diabolus abstulit; sed
confitentur cum Jobo: *Dominus dedit, Domi-
nus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum
est: Sit nomen Domini benedictum*: O egre-
giam insignemque cordis rectitudinem, quæ
nesciat ullam in partem inflecti quacunque
vis nullis labefactari cursibus quantumcun-
que formidolosis, qui in humanam vitam
possunt incumbere.

Alij è contrâ sunt, inquit S. Augustinus, qui
omnia tribuunt fortunæ dicentes: aut non est
Deus, aut injustus est Deus, aut non curat res
humanas. Pro pudor! viles terræ vermiculi
audent sacrilegis incesse vocibus divinam
majestatem, quam adorant Angeli atque Ar-
changeli, tremunt Potestates atque Domina-
tiones. Et quidem eò impietatis progrediun-
tur, ut non vereantur ejus accusare providen-
tiam, negare justitiam, imò si possent, vellent
eum è medio tollere. O sacrilega capita! mō-
stra hominum veriùs quàm homines, quò
vos abripit temeritas atque libido vestra, ut
tam abominandas cogitationes vel admit-
tere in animum audeatis? Eum existere nega-
tis, cujus beneficio existunt quæcunque ob-
jiciuntur oculis? Eum mundo detrahitis, qui
tribus digitis appendit molem terræ, cujus
opera digitorum sunt cæli & elementa? Ma-
nife-

nifestum est ignorare huiusmodi mortalia
quid sit pax animi; gerunt enim in sinu
ignem qui quiescere illos non sinit; perpetua
tua aguntur intemperie, præ qua non sunt
pud se. Quid mirum? *Non est pax impiis dicit*
Dominus per Prophetam Ezech 2. Et quia
Deus Dominus scientiarum locutus est, sicut
lingua nostra.

§. IX.

*Pax admirabilis eorum, qui confidunt in Deo
fundata in presentia Dei.*

AT verò illi qui confidunt in Deo & in
rebus omnibus divinæ providentiæ ag-
noscunt impressa vestigia, *Sedenti in abun-*
dantia pacis & requie opulenta perfruentur
quam nulla cæli terræve possit interturbare
tempeffas. Quia hæc dicit Dominus: *Eccce ego*
declinabo super eos quasi fluvium pacis & quasi
torrentem inundantem. Isai. 66. Et recipi
huiusmodi altam obtinent pacem foris &
intus, quocumque se conferant, pacem habent
viæ comitem; nec ullum est genus pacis
quod non possideant: pacem habent cum Deo
pacem cum hominibus: pacem secum ipsos
pacem retinent tam in adversis, quam in
prosperis: in damnis & lucris, in honore &
ignominia: pacem habent in agro, pacem do-

mi suæ; pacem in corpore, in anima, in ipsis ossium medullis, adeo ut si velut in torculari premerentur, inquit S. Catharina Genuensis, nihil nisi pacem profunderent: in pace vigilant: in pace dormiunt: patiuntur in pace, loquuntur & agunt, seminant & metunt: cōsurgunt lecto & decumbunt in pace. Nunquam facies eorum vel levissimā tristitiæ aut perturbationis nubeculâ obducitur, quia nihil est, unde illa possit oriri. Proinde quilibet eorum cum liquidissimo voluptatis internæ sensu audet cum vate regio dicere: *In pace in idipsum dormiam & requiescam, quoniam tu Domine singulariter in spe, constituisti me* ps. 4. Item illud: *Si ambula vero in medio umbrae mortis* (id est, verser in summo vitæ periculo) *non timebo mala, quoniam tu mecum es* psal. 22, Hebraica versio, loco umbræ mortis, habet vocem significantem loca plena horroris tenebrarum, ferarum ac præcipitiorum, veræ imaginis barathri infernalis: immò addit S. Bernardus; ipsius inferni. In his tamen malis omnibus qui confidunt in Deo, mali nihil inveniunt, quod formidandum existiment; habent enim secum bonorum omnium autorem, & pace perfruuntur quam perdere nequeant nisi & Deum perdant; huic autem sic adherent penitus uniti, ut nullis rerum crea-

tarum

tarum conatibus, nullis artibus ab eo separari se patiantur. Minimè equidem existimandum est, inquit S. Augustinus loquens de personis Deo intimè conjunctis; permoveri posse hujusmodi vel conminatione mortis, quam aliam nullam timent præter sui separationem à Deo: vel promissione vitæ, quam non vident à solo Deo dari posse, imò sicut anima carnis, sic Deus vita est animæ ipsorum. Quare & pacem & vitam animæ suæ in Deo habent stabilitam; nec hanc, nec illam possunt amittere nisi amisso Deo. Huc facit quod videtur quidam sanctus interrogatus à quodam Doctore, qua ratione consecutus esset animæ pacem, præclare respondit his verbis. In nulla re quæ Deo minor fuerit, quiescere potui, jam verò Deum meum inveni, & in eo pacem & quietem habeo. Denique S. Augustinus explicans alium versum psalmi 31. qui hortatur, ut lætentur *in Domino & exultent justi & gloriantur omnes recti corde*, hic scribit, Impij gloriantur in fortuna, prosperitate, alij in divitiarum abundantia, alij in multitudine famulorum, alij in conviviorum immodicis sumptibus. Tu verò amice mi qui speras in Domino Deo tuo, lætaberis & exultabis in abundantia pacis; argentum tuum pax, aurum tuum pax, vita tua pax, Deus tuus pax,

quia Deus tuus totum tibi erit, possidebit te
totum integrum totus integer, &c.

EXEMPLA

§. X.

Exemplum Davidis & Iosephi.

Nolite timere, dixit in veteri testamento,
Deus ad Abramam: *ego protector tuus sum*
Gen. 15. Et ad Iosue: *Ne timeas*, Jos. 10. Idem
in novo repetit Salvator noster Christus ad
Apostolos suos dicens: *Habete fiduciam, ego
sum, nolite timere* Matth. 14. Et de se Prophe-
ta testatur insigni, si quis alius, in Deum fidu-
cia præditus, etiam in maximis periculis &
varijs circumdatus insidijs: *Providebam Do-
minum in conspectu meo semper, quoniam à
dextris est mihi, ne commovear, propter hoc la-
tatum est cor meum & exultavit lingua mea.*
psal. 15. Unde non erat ei difficile vivere in
pace medios inter tumultus & seditiones. In
Gen. dicitur de Ioseph: *sedit in forti arcu e-
jus.* hoc est in Deo, vox enim, arcus, in Hebreo
significat fiduciam, fortitudinem; spem, po-
tentiam; & pro forti, versio hebraica habet El
quo utrumque simul significatur, nimirum
Deus & fortis. Et verò si sane loqui velimus,
nemo fortis est, nisi solus Deus, quàm enim

M 6

omnes

omnes creatæ vires ad virtutem comparatæ
divinam sunt imbecilles & infirmæ: Hoc in-
que dedit testimonium Spiritus sanctus. Sa-
cto isti Patriarchæ, quod omnem spem
que fiduciam in Deo collocaverit. quia nū-
rum proposuerat Deum ante conspectum
suum, quemadmodum David. *Sedit in forti-
tudine eius.* Ideoque tam firmo pax eius in-
ta fundamento, nullis potuit labefactari
injuris. A fratribus suis coniectus fuit in ci-
sternam veterem ut fame periret; si confusus
fuisset in creaturis, perisset; sed quia in solo
Deo omnium conditore, quem sibi statuebat
ubique præsentem, habebat fiduciam, delcē-
dit in foveam, velut in locum quietis, sine
trepidatione, sine mutatione vultus. Paulo
post à fratribus suis venditus est Ismaelitis in
mancipium: duci se passus est in servitutem
sicut agnus ad victimam. In Ægypto ab he-
ræ suâ falso accusatus est, traditusque in car-
cerem, hic annos aliquot egit quasi in pater-
na domo semper sibi similis, nunquam que-
rulus, nunquam verbo ullo hominum mali-
tiam perfidiamque accusans; quoniam à de-
xtris erat ei Dominus ne commoveretur, de-
sertus ab hominibus præsentem habebat
Deum & præsens ejus experiebatur auxi-
lium.

§. XI.

Dei praesentia difficulter cogitatur in adversis.

Verum pro dolor fatendum est paucos admodum reperiri in mundo Davidi, paucos Josepho similes, qui cum illis possint vere dicere: *Dominus mihi adjutor, non timebo quia faciat mihi homo: Dominus mihi adjutor, & ego despiciam inimicos meos.* Psal. 117. Quam difficile est in adversitarum jactationibus tranquillam animi pacem retinere & agnoscere divinae argumenta praesentiae in afflictionum aestu: tunc quippe videtur abesse a nobis longius. Diversis in Evangelio locis refertur quod cum Apostoli jussu Christi Domini conscendissent navim sub vesperum, & laborarent in remigando propter contrarium ventum, secutus eos JESUS. *Circa quartam vigiliam noctis venit ad eos ambulans super mare: at illi ut viderunt eum ambulans super mare, putaverunt phantasma esse & conturbati omnes pro timore clamaverunt, donec allocutus est eos, & ut certiores redderet de praesentia sua iussit Petrum id rogantem venire ad se super aquas; quis enim alius verbo solo fluidas maris undas ita potuisset solidare sub pedibus ejus, ut super illas velut in*

areâ deambulet. Illud verò pertrun-
detur quod nemo ex duodecim his Christi
Domini discipulis ejusque familiarissimis
individuis itinerum comitibus, actionum
miraculorum, quæ quotidie faciebat, oculis
testibus, nemo inquam unus magistrum
suum isto in loco agnoverit præsentem: ne-
mo fuerit qui non timore percussus cum ad-
jurasset, sicut solemus adjurare spiritus appe-
rentes; nisi ipse & voce imperasset illis fide-
ciam, & miraculo, quod in S. Petro patravimus
præsentiam suam confirmasset. Unde mirum
mirum videri debet, si nos vix unquam Dei
præsentem cogitamus, cum variis gravillimis
que calamitatibus velut marinis fluctibus
obruimur, quandoquidem in eo & ipsi
Apostoli defecerunt. Et tamen nihil est certius
quam tum maximè præsentem esse: ad-
enim ipse omnibus in tribulatione constitutus
& qui plurima patiuntur, adeo ut malorum
quodam tempestate absorpti videantur, his
in primis proximus est, & intime conjunctus.
Hinc est quod viris sanctis, ut in quadam episto-
la scribit S. Franciscus Xaverius, nihil videatur
difficilius quam nihil pati, & gravis
ipsis sit crux sine cruce esse, quia sibi persuasum
habent, destitui tolerantia adversitatum,
esse Dei præsentiam privari. Unde S. Gertrudis

dis innocentissima Virgo tautopere diligebat, ut in eius vita refertur, malorum perpetrationem, ut longo patientiæ exercitio inclinationem naturalem quâ quisque in suas fertur commoditates, extinctam in contrarium transfulerit adeo, ut insatiabili teneretur patienti desiderio; omnes ejus cogitationes ferrebantur ad patiendum, quotidiana preces, divinæ actiones in patiando consistebant: nullum erat illi tempus molestius, nullum intolerabilius quàm quod sine afflictionibus transigebat. Duabus & viginti septimanis ante mortem continuis & acutissimis doloribus adeo cruciata fuit ut linguæ usum amitteret: quo tempore cuidam personæ sanctæ revelatum fuit à Christo Domino, quod sic illam affligeret, quia deliciae suæ essent esse cum ipsa in doloribus: sustulisse verò ipsi loquelam cum rerum omnium gustu ac sensu, ut omnes ejus facultates & actiones in se solum converteret. Quis unquam casus tam firmam, tam bene stabilitam pacem potuisset evertere?

Qui

Qui confidunt in Deo, Sanctissimæ
voluntati se in omnibus
conformant.

Tertius fons vera pax.

§. XII.

Pax Confidentium in Deo est profus
inviolabilis.

Qui confidunt in Domino, validiore
firmamento & securiore circumvallati
sunt præsidio quàm mons Sion; hic enim
quamvis montes in circuitu ejus, dissolventur
aliquando & eradetur è terra ut ceteri; isti
verò qui fiduciam suam divino in Numine
defixam habent, non commovebuntur in æ-
ternum. Hi sunt qui perfruuntur impertur-
babili animi pace, quam Seneca sæpe appel-
lat altam securitatem, quæ securitas non re-
lucet duntaxat in fronte aut emicat in labiis,
sed in corde ipso sedem fixit innixam Deo
qui istuc residet. In his verè completur quod
precatus olim est David Nabali cum ad eum
suo nomine salutandum mitteret nuntios his
verbis: *Sit fratribus meis & tibi pax & domui
tua pax & omnibus, quacunque habes, sit pax.*
1. Reg. 25. Audent hujusmodi provocare in
se

secæris tempestates, pruinas, imbres, nives, grandinem, & ventorum furias: omnibus creaturarum injuriis superiores sunt, quia secuto fiduciæ in Deum proteguntur: nec vicissitudines timent temporum, nec rerum commutationes, licet sibi periculosas, licet nec obliviscantur prudentiæ nec industriæ qua pollent, à Deo donatæ ut se malis imminetibus eripiant, si possint; nihilo tamen minus conturbantur, quia omnes rerum eventus divinæ providentiæ securi committunt, ut disponat ac ordinet pro beneplacito suo, imò eligerent potius cuncta perdere, quam voluntatem suam non conformare divinæ etiam in re minimâ. S. Gertrudis quædam vice prolapsa fuerat in foveam, sed illæsa continuo erexit se in pedes singulari cum gaudio propterea quod diceret, æstimassem me felicem si hic me casus sponso meo junxisset; cumque non nemo ex adstantibus quæreret: nonne doluisses si absque Sacramentorum Ecclesiæ perceptione decessisses; immò verò, respondit illa, summè doluisssem si vel in minimo voluntatem meam divinæ non conformassem. Et certè quid juvat vel præteritorum amara recordatio, vel sollicita futurorum formido? nam quidquid demum facias, nolens volens id velle debes, quod
Deus

Deus voluerit Quis poterit ejus resistere voluntati ? Quis statutum ab ejus providentia ordinem immutare ? Res insensatae & pessimae quaevis obediunt imperio ejus : ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum faciunt verbum ejus. Angeli boni & mali sunt ministri mandatorum ejus & executores justitiae, faciunt nihil, nisi quod ipse voluerit. morbi & mortalitates, bella, fames, inundationes aquarum & incendia, fulmina & tempestates ei ad nutum parent; *vocata dicuntur ad sumus*, & dimittit ea quocunque libuerit, nec aberrat unquam ab eo quae statuit ferire, & sicut ictus ejus sunt indeclinabiles, ita quoque protectio ejus est inexpugnabilis omnibus creatis viribus. Unde S. Jacobus eremicola daemone, a quo vexabatur, intrepidus dicebat : percutite maligne spiritus, percutite quantum potes, si tibi Deus permisit ; nam si non permisit, non te timeo, disfrumparis licet praerabie, tuas minas flocci facio.

§. XIII.

Præclarè dicta ab Epicteto de hac materia.

A Deo hoc verum est ut quicumque fiduciam suam in Deo figunt, hujus Anachoretæ Sancti exemplo, iis nihil unquam possit accidere, quod vel timorem illis incutiat, vel molestiam afferat, quippe qui vident sapientissimâ divinæ providentiæ dispositione cuncta geri. Quid ergo metuant? quid melius quærunt quàm quod illis à Deo tribuitur? Ignavissimè homo, dicebat Epictetus; aliud expetis, quàm id quod melius est? An verò aliud quippiam melius est quàm quod visum Deo fuerit? Et vide ut alibi de seipso loquatur: Appetitum meum præbui obedientem Deo: vult ille me febricitare, volo & ipse; vult me aliqua re potui, volo & ipse; nō vult? nolo; mori me vult? volo & ipse, &c. l. 2. c. 7. & l. 4. c. 1. differt Arria. Item l. 3. c. 5. hæc habet, Mihi quidem optabile est à morte me invadi, nulla alia re, nisi voluntate meâ curanda occupatum ut perturbatione vacuus & liber dicere possim Deo; Numquid præcepta tua violavi? Numquid ad alia sum abusus facultatibus quas mihi dedisti? num te unquam inculpavi? num gubernationem tuam reprehendi? Ægrotavi quia voluisti. Ægrotarunt &

& ceteri, sed & ego volens. Pauper fui te-
 lente, sed lætus. Non imperavi, quia tu vo-
 luisti. Nunquam appetivi imperium. Nun-
 quid me unquam hac de causa tristiorem re-
 didisti? Nunquid unquam vultu minus hilariter
 accessi? paratus si quid mandes, si quid impe-
 res, &c (vide Drexel. Heliotrop, l. 3. c. 12. §. 2.)
 Sic loquitur philosophus gentilis sed prolixus
 Christianè; qui confurget aliquando in iudicio
 condemnaturus eos Christianos, qui di-
 vine gratiæ & cœlestis doctrinæ luce claris-
 sima illustrati eò perfectionis non pervenerunt
 quò ipse modico naturæ lumine; exiguam
 quam rectæ rationis beneficio erat affectus,
 cognitio divinæ sapientiæ, bonitatis, potentia,
 providentiæ aliarumque Dei perfectio-
 num, tantam in eo progeneravit fiduciam de
 divina protectione, ut nihil timeret, nihil de-
 sideraret ex omnibus, quæ nobis mundus
 proponit ante oculos, sed demississime se
 subjiciens justissimæ sui conditoris disposi-
 tioni ejusque sanctissimæ voluntati velut fir-
 missimæ columnæ innitens generosa mag-
 nanimitate evocabar quasi ad duellum quid-
 quid creatum est ad turbandam pacem aut
 molestiam inferendam modis omnibus & ar-
 tibus quibus Astutia ipsa uti posset. De hu-
 jusmodi verè dici potest illud Prophetæ: Al-
 tissimum

issimum posuisti refugium tuum. psal. 90.
 Quam beatus quisquis sedem sibi fixit in di-
 vina providentiâ, velut in asylo securitatis, &
 excelsa arce super res creatas omnes per vo-
 luntatis suæ cum divinâ perfectam confor-
 mationem! Quis enim in cælo terræ muni-
 tior quietis locus? Quæ arx magis inexpugna-
 bilis, quam supremi Numinis providentiâ?
 Huic tam fido præsidio, tam firmo munimini
 quisquis fedit, quid pertimescat? Quam ingens
 sincerissimæ consolationis argumentum est
 posse dicere: Patior quod Deus vult me pati:
 facio quod Deus vult me facere: sum is & fa-
 ctus sum is quem Deus vult me esse, & nihil
 aliud, nihil majus, nihil melius esse aut habe-
 re concupisco.

§. XIV.

Voluntatis divina vis invicta.

TAm necessarium est ut verbum Dei im-
 pleatur & voluntas ejus fiat, ut facilius
 sit peire totum genus humanum & Angeli-
 cum & cælorum machinas resolvi in nihilum
 invitis creaturis omnibus, quam immutari
 Dei voluntatem. Propterea ait ipse per Pro-
 phetam: *consilium meum stabit & omnis vo-*
luntas mea fiet Evomat licet infernus omnes
 furias, & vires suas exferat, fractus illabatur
 orbis

orbis, & in antiquū chaos recidunt universi
 necesse est ut voci Dei obediatur, ordo ab
 statutus observetur, provida ejus agnoscat
 & adoretur potentia à cunctis creatis potestati-
 bus, quæ quantum illis donatum est à Deo
 tantum habent virium & facultatis, nec quicquam
 amplius; nec valent se aliquò transferre,
 nisi quò ipse deduxerit aut transire permis-
 erit. Magna foret hominis stultitia qui ali-
 gato ad rupem fune conatur ad eam adducere
 navigium, credere rupem ad se attrahere
 moto navigio. At multò stultius conaretur
 quis voluntatem Dei adungere suæ & Dei
 consilia pertrahere in sua sibi que accommo-
 dare. Nihil facit Deus nisi quod vult, nec nos
 facimus, nisi quod vult, & si nos non facerem
 facere quod volumus, nihil faceremus nisi
 quod ipse vellet. Rationes suas ubique Deus
 invenit & omnes viæ & media quæcunque
 ipsi serviunt ad obtinendum finem à se im-
 tum: metit ubi non seminavit: de malis maxi-
 mis colligit bona maxima, & de nihilores
 omnes producit.

§. XV.

Dicta in hanc rem notata digna

Quid ergo cogitant desperati quidam
 homines, qui contra torrentem divinæ
 voluntatis

voluntatis nituntur, perinde ac si possent ejus
 cursum sistere, aut in contrarium deflectere.
 Numquid potius consentaneum rationi est
 perfectam habere in Dei providentiâ fidu-
 ciam, ejusque suavissimum ductum prono a-
 nimo sponte sequi? quandoquidem eò tandè
 necessitate ipsâ impellente volentes nolen-
 tesque, quidquid acciderit, devenimus, quò
 ducimur, & cum subtrahere nos putamus, ei
 subdimur. Quia res non fiunt, sicut desidera-
 mus, inquit S. Basilius, desideremus illas sicut
 fiunt. Homo interior & spiritualis, (adjungit
 Thomas à Kempis) considerat cursum & fi-
 nem uniuscujusque rei & acquiescit omnibus
 cum perfecta resignatione voluntatis suæ in
 divinam. Noli petere, ait Epictetus, ut, quod
 fit, fiat secundum tuam voluntatem & incli-
 nationem; sed si sapias, approba quod Deus
 vult & non desideres unquam ut res aliter e-
 veniant, atque eveniunt. Paulò post ostendens
 se observare consilium aliis datum: in omni
 eventu inquit, hoc semper malo quod acci-
 dit, quàm quod non accidit; quoniam melius
 æstimo hoc quod Deus vult quàm quod ego
 met ipse volo. Quisquis virtute præditus est,
 cognoscit: si Deo me jungam, securus ero.
 Quid ais, si Deo me jungam? Hoc est, si velim,
 quod Deus vult: si nolim, quod Deus non
 vult.

vult. At hoc qui fieri potest? Haud aliter
divinos sequendo instinctus & ejus appro-
bando regimini formam. Et alibi iterum
Aude convertere te ad Deum, illique dicere
utere me Deus Opt. Maxime, utere me in
omni re pro ut tibi placuerit. Nihil impro-
nihil refugio eorum quæ tu approbaveris.
Statue me, ubi volueris, tribue mihi quod
convenire judicaveris. Vis ut in officio con-
stitutus Reip. serviam? vis ut privatus vivam?
vis ut subsistam hic, aut migrem alio? vis ut
paupertate premar, aut divitiis affluam?
Quidquid tibi visum fuerit, æqui bonoque
faciam: tuebor causam tuam in hoc contra
adversarios tuos.

Mi Pater in visceribus Christi unice scri-
bebat ad S. Ignatium vir Apostolicus S. Fran-
ciscus Xaverius. Te ego Pater animæ meæ,
positis humi genibus suppliciter oro, ut mihi
à Deo impetres, ut dum vivam, sanctissimæ
voluntatis suæ mihi det & plane cognosce-
dæ & omnino exequendæ facultatem. P. Pe-
trus Ribadeneira refert de B. Francisco Bor-
gia olim duce Gandiæ, deinde tertio Genera-
li Societatis nostræ, quod cum quadam die
pro sanitate conjugis suæ periculose labo-
rantis ardentes preces funderet, vocem quor-
dam interiorum clarè audire sibi visus sit quæ
diceret

diceret: uxorem si diutius superesse vis, arbitratu tuo fiat: at tibi non expedit. Continuo Deivoce agnoscens, subiecit: Domine Deus, unde hoc mihi, ut arbitratui committas meo, quod in tua solius est potestate? Mea permagni refert, tuam sequi in omnibus voluntatem. Quis enim te novit rectius, quid tibi remea sit? tua itaque voluntas fiat: nec de uxore solum, sed de liberis etiam, statuas supplex oro. l. i. vitæ. c. 12. Eo ipso tempore coepit morbus invalescere, nec diu post conjux Leonora vivere desiit. Blosius in monili spiritali scribit de S. Gertrude apparuisse huic Christum Dominum præferentem altera manu sanitatem, altera morbum, eligendique alterutram dedisse potestatem. Cui illa demissè respondit: Divine Salyator & sponse animæ meæ, noli obsecro, noli petere quid velim; nosse enim non aliam me habere voluntatem quam tuam. Et aliquot diebus post inusitata consolatione ter recitavit trecenties sexages hanc preceationem: *O mi dulcissima IESU tua voluntas fiat, & non mea.*

Amici S. Pauli vehementer desiderabant impedire iter ejus Hierosolymam versus, multisque rationibus, precibus, lacrymis, amplexibus aliisque modis quos ardentissimus in divinum Doctorem suum amor suggererat,

N

bat,

bat, conabantur detinere illum nec desistebant dissuadere susceptum iter, donec didicerunt Dei voluntatem esse, ut iret Hierosolimam, tum verò non tantum non remouerunt eum amplius, sed importunas precibus faustam appreciationem commutantes, et omnes voce acclamarunt: *Domini voluntas fiat*, Act. 21. Annales Francici referunt rememoratu dignam ad præsens institutum quæ contigit anno 1095. in concilio Clermontano, cui cum præsideret Urbanus Pontifex Maximus, summis precibus obsecratus est Christianos principes, ut aduersus infideles sacrum bellum susciperent ad recuperandam terram sanctam. Hac super re concilio Pontifex oratione disertissimâ ad circumstantiam concionem perorasset, loco applausu qui fieri consuevit in huiusmodi concionibus auditores qui præsentibus aderant, una omni voce conclamarunt: *Deus vult, Deus vult*. Eja proficiscamur alacres, nihil est timendum quia Deus nos vocat, jubet, imperat. *Deus vult, Deus vult!* cujus cor hæc verba non perfundunt suauissimæ pacis & dulcedinis intimæ abundantissimâ copiâ? Qui perturbationum excitare possunt inflammare huiusmodi animos? Quis non multo citius à tam abundante pacis sopiatur quam scintilla injecta oceano.

Concludo hoc argumentum illustri elo-
gio quod Deus ipse dedit prophetæ regio sin-
gularem ejus extollens excellentiam: *Inveni,*
inquit, David servum meum, virum secundū
cor meum, qui faciet omnes voluntates meas.

Act. 13. Dicit invenisse se, quasi hujusmodi
quempiam sollicitè quæsisset jam inde ab ini-
tio nascentis mundi per omnium ætatum re-
rumque ordines per diversos status condi-
tionesque hominum; nec prius reperiisset si-
mitem Davidi, qui in omnibus esset divinæ
voluntatis amator. Tam rarus est in terrâ qui
voluntatem suam divinæ perfectè confor-
met, & quæ inde consequitur, pace affluat in-
terna animi, quam nullæ cælorum, nullæ ter-
rarum possint commotiones turbare. Hi sunt
illi præclari in Deum fiduciæ effectus.

Qui Confidunt in Deo, omnes afflictiones
suas velut de manu Dei
suscipiunt.

Quartus fons vera pacis.

§. XVI.

*Quomodo oporteat afflictiones de manu Dei
suscipere.*

Non satis est quod concepta in Deum fi-
ducia stabiliat pacem nostram in indif-
ferentiâ

N 2

ferentiã tam prosperitatum quã adver-
 tum, quã evenire possent in futurum; an-
 animos nostros ita præparet ac disponat
 tam has quam illas æquanimiter de manu
 suscipere parati simus. Sed præterea necesse
 est re ipsa id efficiat in nobis, ut pacem
 quotidiano patientiæ exercitio declarare
 Deinde verò nulla dies abeat, quã non
 neamus aliqua variis afflictionum quas
 na nobis immiserit Providentia, procellis
 petiti, ut nostrum patiendi desiderium
 pleatur. Ubi demum exserendus est animus
 & naturæ impetus virtute gratiæ reprimen-
 dus. Dei nos ferientis agnoscenda manus
 qua nos castigavit, exolevanda est virga,
 nullã querelã, sine ullã commotione hanc
 factæ paci inimicã quam in animis nostris
 nerosa in Deum ingeneravit fiducia. *Omnia
 tui*, inquit David, *& non aperies os meum, quia
 niam tu se isti* psal. 38. Ita sentire, ita loqui
 decet: Deus meus tu me orbasti parentibus
 meis, tu sustulisti liberos meos, tu subdisti
 mihi amicum meum, tu abstulisti mihi bonum
 ista, quæ antè dederas, tu mihi immisisti hunc
 morbum, tu vulnerasti me & compunctum
 cor meum dolore, quo crucior; sentio tantum
 tuam, sed amicam; ictus ejus: sed tam lenem
 quidquid à te proficiscitur tam gratum capere

rior, ut à tam benignâ manu inflictum non percipiam dolorem, & obliviscar quidquid est in afflictionibus, quas patior, durum & asperum, ut me tibi supplicem & tuæ omnino conformem exhibeam voluntati, cujus posse exequi consilia nutusque, summam duco felicitatem.

§. XVII.

Præclarè dicta Epicteti in hanc rem.

Hoc est fundamentum firmum & immobile, in quo divinæ providentiæ innixa fiducia in tam animi pacem debet stabilire, illamque exhibere inviolatam in quibuscunque casibus, injuriis, jacturis & calamitatibus. Præclarè in hanc rem Epictetus: Nonquam te aliquid perdidisse dicas, sed reddidisse. Filiolus obiit? redditus est: præditum est ereptum; an non id quoque redditum est? At improbus est qui eripuit; quid tua refert, per quem is qui dederat, repetierit? Quamdiu concesserit, tamquam alienum cui ato ut cauponam viator. Haud scio an sit aliud remedium potentius hoc, quod viri boni & sapientes adhibent quo se consolentur in miseris, & ne percipiant, afflictionum quas tolerant acerbitatem, eas nimirum velut ab amica Dei manu immixtas excipiunt, certo-

N 3

que

que sibi persuadent ab illo selectas nobis
 distributas pro ut ipse iudicavit eas facere
 majus bonum nostrum. Idem porro Episto-
 lus alio in loco sic secum sermocinatur. Qui-
 gatur pacto velle debeo res omnes? Eodem
 mihi conceduntur. At qui mihi illas dedit?
 eripit. Cur illi resistam? Fortiori me, non
 do insipienter renitor sed & injuste, nam
 de mihi obvenerunt? A patre meo illas pater
 deo; huic verò quis donavit? Quis solem
 dedit? Quis produxit fructus terræ? Quis
 duxit vicissitudines temporum? Quis locum
 vit inter se homines? Ab alio igitur cum
 beas omnia, quæ habes, immò te ipsum, quæ
 indignaris & accusas eum qui tibi omnia
 navit, si partem aliquam subtrahat? Quis
 tu, & in quem finem natus? Nonne ipse
 qui te introduxit in hunc mundum & vitam
 dedit vitalis auræ & lucis diurnæ? Nonne
 tibi adjunxit socios & adjuutores homines?
 Nonne ipse te sensibus & ratione instruit?
 Et infra: Ita est fateor; sed volo ut uxores
 & liberi mei mecum sint. Astimas ego
 quod isti tui sunt, & non potius illius, a quo
 sunt, & à quo tu ipse es conditus? Nonne
 reddere quod alterius est? Nunquid ipse
 cederes fortiori te? Ad quem igitur
 (subjungit paulò post,) recepi hæc omnia?

illis utar. At, quamdiu? Sanè quamdiu pla-
cuerit illi, qui ea mihi commodavit. Denique
sic concludit: Operæ pretium est frequenti
meditatione hæc animo volvere à mane us-
que ad vesperam, & inchoare à rebus mini-
mis, quarum jacturam facilius pateris, exem-
pli gratiâ, alicujus restæ aut vitri, & hinc trã-
sire ad interulam tuam, ad canem domesti-
cum, ad equum tuum, ad agros tuos & vi-
neas: inde ulterius progredi ad teipsum, ad
corpus tuum, ad liberos, ad uxorem, ad fra-
tres. Quis non stupeat hæc philosophi Eth-
nici sed Christiana dicta, & cogitationes tam
sublimes? Quod si ita vixit, ut docuit, omni-
no fatendum est, philosophiam ejus, nostræ
ipsi fuisse magistram perfectionis. Quam
præclare docet quonam nos modo compa-
rare debeamus ad tolerandam æquo animo
rerum nostrarum jacturam, cum ab eo, qui
dedit, repetuntur. Errat graviter, quisquis cre-
dit, Deum, quod nobis largitur, à se abdicare:
semper retinet ejus dominium, etiam cum
possidetur à nobis, æquè ut antè. Supremo
quod habet, & absoluto in omnia juri renun-
tiare nunquam potest. Si de manu in manū
transferat: si sub terra dehiscente sepeliat, si
per ignem aut aquam consumat, nec expro-
brare illi possumus, nec conqueri, quod de

re sua disponat pro libitu suo; nos siquidem
 usum tantum earum rerum accepimus qua
 tenemus; commodatis enim facultatibus
 Deo utimur & quasi precarii possessores
 sumus, ut loquitur Salvianus. Immo non ignorat
 nihil ab eo fieri quod non tendat in magis
 bonum nostrum, ipsi potius gratias agere
 nemur pro ista qualicunque commutatione,
 retinentes semper mentibus nostris insistentem
 de bonitate eius infinitam fiduciam, adeo ut
 non resistamus ejus consiliis, jactura omnis
 ipso dirigente cedit ad magnum emolumenta
 rum nostrum.

Exempla.

§. XVIII.

Ezechia Regis.

Cum accepisset Rex Juda Ezechias, ut narra-
 tur 4. Reg. c. 19. literas Sennacherib
 Assyriorum Regis minis blasphemisque plenas,
 & legisset eas, ascendit in Domum Domini,
 & expandit eas coram Domino, & oravit in
 conspectu ejus, ut ab eo obtineret auxilium
 contra potentissimos hostes suos, siquidem
 in Domino Deo suo habebat fiduciam quod
 ipsis adeo hostibus notum erat, ut tamen cum
 tanquam vanam riderent. Verum rex puer-
 mus divina fretus ope magis sprevit Sacre-

gas

gas comminantium voces testatus nullis hominum minis sibi eripi posse fiduciam in Deo collocatam. Quò enim, inquiebat, spectant illæ comminatoriæ barbari regis literæ? Num fortasse cogitat nobis timorem incutere? An nescit omnia bona nostra, spes omnes vitæ nostræ, corpus & animam in manu Dei esse constituta, à quâ nullæ nos creatæ vires valeant evellere aut tam firmo innixam præsidio pacem evertere? Quod si consilium Dei est, illo tamquam flagello uti ad delicta nostra castiganda, bene quidem; at si Deus pro nobis; quis contra nos? si suæ nos vult experiri protectionis beneficium, cuius minas formidemus? Quidquid accidat, toti Dei sumus: nec alium possumus, nec alium volumus Deum agnoscere quàm illum. Disponat ille de rebus nostris, de vitâ nostrâ, pro ut ipsi placuerit. Hoc certò scimus non conditos nos ab illo, ut perdamur; & quidquid demum evenerit, diriget ipse ad majus bonum nostrum. Idcirco omnem deponemus sollicitudinem, quia in Domino Deo nostro habemus fiduciam.

S. Lydvvinæ. Narratur in vita S. Lydvvinæ Virginis quod in maximis constituta doloribus quos totâ pene vitâ gravissimos passa est, solita fuerit Deum his blandissimis verbis
N 5 allo-

alloqui: *Hac mihi consolatio, & ut affligenti dolore non parcas; amplector tuam feruentem manum, creator Domine Deus: argilla in terra versa me & reversa, finge me & forma pro me iudicaveris esse ad maiorem tuam gloriam & salutem meam; Ecce paratum cor meum Deus, paratum cor meum.*

S. Simeonis Stylitæ. Hic invictissime exemplar patientiæ singulari cum voluptate contemplabatur emergentes è vivo corpore vermes quos iussu Dei caro ejus voraces attriebat hospites, quibus ante mortem in pebulum data, eosque excitabat nonnunquam, ut appositâ escâ lautè vescerentur: manducante, inquebat, quæ Dominus dedit vobis.

Tertullianus exhibens aliam admirabilis patientiæ imaginem, lobi inquam in fimo testâ radentis defluentem è corpore suo simoniam, his utitur verbis: Immundam ulceris sui redundantiam magnâ æquanimitate detrahebat, & erumpentes inde bestiolas in eosdem specus & pastus foraminosa carnis ludendo revocabat.

S. Martini. De hoc sanctissimo Præsule legitur quod eximiâ suâ in Deum fiduciâ tantam consecutus sit pacem & tranquillitatem mentis, ut nullum unquam quicunque casus accidisset turbati animi aut tristiæ signum præ-

præ se tulerit. Contigit quodam die ut inci-
 deret in prædonum manus, qui magno im-
 petu circumfusi videbantur illum in frustra
 concisuri; postea vero interrogatus, an non
 fuisset gravi tunc terrore perculsus, nullo,
 respondit: nec unquam minus timui, paratus
 quippe eram libenter pati quidquid Dei nutu
 mihi fuisset illatum. Hoc animo comparati-
 sunt quotquot ab unâ Numinis providentiâ
 toti pendent. Interior animi pax qua fruun-
 tur, inexpugnabili circumvallata est fiducia
 quam de divinâ circa se curâ intimis concep-
 tam medullis perpetuò retinent. Semper sibi
 similes serena facie, ore hilari pœnitentiam a-
 gunt, morbos excipiunt, injurias sustinent,
 paupertatem tolerant, persecutiones patiun-
 tur. Diceret mortales Angelos, aut immorta-
 lem Deum qui mutationi nulli est obnoxius.
 Considera mihi immotam illam patientiæ
 turrim S. Jobum, ait S. Chryostomus, eun-
 dem videbis in sterquilinò, qui erat in thro-
 no suo, idem animo perstat coopertus cinere,
 sanie fluens, vermibus scatens, qui erat olim
 purpura ornatus & bysso. Sed dicit aliquis:
 num sensum omnem perdidit? Non aestimat,
 quam fecit, bonorum omnium jacturam, vir
 ille magnus inter omnes orientales gloria &
 divitiis regis celeberrimus? Falleris, inquit

N. 6

Chry-

Chrystomus, falleris, quisquis eum perdisse bona sua credis. Accepto nuntio de decem liberorum suorum morte, de ruinaedium, de clade servorum, de rapina camelorum, bouum atque ovium, jacturam etiam passus honoris & sanitatis suæ, his omnibus perditis, nihil perdidit, omnia bona sua tenuit, conservavit inviolata, possedit integra. Nam si verè loqui velimus non possidebat illa bona quàm Deum, & quam in divina positam habebat providentia fiduciam invincibilem; hæc ejus erant divitiæ, hi thesauri, hæc felicitas, hæc potentia, hæc verissima & unita bona, cetera ut commodata habebat. Idcirco nec exposulavit, nec questus est, quando illis repetit qui commodaverat, sed gratias laudesque Deo reddens exclamavit: *Dominus dedit. Dominus abstulit. Sit nomen Domini benedictum.*

§. XIX.

Deus quos amat, castigat.

Sanctissimus Ecclesiæ Doctor Augustinus amore suo præclare omnino super prædictum commentatur ostenditque singulari Devotione affici quicumque meretur ab eo affligi & cum castigatur, ferientis manum agnoscit, prorsus ad Deum tuum refer flagellum tuum

inquit, Mi homo quisquis in hoc mundo ad-
versa pateris, cave fortunam accuses, aut dæ-
monem, aut homines impios, aut inimicos
aut invidos: non est alia fortuna, quam
Dei Providentia; si alium tibi autorem
imaginaris, fictum Dei loco statuis si-
mulachrum: Creaturæ, quæcunque te
torquent, flagelli instar sunt in manu e-
jus, his utitur ad castigandum te velut
hostem suum, aut certè ad probandum
te & in perfectione virtutum provehendum
sicut filium suum. Scias ab eo hæcenus in-
numerum amicorum suorum receptum
neminem, quem non prius adversitatibus
varijs exercuerit, ut patientiam disceret &
humilitatem & abnegationem sui ipsius &
alia huiusmodi insignia spiritus quem donat
his qui sunt ejus, assumeret, quibus hæc
à ceteris discernuntur. Talem cœlestis Pa-
ter educendi & gubernandi filios suos mo-
dum tenet, hoc caractere solet eos insignire
simulac in familiam suam atque inter hæ-
redes suos adoptat. *Corripit omnem filium,*
quem recipit; Vis audire quam omnem, sub-
dit in hunc locum idem Hipponensis Do-
ctor: etiam unicus Dei Filius sine peccato
fuit, non tamen sine flagello. Filius Patri suo
& sapientiâ & bonitate & potentiâ æqualis,

in naturâ unus, in maiestate par, verus Deus
 æternus & immortalis, sine tribulatione non
 vixit, in laboribus à juventute, in ærumas
 multis, in persecutionibus varijs, adeo mis-
 eratus erat primogenitus & dilectus præ omni-
 bus, ita præ omnibus exquisita sustinuit op-
 probria, tormenta, mortem denique Crucis
 ignominiosissimam, eo redactus miseriarum
 ut non esset *et species neque decus, sed depre-*
ditus & novissimus virorum, vir dolorum &
quasi leprosus & percussus à Deo & humilia-
tus mundo appareret. Isai. 53. Cum tot tante
 que in corpore & anima passus sit Dei Filius,
 quanta potest, imò plura quam ullus homi-
 num vel passus est aliquando, vel pati potest,
 tu qui in peccato natus omnem luere poenam
 debebas, quam ipse pertulit, eximius vis esse
 & exemptus ab adversitatibus & dolorum
 perpeffione? Quis sanctorum, inquit Hiero-
 nymus, sine certamine coronatus est? Abel
 justus occiditur, Abraham uxorem periculi-
 tatur amittere. Quære & inuenies singulos
 aduersa perpeffos. Et quidem sanctorum ma-
 ximos maxima Hæc est via qua Deus peribe-
 rit amicos suos nonnunquam ad dignitates
 huius vitæ, si ita expedit, aut certè ad celestis
 gloria cum tempus aduenit, ea potiùd.

§. XX.

Historia Iosephi Patriarcha expenditur.

Hoc ipsum meo iudicio clarissimè elucet
 in historia sanctissimi Patriarchæ Jo-
 seph, quam quotiescunque considero, video
 in eo mirificè resplendere divinam provi-
 dentiam, non aliter ac in meridie, conspicuus
 sine nube Sol, diffusis quæquaversum radijs
 intuentium oculos in se convertit. **Æ**terno
 suo consilio constitutum habebat Deus ut
 Ægyptus quàm latè pateret, nec ejus tantum
 incolæ sed exteræ etiam gentes durâ anno-
 rum septem fame laborarent, adeo ut post-
 quam omnia bona sua aut vendidissent aut
 oppignerassent pro frumèto, sterilitate nihil-
 ominus perseverante redacti ad incitas po-
 puli sine bonis, sine pane tandem fame peri-
 rent, nisi tanto malo singularis occurreres
 providentia. Ad hoc opus Joseph eligitar,
 qui afflictissimis his regionibus saluti esset &
 subsidio ijs medijs, quæ Spiritus sanctus illi
 suggereret. Verùm quis sibi poterat persua-
 dere eum ad tanti fastigium honoris divinæ
 ipsi volutate constituti per tantorum ma-
 lorum occursum, per tot præcipitia adversos-
 que casus & continuam quasi mortem emer-
 surum: Et tamen hujusmodi viam ingredi &
 pro-

profequi necesse erat, ut eo perveniret quod
 rat à Deo destinatus. Nam primum quidem
 fuit à fratribus suis invidia stimulante con-
 ctus in cisternam veterem, sed paulò post
 de extractus commiseratione quorundam ex
 his ipsis minùs malorum: tum ab iisdem ven-
 ditus in mancipium mercatoribus Madia-
 nis. Deinde in Ægypto cum Domino suo fi-
 delissimè serviret, falso accusatus in carcerem
 traditus est, ubi annos aliquot tam Deo che-
 rus quam hominibus ignotus exegit; donec
 superatà fratrum suorum invidia, impudice
 mulieris libidine ejusque malè creduli mariti
 crudelitate illustrior virtutum & sapientia
 meritis in notitiam venit Pharaonis, a quo
 non tantum evocatus est è carcere, sed eve-
 ctus etiam ad dignitatem penè regiam, dum
 secundus à Rege constitutus est super un-
 versam terram Ægypti, ut ad ejus imperium
*tuncius populus obediret nec moveret quovis
 manum aut pedem in omni terra Ægypti Gen.*
 41. Non est dubium quin potuisset Deus ex-
 emptum à cunctis, quas passus est, miseris, de
 domo eductum paternam in qua laborare
 suorum invidia & odio, continuo evehere ad
 thronum Pharaonis, ut ab omnibus in Æg-
 ypto velut sol oriens suspiceretur, sed non tra-
 bet hoc in more positum divina providentia
 Not

Non nisi medijs è spinis videmus efflorescentes rosas, nec à Deo electos ascendere ad culmina honorum nisi per ignominias, opprobria, exilia, & aduersa varia. Hoc est quod dixit Sapiens: *antequam glorificetur, humiliatur*. Descensu ascensum, ignominia gloriam, aduersis prospera mereri necesse est. Descendite clamat S. Augustinus, descendite qui ascendistis in altum, alioqui peribitis, fugiendo aduersitates incidistis in illas, cecidistis enim ascendendo. Non est alia via perveniendi ad gaudium quàm via crucis & afflictionum; nec brevior ascenditur ad gloriam quàm descensu ad tolerantiam opprobriorum.

§. XXI.

Deus nullum permittit aut immittit malum, nisi ut inde eliciat bonum.

In hanc rem uti possumus illis verbis quæ Deus per Prophetam suum Isaiam nuntiare jubet omnibus justis, nimirum quidquid illis miseriarum ac calamitatum acciderit, in bonum illorum cessurum. *Dicite justo, quoniam bene.* Isa. 3. Dicite, inquam homini justo, ne graviter ferat persecutiones, quas sustinet, & damna quæ patitur in bonis temporibus: fiduciam ne perdat & animum divinæ voluntati conformem; dicite illi Dei nomine quod

quod iubeat ista omnia bene feliciter
 evenire. Sed quid ais Propheta sancte: Homo
 iste causa cadet in iudicio, unde bonis omni-
 bus evertatur; an tanta iactura non sufficiat
 ad iustissimum mœrorem? Dicite iusto quoniam
 nam bene. Dicite quia fallitur si mœrorem
 idcirco putat: non est mœroris ista, sed con-
 solationis potius materia. At uxorem etiam
 & liberos mors immatura eripuit; num po-
 test non contristari? Dicite iusto quoniam be-
 ne. Etiam contemnitur ab omnibus; à quibus
 prius colebatur, ij nunc vix dignantur illum
 salutare vel alloqui. Dicite iusto quoniam
 bene. Dicite ut meliora speret, retineat in
 Deo fiduciam; novit ille cur eum sic trahat,
 probat illum, sed faciet cum tentatione pro-
 ventum, videbit aliquando & agnoscat ad-
 ista quam patitur adversitate salutem suam
 gloriam dependisse æternam. Discernit ac-
 curatè Deus quid faciat aut ubi feriat, cum
 hominem affligit, ideoque in Scriptura sacra
 comparatur Monoceroti unicorni, qui cum
 cornu gerat intra oculos; non verò supra fron-
 tem, ut Taurus, cum ferire vult quem patitur
 ita ictum visu moderatur ut recta impingat
 quo dirigebat, nec aberret unquam; ac verò
 taurus cœco quasi impetu fertur in id quod
 occurrit, nec videt quid & ubi tangat; unde se-

fapi
 Novi
 plaga
 cior
 non
 quem
 quo
 non
 tes et
 rem f
 nis &
 pote
 quan
 cia ea
 diceb
 relig
 turni
 imm
 tas ha
 bigin
 finen
 A
 rari
 gnifi

sepius diffundit levem aërem & secat ventos. Novit Deus tibi feriendum sit, nec tamen plaga quam infligit ad nostri tendit interfectionem, sed ad sanationem, sicut chirurgi nonnunquam secant ut sanent, & Monoceros quem vulnerat, sanat, eodem enim cornu quo ferit, medicinam facit. A deo afflictiones non modo perficiunt innocentes, sed nocentes etiam & peccatores reducunt ad meliorem frugem. Et sanè cujuscunque conditionis & status hominibus saluberrimæ sunt, utpote quæ non aliter nobis à Deo proveniant quam nostra in divinam providentiam fiducia eas susceperit. Aut es aurum, aut ferrum, dicebat olim quidam sanctorum adolescenti religioso qui querebatur de morbi sui diurnitate; quidquid verò responderis ajo te immerito conqueri; nam si aurum es, infirmitas hæc te probat & purgat: si ferrum es, rubiginem omnem abstergit; ad alterum ex his finem vult te Deus hoc morbo vexari.

§. XXII.

Memorable exemplum de hac re.

AD confirmandam hanc veritatem ex innumeris quæ in hanc rem commemorari possent exemplis, unum seligo relatu dignissimum quod habetur in vitis Imperatorum

rum Constantinopolitanorum. *Co'ren. v. v. agr. sub an. 440.* In his narratur quod cum nescio quo casu muri Constantinopolis corruissent, Cyrus inter præcipuos illorum temporum Architectos celeberrimus promissa se eos sexaginta dierum spatio reparaturum. Dictum factum, qua fide susceperat opus, perfecit feliciter. Eo facto tantam consecutus est gloriam & laudem, ut plebs omnis certatim in plateas effusa festivis vocibus ipsi gratulabunda præsentem etiam Imperatorem acclamaret: Constantinus condidit, Cyrus instauravit. Imperator molestè ferens tam gloriosum dari cœmentario encomium, bonis eum omnibus spoliavit hoc nomine quod idolorum esset cultor. Sub idem quoque tempus uxor ejus maligno spiritu cœpi obsideri. Quid hic faceret Cyrus? Sensit enim verò, & graviter quidem tantam tamque subitam fortunæ commutationem; sed meliorem mentis suæ. Mala ista bonum illi maximum attulere; relicta namque superstitione gentilium, Christianam amplexus est Religionem, & deinceps diem nullum prætermisit quo non singulares ageret gratias divinæ providentiæ, quod per jacturam bonorum suorum & energumena conjugis suæ miseriam se deduxisset in viam salutis acci-

na. Idem denique Smyrnenſium factus Epif-
copus & vitam ſanctam inſtituit, & mortem
obiit beatiffimam Si Cyrus bona ſua tem-
poralia ſervaffet, amiſiffet æterna, ſi uxor
ejus non fuiſſet obſeſſa à dæmone, ipſe in
Dei non fuiſſet receptus amicitiam. Quis er-
go afflictiones renuat ſuſcipere de manu e-
jus qui illas noſtræ fecit inſtrumenta gloriæ?
Denique quis non æqui bonique faciat quid-
quid nobis adverſitatum quantumvis gra-
viſſimarum Deus inmittit, quando non de-
ſuecunt Ethnici qui in gratiam principis ſui,
cui ut erant familiaritate conjuncti, ne opi-
nionem diſſiderent, omnem doloris ſenſum,
qui jure maximus videri poterat, depoſuere.
Teſtis eſt Regis Aſtiagis aulicus nomine
Harpalus, cujus filij carnes cum eidem Rex in
menſa appoſuiſſet, exhibitis ſeparatim mani-
bus, pedibus & capite occiſi, interrogavit, ſi
quid haberet, quod opponeret; nihil habeo,
reſpondit Harpalus, nam quidquid Rex facit,
mihi placet, Quanto rectius juſtiusque reſ-
pondere Deo quisque noſtrum deberet.
Quidquid Deus facit, mihi placet, & de pa-
terna ejus manu quævis adverſa nobis illata
recipere majore multò æquanimitate, quam
barbarus ille Harpalus tulerit aut ferre ſe ſi-
mulaverit mortem filij ſui. Ut verò omnis
tol-

tollatur ambiguitas, quæ oriri posset ex
quod nos fiducia in Deum docet, mala
cet omnia quæ nobis accidunt, promptis
nimis excipienda, mementote Israelitarum
qui tametsi Dei mandato voluntateque cog-
nitâ contra gentis suæ impiam tribum
simè pugnarunt, repetitâ nihilominus clade
& ingenti suorum strage affecti sunt. Jud. 5.
Proinde non nisi imprudentissime quæramus
cum Gedeone: *Si Dominus nobiscum
cur apprehenderunt nos hac omnia?* Jud. 6.
Quasi verò aduersitatum tolerantia proci-
bat à nobis Deum, cum è contrâ existimare
debeamus, tanto illum nobis viciniorem esse
quo plura nos mala circumstant, ut iam lo-
prâ declaratum est, quo maxime temporè
oportet majorem concipere fiduciam, animi
intendere alacritatem, confirmare pacem &
tranquillitatem mentis, tantoque firmiter
in Deo defigere spem, quantò majoribus
undique malis videmus cumulari. *Domine
canebat David, ut scuto bona voluntatis
coronasti nos.* psal. 5. Hoc inexpugnabile scutum
à vulneribus nos protegit innoxios & credit
gloriosos: nihil contra nos creatæ vires va-
lent absque Creatoris permisso ductuque
mnis ejus voluntas nobis adoranda, omne
consilium amplectendum, omnes tribulationes

nes, quas ipso volente patimur, semen meritorum sunt & coelestium præmiorum. Quæ proinde major pax firmiorque potest excogitari quam hæc qua fidelis animus fruitur ejusmodi instructus præfidijs?

Qui confidunt in Deo, afflictiones recipiunt ut peccatis suis debitas,

Quintus fons vera pacis.

§: XXIII.

Quantam pœnam peccatum mereatur.

PRorsus immeritò querimur de gravitate malorum quæ patimur, si consideremus gravitatem malorum quæ commisimus quæque meriti sumus. Etiam si non nisi unicum à nobis commissum esset peccatum, tanti tamen est divina Majestas quæ illo offenditur ut nulla pœnarum ac suppliciorum perfectione illud expiare ac dignâ compensare satisfactione possimus. Nullum genus morbi, non calculi aut cholicæ dolor, non podagræ cruciatus, non pestis, non bellum, non fames non quidquid tormentorum excogitari potest, toleratum sufficit ad placandum Deum peccato unico etiam levissimo offensum, si non Dei filius humanam assumens naturam meritum & pondus nostris addidisset operibus

bus. Nihilo tamen minus David ob ruzo
 ratum populum clade regni sui maxima po
 nitus est, adeo ut tribus diebus grassante po
 stilentia mortui sint ex populo septuaginta
 millia virorum. 2. Reg. 24. Bethsaminum
 quod reductam à Philistæis arcam Domini
 curiosius inspexissent, percussi sunt nobilio
 res de populo *septuaginta viri. Et quinquaginta
 millia plures*. 1. Reg. 6. Jam verò si cogi
 deremus peccatum Adami protoplasti pe
 rentis, quàm diuturnâ in ipso, quàm durâ la
 tēque diffusâ in posteris punitum est. *peccatum*
 Unica pomi vetiti illicita commestio immen
 mera mala in genus humanum invexit. Ex
 hoc fonte morbi, dolores, paupertas, fames,
 bella, seditiones, cædes, omnesque miseria
 & calamitates quæ ex eo tempore terram in
 vaserunt, jam inde per tot sæcula in omnes &
 singulos homines manarunt sine exceptione
 ullius, ne ejus quidem, qui pro salute aliorum
 de cælo advenerat cœlestis medicus. Sed &
 peccati illius amplius dominata est tyranus
 illud solvit cataractas cœli, omne genus ve
 ventium diluvio involvit aquarum. aperuit
 abyssos terræ, reseravit subterraneos ignium
 specus ut in hos detrusi mortales aut put
 gantibus flammis definito tempore, aut in
 finito gehennæ cruciarentur ardoribus fere
 piter
 suffic
 ramu
 bis à
 dur
 sumu
 nos ja
 mico
 cujus
 tus ar
 aut an
 morta
 reputa
 Job q
 meret
 crucia
 goriu
 uâ, q
 perier
 famul
 punia
 castig
 fas, &
 ras sup
 demo
 tingu
 luiffe
 pite

piternis Hujusmodi considerationes an non
sufficiunt ad leniendam malorum quæ tole-
ramus acerbiter, & ad persuadendam no-
bis à Deo nos misericordiâ maximâ tractari
dum pœnas æternas, quas peccando meriti
sumus, benignus remittit, contentus affligere
nos jacturâ alicujus processus juridici aut a-
micorum aut parentum, aut delectationis
cujusdam momentaneæ. Commutat crucia-
tus æternos in ægritudinem unius mensis,
aut anni, aut totius etiam vitæ nostræ sed
mortalis. Hæc si, pro ut par est, attentius tecum
reputares, *Intelligeres*, sane, ut dicitur in libro
*Job quod multo minora exigaris à Deo quam
meretur iniquitas tua.* Job. II. Quid ergo te
crucias, quid lamentaris tantopere, quod ne-
gorium aliquod non cesserit tibi ex senten-
tâ, quod filius tibi obierit, quod creditum
perierit, quod amicus fidem fefellerit, quod
famulus furtum fecerit, permisit ista Deus ut
puniat peccata tua. Num injuriam tibi facit
castigando te propter offensas in se commis-
sas, & quidem pœnâ tam levi qui meritis e-
ras supplicia inferni sustinere æternum socius
demonum futurus & pabulum ignis inex-
tinguibilis, si te pro merito tuo punire vo-
luisse?

O

§ XXIV.

• *Veri pœnitentiſ Orationis.*

Cur non confiteris potiùs cum verè pœnitentibus, Prophetæ verbis: *Iram Domini portabo, quia peccavi ei:* aut cum *sancti Jobo; Peccavi & verè deliqui, & non veni ut iram promeritus:* Cur non imitaris Irecam Imperatricem Constantinopolis quæ per rebellem servum dejecta de throno suo hanc fertur invictum animum testata sententiam: Non habeo quod conquerar, nec quod affligam me de jaeturâ dignitatis meæ: divina bonitas imposuit diadema captivæ, & veritas peccatorum meorum ademit mihi. Deus hoc honore dignatus est, culpam meam spoliavit. Cur non exclamas cum patientissimo Job: *Hæc mihi consolatio est, ut affligam me dolore non parcas?* Aut cum S. Augustino Domine hîc ure hîc seca, hîc nihil mihi parcas, ut in æternum parcas? Nunquid satius est in hac vitâ laborare, ut in alterâ quiescas, hîc tolerare dolores finitos & breves ut evadat infinitos & æternos? Amabilius est sustinere castigantem Deum ut Patrem; at horrendum incidere in manus severissimi judicis. Optandum proinde hic nulla ut pars corporis expers dolorum ne corpus & anima flammis

427

crucietur æternis. Verum quotus quisque est
 sic animo comparatus? quam multi inveniū-
 tur dissimillimi fideli cuiquam atque obtem-
 peranti famulo, qui cum ab hero suo justè
 pro admittis delictis reprehenditur, ne verbo
 quidem contradicit, aut obmurmurat, nisi
 fortè veniam postulet culpam agnoscens, si-
 quidem considerat reprehensione quavis ne-
 gligentiam suam multo esse majorem, adeo
 ut gravioris pœnæ loco duceret si minus ab
 hero suo viro moderato ac sapiente argue-
 retur! Quam multi, qui cùm imitari deberent
 mores filij bonæ indolis non agrè ferentis
 severius se à parente suo tractari quod novit
 nihil nisi profectum suum ab eo spectari,
 phreneticorum instar medicinam optimam
 respuunt, & quod illis causa salutis multorū-
 que occasio meritorum esse posset, inde sibi
 ipsis certam perniciem atque interitum ac-
 ceperunt! Nolunt ut par est, æstimare bona
 quæ ipsis à Deo Domino atque optimo Pa-
 tre benignè præstantur sed illum ipsum gra-
 vius offendere non verentur murmurando
 contra eum, resistendo, detrahendo, inculsan-
 do ejus providentiam. Quanto satius est in
 spiritu humiliato, & animo contrito confiteri
 peccata sua & in conspectu divinæ Majesta-
 tis misericordiam ejus suppliciter implorare.

2

emea-

emendationem offerre, percutere pectus
 prosternere se humi & dicere cum filio pro
 digio: *Pater peccavi in caelum & coram te: non
 sum dignus vocari filius tuus.* Luc. 15. Au
 cum Publicano (qui nolebat nec oculos ad
 caelum levare) *Deus propitius esto mihi pec
 catori* Luc. 18. Aut cum pœnitente vate regio
*Miserere mei Deus secundum magnam mis
 ricordiam tuam* psal. 50. Aut cum Imperato
 re Mauritio: *Iustus es Domine & recta iudi
 cia tua.* Aut cum Theodosio magno, qui post
 commissum peccatum vermibus instat in
 prostrato corpore repens Deum precabatur
 his Psalmistæ verbis: *Adhasi pavimento
 anima mea. vivifica me secundum verbum
 tuum,* psal. 118. Hujusmodi submissionis
 pœnitentiæ genere cum merito placandus
 Deus, quem toties sceleribus tuis ad indigni
 tationem concitasti, etiam audes novis
 peccatis irritare? Non videtur parem male
 factis tuis rependisse pœnam: accusas ejus
 justitiam quod multo minus quam meritis
 peccatis: insurgis contra res creatas, quibus ve
 lut instrumentis Deus utitur ad te puniendū
 quæ sanè non majore sunt culpâ dignæ, quam
 carnifex justâ judicis sententiâ reum ad mor
 tem damnatum supplicio afficiens. O si alibi
 ris aliquo de divina majestate cognitionis

dio esses illustratus, ejusque accensus amore & plenus fiducia de bonitate ejus infinita, quam clarè perspiceres nullam esse causam indignandi, nisi contra teipsum & peccata tua quæ malorum omnium, quæ toleras, fons sunt & origo; ista verò justissima indignatio non te turbaret affligeretque sed potius conciliaret suavissimam animo tuo pacem nullis mundi machinis, nullius adversitatis impetu expugnandam.

§. XXV.

Deus castigat peccata nostra per manus persecutorum nostrorum.

Quæ cum ita sint, peccatis nostris adscribere debemus afflictiones nostras, non verò Creaturis quas Deus adhibet ad vindictam sumendam de peccatis commissis, unde illæ & virgæ Dei & flagella nominantur, quo sunt olim nomine appellati Reges Afflictorum, deinde Attila Totilas alijque barbari Christianorum hostes, quibus Deus usus est tanquam instrumentis & executoribus justitiæ suæ ad debitis ob admissa delicta pænis populum suum castigandum. Impietas eorum tanquam securis Dei facta est, ait S. Augustinus. Hac salutari munitus cogitatione David, nec impiam degeneris filij rebellionem

ne, nec gravissimis Semei maledictionibus
 ritatus patientem animum perdidit; immo
 hinc materiam sumpsit laudandi atque benedi-
 cendi Deum considerans multo majora
 promeritum esse. Cur non idem sapimus
 que sentimus cum Davide? cur non ingenue
 confitemur in varijs constituti adversus
 malis undique velut flammis involuti cum
 tribus pueris in medio fornacis Babylonice
*Iustus es Domine in omnibus qua fecisti nobis
 in veritate & in iudicio induxisti omnia haec
 propter peccata nostra peccavimus enim & ali-
 quae egimus recedentes a te, & deliquimus in
 omnibus; & praecepta tua non audivimus nec
 observavimus, nec fecimus sicut praeceperat
 tibi, ut bene nobis esset: omnia ergo qua iudicasti
 super nos & universa qua fecisti nobis in
 iudicio fecisti Dan. 3.* Concludo hoc argumē-
 tum admirabili sensu S. Catharinae Genue-
 nem quem ipsa ut in eius vita narratur, testari so-
 lebat ardentissimo in Deum Conditorum
 suum inflammata amore & desiderio divinae
 Majestati satisfaciendi paenarum omnium
 peccatis suis quorum se ream faciebat, debi-
 tarum, unde non magnopere aestimabat par-
 ticipem se fieri poenitentiarum bonorumque
 operum quibus alij culpas suas expiant, sed
 que propterea, ut semper divinae videretur ob-

noxia
 Confu
 pecca
 sine p
 O an
 tolerat
 intole
 Rogo
 cruciat
 quam
 atque
 meis te
 nemqu
 me fin
 sitam
 maiest
 sumum
 in max

Secun

Obiect

N
 bis: G

noxia iustitiæ & maioribus digna supplicijs,
 Consideratione supremæ bonitatis quam
 peccando offenderat, sic afficiebatur ut de eâ
 sine profusis lacrymis nunquam cogitaret:
 O amor meus, aiebat suspirans, *Omnia* mihi
 tolerata facilia videntur, unum autem id profus
 intolerabile quod te offendit *In Deo* meus.
 Rogo te supplex ut gravi limbo eosque
 cruciatus & tormenta in me infliga potius
 quam denuò me labi peccatis in peccatum
 atque in horâ mortis malo objicias oculis
 meis teterrimam cacodæmonis speciem om-
 nemque inferni horrorem quam deformari
 me sinas maculâ aliquâ vel levissimi peccati
 sitamen leve dici potest quod in divinam
 maiestatem tuam committitur. Excellentis-
 simum sane hoc medium est altissimâ pace
 in maximis etiam afflictionibus perfruendi.

CAPUT II.

Secundus effectus fiduciæ in Deum verum
 animi gaudium.

§. I.

*Objectiones mundanorum contra gaudium fa-
 mulorum Dei.*

Non pauci reperiuntur inter omnes qui
 succensere videntur illis Apostoli ver-
 bis: *Gaudete in Domino semper, iterum dico*

gaudete. ad philip. 4. Quibus hortatur nos ad
perpetuam animo retinendam lætitiã, quod erudit
etiam tempore adversitatum, Quod erudit
illis humanã scientiã & Aristotelicã in
Philosophiã quasi quoddam paradoxon, imo
adynaton esse videtur, adeo ut propositum
illam temeritatis libenter accusarent, nisi
merent hæreseos notam incurere, si verita-
tem dicerent mendacium; aut impietatis
argui, dum philosophi videri volunt. Nihil
vix possunt dissimulare quin falsam
re conceptam opinionem nonnunquam pro-
dant & proferant in vulgus tanto magis
simplicium offensione, quanto liberiore
meritate. Qua ratione fieri potest, inquam,
ut hi quorum vita concatenatis necessitatibus
ferijs, molestijs abundat, adversis quorundam
casibus exercetur, voluptate nullã alternant
si quid fortè quietis, si quid interdum solati
capiunt, laboribus tamen continuò succedentibus
& mœrore lacrymisque mixtum est læ-
tum mane nubilum interdum turbat cœlum
nox luctuosa occupat, tales quomodo
lætam sentire tristitiã possunt? Fierine potest
ut jucundè vivant vitam tot amarã
ut exultent tot oppressi ærumnis? Quis
quam cognovit ejusmodi protheos qui
modo vultum mutare sed duas etiam vultu-

tur habere naturas duasque facies & alterâ
 ut larvâ alterius uti? scimus esse difficile am-
 bitioso dissimulare gaudium quo sese effert,
 cum ad præclaram in Rep. gerendam digni-
 tatem evehitur, cum plausus excipit illustriū
 personarum amplissimi confessus, cui suam
 magnificè probavit auctoritatem, pruden-
 tiamque & doctissimos quosque in admira-
 tionem rapuit rarâ sui excellentiâ ingenij.
 Difficile est generosum belli ducem non sū-
 mis incedere lætitijs, cum insigni suorum re-
 portata victoriâ exercitum hostium feliciter
 fudit fugavitque, cum magnifica defixit tro-
 phæa hostili in solo, ac intelligit gloriam
 suam omnium ore atque linguis celebrari
 toto orbe propagatam. Novimus etiam per-
 ceptare aliquâ optatâ nobis, non magni licet
 momenti, continuò dilatarî cor nostrum, &
 persæpe vanâ spe aut falsa imaginatione no-
 bis blandientes obliviscimur malorum om-
 niem, quibus aliquando exerciti sumus. Ve-
 rum vitam agere perpetuis in gaudijs, eodem
 animi tenore nulla interrupta tristitia perin-
 de ac si hæc in mortalem cadere non posset,
 hoc verò non est hujus vitæ, tales fructus
 non profert terra nostra spinâs & sentibus
 horrida, supra nubes ad cælum usque ascen-
 dendum est, ut eos ex opulenta beatorum
 O 5 requie

requie ipsoque paradiso decerpamus. Sinobiscum fœdus inisset omnes morbi, quos se obligarent nunquam nostras nostrorumque domos ingredi: si à tempestatibus, grandine & pruinâ nullum vineis agrisque nostris periculum timendum esset: si certi essemus nunquam nos sinistra audituros nuntia de morte alijsve damnis ac iniurijs parentum, filiorum, amicorumque nostrorum, non deforet sane ingens quotidianæ argumentum lætitiæ; at cum videmus tot tantisque malis expositam vitam nostram, toties non exmatantum gaudij aut initia occupare luctum sed sæpenumero quæsitae diu magnoque comparatas oblectationes perturbari inperit casibus, quo fieri pacto potest ut non afficiamur tristitiâ aliqua. imò nonnunquam peritus obruamur? Sic caro instat adversus spiritum, sic infiremit mundus contra Deum; sed suscepta melioris partis causa, non desinaspero, quod respondeam. Quare omissis multis rationibus quibus haec dicitur: è quæsitae perfacile foret ostendere nihil insolens, nihil impossibile nobis ab Apostolo præcipi; sufficet mihi hoc loco declarare ad commendationem fiduciæ in Deum, hanc esse unicam facundissimam parentem tranquillitatis perpetuæ, & gaudij imperturbabilis, modo

femel in animum admiffa permittatur in eo
 stabilem fedem figere. Hæc corda noſtra re-
 gens propulſabit omnem triſtitiam, depellet
 mœrorem nec quidquam accidet aliquando
 ſiniſtri, quod ejus ope non cedat nobis in ad-
 mirabile ſolatium & gaudium mentis ſingu-
 lare.

§. II.

*Fiducia in Deum parit perenne & perfectum
 gaudium in iſſis quoque afflictionibus.*

Am ſupra declaratum eſt quod ſingularis
 in Deum fiducia non ſolum doceat nos di-
 vinam agnoſcere ſapientiam in mundi gu-
 bernatione, verum etiam in adminiſtratione
 rerum omnium noſtrarum qualescunque tã-
 dem illæ ſint, has quoque ab ejuſdem nutu
 pendere ac ſubeſſe curæ. Hinc illa eadem vir-
 tus ita diſponit nos ut paratiſſimis animis de
 ejus manibus ſuſcipiamus quæcunque in re-
 bus negotijsque noſtris eveniant, ſive ſint
 proſperæ fortunæ munera, ſive adverſæ jacu-
 la, eo ſenſu quo de fortuna loqui ſolemus, a-
 deo ut quiſquis virtutis hujus ſtudioſus eſt
 cultor, non ad creaturas referat ſeu commu-
 nes ſeu particulares rerum mutationes, ſed
 proximè in Deum, velut unicam rerum om-
 nium cauſam, Et verò cum ipſe ſit ubique
 præſens, neque quidquam in mundo geratur
 abſque influxu divinæ providentiæ, nemo eſt

vir bonus qui non iustissime dicat: Deus mihi
 hanc mihi afflictionem immittit, Deus mihi
 mihi satisfactionem tribuit, largitur hanc
 ratem, processum, lucrum, jacturam. Atque
 ita se considerat, uti memoratur de sancto
 quodam Abbate, qui sic vivebat permittit
 si præter se ac Deum nemo in mundo vive-
 ret; unde velut ex perenni fonte tanta man-
 bat in ejus animam gaudiorum copia, ut
 omnem penitus tristitiam absorberet. Exem-
 plo quidem non est dubium, quod spectant
 bona, quin magno sit solatio nosse à Deo sibi
 bona omnia provenire, modò quis vel manum
 habeat tanti notitiam beneficentiam.
 Nam si manus largientis principis manus
 ipsum commendat & auget: si favor præstantis
 non tam ex se æstimatur atque amatur, quam
 ex singulari præstantis affectu ipsiusque ex-
 cellenti donantis dignitate, ut crudite probat
 Philosophus Seneca l. de benef. quant. ambo-
 na Dei, quibus cumulamur ex infinita eius
 bonitate ac majestate trahunt commende-
 tionem? Et quod inde consequens est, quæ-
 tum gaudium & consolatio ex ijs redundat
 in animum illa velut de manu Dei in manus
 recipientis? Quam dispar fuit gaudium Mo-
 sis & omnium bonorum in deserto, qui libe-
 ralissimam quotidie videbant, ut sic dicunt,
 Dei manum sibi aperiri, & impleri se benedi-

atione uberi panis cælestis; quam dispar inquam illorum erat & impiorum gaudium; hi enim nescio quo ventorum turbine aut secundo fortunæ afflatu quotidianum sibi panem afferi fingebant haud considerantes datorē ejus Deum, perinde ac si eum non cognoscerent. Sed parum est ad commendationem fiduciæ in Deum quod hæc secundis in rebus gaudium nostrum augeat & confirmet; amplius aliquid præstat, nam & in ipsis adversis & afflictionibus eodem aut majore etiam sui studiosos replet gaudio, id quod mundi amatoribus, qui nihil nisi terrena sapiunt, paradoxum videtur, quod supra jam insinuavimus, sed hic pluribus operæ pretium est declarare.

§. III.

Gaudium Dei mensura est ceterorum.

AD hunc effectum plenius cognoscendū, præsupponi debet principium communi consensu receptum, quod videlicet inter naturæ cujusque sive essentiæ differentias invenitur aliqua, quæ sit veluti forma & mensura reliquarum, ita ut quò ad hanc unaquæque accedit propius, aut recedit longius, eo plus participet aut minus perfectionis in eâ differentia. Exempli causa, si de calore loquamur, sicut qui in igne est calor, excedit ceteros omnes qui reperiuntur in rebus aliis, ita illorum

est mensura perfectionis: Si de lumine, manifestum est quod lumen solis principatum teneat in virtute illuminandi, adeo ut quanto magis huic assimilantur cetera, tanto plus perfectionis habeant in genere illuminationis. Pari modo dico quod Dei gaudium sine dubitatione omnium aliorum gaudiorum verissima regula est & mensura; ut enim ipse bonus est & origo rerum omnium, sic unus ipse totius omnium perfectiones & quidem eminentiore atque excellentiore modo in se complectitur universas, in quibus gaudium ipsius ut precipue emineat necesse est, utpote in quo eius consistit beatitudinis summa possessio. Unde inferitur quod tanto gaudia nostra erunt maiora quanto illi divino similia, quod deus nemo sit usquam gentium qui perfectius noceriusque gaudere possit quam quisquis in Deo & de Deo solo gaudet. Ipse siquidem Deus non alio aliquo, quam in se & de se solo gaudet: cui res creatæ omnes ne minimam quidem particulam gaudii afferre valent haud magis quam ipsa tristitia. Quod si dicitur in scripturis sanctis: *Letabitur Dominus in operibus iustorum*. psal. 103. iisdem quoque dicitur: *tactus dolorem cordis intrinsecus*. Gen. 6. Et iterum: *Nolite contristare spiritum Sanctum Dei* ad Eph. 4. Quæ tamen non ita dicuntur quasi vel tristitia, vel pœnitentia vel alternatio gaudium

Deo locum habeat; sed quod ita signis iisdem
declaret, quibus solent homines cū gaudent,
cum tristantur, cum eos pœnitet; aut quod, ut
dicunt alii, ejusmodi edat effectus passionum
sine ullâ tamen vel mutationis, vel sensus,
quatenus adjunctam habent imperfectionem
vicissitudine.

§ VI.

*Fiducia in Deum parit gaudium in tribulatio-
nibus quodammodo simile divino.*

Hoc posito fundamento non est difficile
ostendere in iis qui patiuntur cum per-
fectâ in Deum fiducia, generari perfectū gau-
dium etiam tunc cum gravissimas sustinent
& tribulationes & persecutiones. Nam sicut
hac eruditi virtute, bona quæque velut de
manu Dei suscipiunt, ita eadem magistra vir-
tute intelligunt mala, quæ patiuntur, sibi à Deo
infligi, ut ex afflictionibus suis major in Deum
gloria redundet; & cum amor proprius in ad-
versis non inveniatur locum, quem habet non-
nunquam in prosperis, toto mentis impetu om-
ninoque conatu in unum Deum tendunt, &
quânto pluribus gravioribus premuntur ma-
lis, tantò se Deo, a quo vocantur, conjungunt
arctius & in eo sincerius delectantur omni a-
liunde destituti oblectatione. Hinc jaectura
honorum sanitatis, existimationis, ex quibus
prius capiebant voluptatem, solidius in illis
parit

parit gaudium, adeo ut in Deo solo delectetur, quæ est perfectissima omnis gaudii plenitudo, ipsum videlicet gaudium Dei, qui sum est rerum omnium: Amplius dico, si fiducia in Deum non essent præditi, eam certe conciperent ex ipsa afflictionum, damnorum & delationum perpeffione, quæ deinde obtinente fiducia in illis gigneret ineffabile mentis gaudium tanquam virtutis hujus nobilissimum partum. Enimverò fieri vix potest, ut quis longo tempore adversa multa in hoc mundo patiatur quin sentiat levamē aliquod & solatiū in malis; secus enim si fieret, violentū nimis foret ac prorsus intolerabile humanæ infirmitati: Proinde si sui cōpos est homo sic desertus à creaturis omnibus, ad creaturam omnium se convertet, imò Deus etiam attrahet eum ad se multò potentius divinis inspirationibus, quàm repellant à se creaturæ suæ persecutionibus. Ita fiet, ut quisquis eò angustiarum pervenerit, ut jam jam sibi succumbendum putet, postquā frustra opem impetravit creaturarum, totum se Deo tradat, nec in aliâ re ullâ sed in Deo solo fiduciam suam ponat, quæ animo concepta producit continuò in illo non levamē modò malorum quod quærebat, sed etiam lætitiā singularem omnines mundi delicias excedentem quam non

quærebat, quamque in afflictissimo illo suo statu ne sperare quidem audebat.

Quare Deus interdum per creaturæ affligat servos suos.

Hic Deus manifestat arcanum divinæ providentiæ suæ consilium, quo ita ordinat de observantissimis sui cultoribus ut eos non raro gravissimis persecutionibus maximisque tribulationibus exercendos tradat, quo melius præcisâ omni spe, solatio & oblectatione creaturarum rerum subtracta ad se attrahat, sibi que arctius conjunctos sincerissimo sui amore, ac purissimo impleat gaudio. Nam quamdiu se vident blandiente terrenarum rerum comitatu septos, fieri vix potest quin iis capiantur & fidant. Unde multum imminuitur fiducia, quam in solo Deo habere debebant. Et quantum ex istis voluptatis & delectationis percipiunt, tantum perdunt cœlestium consolationum & gaudiorum, quæ in uno Deo amato reperissent. Sic olim testatus est Angelus qui B. Stephanam de Soncinno Ordinis S. Dominici docebat viam perfectionis *Qui cum uxore est, inquit Apostolus 1. Cor. 7. sollicitus est qua sunt mundi, quomodo placeat uxori, & hæc cogitat quomodo placeat viro, & ita divisi sunt, Deo duntaxat partem aliquam tribuentes ideoque*

que nec integram in Deo habere fiduciam nec perfectum gaudium possunt. Quid facit Deus? Disiungit à se mutuò vel morte separans maritum à conjugè, vel sine morte mulier dimittit virum, vel hic prior divorcium facit, ut sic pars innocens quod perdidit diligendo mortalem, uberius inveniat in amore immortalis Dei. Nec satis est Deo subtrahere amicis suis inordinata solatia & oblectamenta, quæ præposterè capiunt ex rebus creatis; sed eos etiam privat honestis & licitis, ut sic liberi ab omni caduco amore Deum solum quærant, illi soli adhæreant tota mente & corpore, illi soli placere studeant, in eo solo delectentur & acquiescant. Quam altum potuit habere Deus rationem spoliandi innocentem Jobum bonis omnibus, quæ hic possidebat in terra præsertim cum ea & iustissimè possideret & sanctissimè impendebat in holocausta & sacrificia quotidiana, in viduarum, pupillorum atque egenorum subsidium. Quare ergo universis bonis quæ nec in meliorem manum cadere, nec à liberaliore utiliùs expendi poterant, exiit illum Deus? nisi ut sollicitudine & cura quam geritabat illarum, ac delectatione quam ex insuperabat privatum, sincerissimo sui unius amore ditaret, induceretque ut suas spes omnes

9-71

atque cogitationes in se solo collocaret. Nam
 et si sapienter sua bona administrabat, et si
 moderabatur affectum & studiosè cavebat,
 ne se nimium intricaret, aut inordinatè illis
 adhereretur, quamdiu tamen disponendi de
 illis cura incumbere, admodum difficile erat
 non contrahere aliquam quotidie maculam
 claudendam, non suscipere terrenam cogitatio-
 nem, non admittere amorem proprium, vanam
 complacentiam, aliamve imperfectionem
 puro Dei amori contrariam & perfectæ fidu-
 ciæ quam in divina habere providentia debe-
 bat. Idcirco cum constituisset Deus augere
 gaudium ejus, fiduciam atque amorem red-
 dere puriorem, abstulit unico quasi momen-
 to omnia quæ magnificentissimè dederat, ut
 his spoliatus ob quæ æstimabatur ab homi-
 nibus beatus, in nulla re alia præterquam in
 Deo poneret spem suam, amorem ac gaudiū,
 videns aliud sibi superesse nihil quod ad sui
 amorem invitaret. Et verò re ipsa ita factum
 est, nunquam Job tam sincerè Deum amavit,
 quam cum præter illum nihil possedit: nun-
 quam tam perfectè lætatus est, quam cum ni-
 hil habuit creatum, in quo sese vel spe vel
 gaudio oblectaret.

Sed ulterius Deus progreditur, cum ami-
 cos suos præ ceteris dilectos ab omni vult
 imper-

imperfectionum scoria depurare. Nam
 privat solum bonis naturalibus & indifferen-
 tibus quæ ipsi recto eorum usu in ejus ob-
 quium summa cum laude præmioque digno
 æterno impendunt, verum non raro etiam
 eripit ea quæ sunt per se sancta & salutaria,
 velut est usus librorum asceticorum, fructu-
 tas orationis, sacrarum lectionum, concen-
 tumque & exomologesis instituenda: con-
 moditas, & personarum hujusmodi quarum
 consuetudo & societas videtur necessaria ad
 profectum spirituales, ut tantis destituti
 modis nullo fiduciæ genere, proinde nec gaudi-
 dii aut solatii ullius innitantur creaturis quocumque
 boni prætextu. Hanc ob causam
 Christus Dominus dixit olim discipulis suis
Expedit vobis ut ego vadam Ioan. 16. videlicet
 ut ad tempus visibili ejus præsentia carerent
 & quam ex consuetudine quotidiana
 divino suo magistro capiebant voluptatem
 perderent, imò gauderent ex ejus in cœlum
 ascensu, tanto se bono privari, quod quidem
 desideratissimum & sanctissimum erat, immo
 divinum & summè colendum, quia tantum
 humanum etiam erat ut alia, illicque immo
 inhærebant affectu & desiderio sensuali, non
 poterat plenum esse perfectumque eorum
 gaudium, ideoque necesse erat mortificari
 sensus
 paulo
 rum, de
 nem. Na
 nimes
 iosis ev
 tepidis
 constan
 ce coro
 quodi
 gaudiu
 ex priva
 strabant
 Human
 hoc, qu
 solum p
 atione
 quere
 nomine
 Andrea
 ubi crux
 stus excl
 derata &
 ta, secur
 qui ante
 utrepid
 dunt se
 quorum
 sex

sensus suos ut perficerent spiritum. Et verò paulo post gloriosum Christi in cælos abivum, declararunt ipsi admirandam mutationem. Nam qui prius fuerant timidi & pusillanimes, facti sunt fide & fiducia pleni: ex ambrosios evasere humiles, ex rudibus docti, ex tepidis ferventes spiritu, ex infirmis fortes & constantes. Ita in illis se divinus amor perfecit coroboravitque boni illius jacturâ quo quotidie ante oculos posito fruebantur, & gaudium eorum sic crevit in animis omnium ex privatione illius, quo sensus illorum oblectabantur ob familiarem sanctissimæ Christi Humanitatis præsentiam, ut ad augendum hoc, quo cumulabantur gaudium, se ultro nō solum privarent sensuum illecebris ac delectatione, sed infatiabili quoque desiderio quærent cruciatus & tormenta quæ pro nomine Christi paterentur. Testis est illa B. Andreae vox quâ cum pervenisset ad locum, ubi crux sibi parata erat, plenus lætitiæ cælestis exclamavit & dixit: ô bona crux diu desiderata & jam concupiscenti animo præparata, securus & gaudens venio ad te &c. Illi ipsi qui antea timebant ad vocem ancillæ, post intrepido animo tyrannos adeunt & ostendunt se non timere supplicia sed expetere, quorum prius vel umbram horruerant. Hu-

ju-

jusmodi mutationem inducit perfecta fiducia, hi sunt ejus partus, nimirum bonorum jactura temporalium tantam in animis nostris producit cælestium bonorum abundantiam.

§. VI.

Quorundam Sanctorum super hoc argumentum dicta notatu digna.

Simeon junior Vir Sanctus prior S. Marci Sti cognominatus Theologus oratione quam super hoc argumento habuit, præclarè ostendit miserias omnes & tribulationes quibus impetimur, nobilissimos esse divitiarum erga nos bonitatis effectus; munitissima pugnacula quibus nos Deus contra hostes nostros tuetur: cornucopias esse bonorum, quibus in nos effusis sibi obstrictos tenet. Nam non secus ac pater quispiam potentissimus ac ditissimus qui ardentissimo complecteretur amore unicum filium suum, non pateretur ut hic pro rebus necessariis aliam quempiam adiret quam se solum, nec ab alterius quam suâ manu quidquam reciperet, ideoque enixè rogaret amicos suos omnes, quis filio suo daret vel cibum vel potum vel vestem, vel pileum vel calçea menta vel recreationem aliquam indulgeret & laudem

sed potius malè tractaret domoque expelle-
ret simul ac intrasset, ita ut ejusmodi filius ab
omnibus exclusus cum nullibi vel refugium
vel subsidium vel oblectationem ullam in-
veniret, nolens volens cogeretur ad amantis-
simum patrem recurrere, nec illum unquam
deserere ut desiderio suo & cupiditati satis-
fieret. Pari ratione subdit Vir sanctus tanto-
que Deus amore nostri incensus est, tam stu-
diosus nostræ salutis & sollicitus pro nobis
ut cui rei præterquam sibi soli adhæresca-
mus, ut varias nobis misérias, infirmitates,
desolationes, de industria immittat, omnes-
que creaturas non modo impotentes ad præ-
standam opem, sed molestas etiam reddat &
invidias atque ad augenda potius mala nostra
cupeditas quàm ad levanda, quæ toleramus
eo fine ut quo nobis afflictiones illæ & per-
secutiones graviores sunt & constantiores,
hoc facilius celeriusque ad illum confugia-
mus, firmius ipsi inhæreamus æterna mentis
unionem conjuncti, nec ab ullo alio quàm à
Deo solo dependeamus. Qui sanè favor om-
nium maximus est qui in hac vita possit ho-
mini præstari.

S. Franciscus Xaverius ab extremis orien-
tis finibus, quos primus è Societate JESU
& Evangelii luce illustravit, de eodem argu-
mento

mento ad Patres Collegii Goani datis e
 Cangoximá literis scribit in hac sententia
 „Lib. 3. ep 5. Vel hoc nomine Deo plurimum
 „debemus quod nos in has barbarorum
 „ras deduxit ubi nos ipsi penitus obliviscimur.
 „mur. Nam cum Ethnicis veræ religionis
 hostibus omnia teneantur, in quo sperare
 beamus, præter Deum habemus neminem.
 Etenim domi nostræ ubi Christi Dominus
 religio viget, nescio quomodo homines
 res creatæ veluti parentum, patriæ, peregrinorum
 amor amicorum, consuetudines, commodas
 morborumque remedia, quo minus spes
 nostras in uno Deo fixas & locatas habeamus.
 Hic verò tam procul à domo attrahentes
 ter barbaros, ubi nos omnia præsidia
 diaque humana deficiunt, una Dei fiducia
 tamur necesse est.

Idem scribens postquam maxima
 piratarum tum tempestatum exantia
 „ricula narrasset, hæc subdit: l. 2. ep. 3. Veni
 „noluit Deus nos perdere sed periculis
 „dire ut usu docti intelligeremus quam
 „mæ sint opes nostræ, quoribus aut nostris
 „ribus aut præfidiis nitimur humanis.
 „ubi senseris quam fallaces sint spes
 „humanis opibus omninò diffusus in illis

rum omnium moderatore qui unus pericu-
la ipsius causâ suscepta facile propulsare
potest, spem omnem posueris, tum verò
plane experiaris Dei imperio ac nutu om-
nia gubernari & quantumvis vitæ discrimen præ cælestibus gaudiis, quæ in tali re
ac tempore divinitus impertiri solent, esse
contemnendum.

S. Stephanus de Mureto in libello senten-
tiarum seu rationum, scitè annotat, quare ex
rebus creatis molestiam nos capere Deus
permittat: Idcirco, inquit, amorem Deus in-
dit auro & argento ceterisque rebus terre-
nis ut suus amor inde carior meritique ma-
joris sit illum habituris; nam si illarum non
atraheremur illecebris, has sine ulla difficul-
tate proindeque minori cū merito cōtemne-
remus pro amore Dei; tanto siquidem majus
est gaudium quod ex contemptu rerum de-
lectabilem Dei causâ percipimus, quantò
majus fuisset quod ex earum possessione re-
tentâ habuissimus.

P. Balthasar Alvarez Religiosus Societatis
[ESU] Vir raræ Sanctitatis, quam B. Teresie
Deus dignatus est revelare, testaturque ejus
vita per P. Ludovicum de Ponte scriptis man-
data: Hic Vir sanctus hac super re agens so-
lebat iis quos in vitæ perfectione dirigebat,

P

hujus-

huiusmodi dare documenta vitæ c. 49. *Tu*
 Deum facite, ut semper vobis videatur
 dicitur omnis, quem habetis, amor ut illum
 tradatis. Quod ut exactius præstetis, colligite
 totum illum, quem in creaturas dispersum
 habetis, non solum quando illæ parvi vos
 ciunt; sed etiam quando vos depereunt, ne
 videamini illas retinere quia vos illæ respiciunt,
 sed ob summam æstimationem & reverentiam,
 qua Deum prosequimini; nec transgredimini,
 quod eas deseratis: siquidem quod illis
 addicti essetis, id vos procul à Deo separabit
 postea experiemini nullam in eis causam
 se lætitiæ, nec nunc esse nisi in solo Deo.
 Quare expedit vobis non querere earum
 amicitiam aut familiaritatem; imò sponte
 eis oblatam repellite: & sic commodum
 vobis iudicabitur, quod eam etiam querentes
 denegent: tunc liberius ac plenius debent
 Deo amoris & obedientiæ tributum reddere
 tuis; vestrumque cor totum in eo ponetis,
 quod est totus thesaurus vester. Et eadem ratione
 iudicate: totum vestrum tempus modicum
 esse ut Deo illud tribuatis; cum dicat S. Augustinus
 perire illud tempus quod non in Deo
 mandato Deo expenditur. Et eadem ratione
 quidquid vobis libet, ac placet, cogitationes
 omnes, verba & opera, oculos, aures & cetera
 qua or redder moris de ip sum r mas pa ubi fuit dentia est, quo ad crea hoc in qua non desideri respond tua quie cum ille semper t & cura t capilli, q nent; a q illas sect in aliquo stabili planè de scipius in capite h nostram quimar

qua omnia expendite in hoc tributo Domino reddendo. Ad hunc perfectionis gradum amoris dicit multum sibi contulisse quod sua de ipsis creaturis deceptionem deposuerit, se ipsam ita alloquens: Agnosce quomodo Deus tuas partes agat: gravis ac difficilis conflictus tibi fuisset, si pro voto tibi evenisset. Providentia Dei magnaque misericordia erga te est, quod creaturae te à se repellant, & mittant ad creatorem, facientes quod ipse jubet, & hoc (inquit) tribus modis praestant. Primus, quia non satisfaciunt, nec cum possidentur, desiderium tuum satiant. Sicut S. Augustino respondebant: Non ego sum Deus tuus, nec tua quies & solatium. Secundus quod modicum illud bonum ac dulce, quod habent, non semper tibi communicent, sed pro suo libitu & cura tot mutationibus atque sunt in capite capilli, quia nunquam in eodem statu permanent; a quibus omnibus dependere debet qui illas sectabitur. Tertius est quod statim atque in aliquo alio tantillum boni utilis aut delectabilis plus quam in nobis inveniunt, nos plane deserant, & quamvis hanc veritatem saepius in nobis experti simus quam pilos in capite habeamus; nunquam tamen stultitiam nostram agnovimus qua ipsas creaturas sequimur, creatoris obliti. Ex quo provenit ut

neque Creatorem esuriamus neque creari
 satiemur. Illud est ergo remedium, ut illa
 præveniamus, inde incipientes, ubi illa desinunt,
 statim illas deserentes, ne vel tempus
 cum eis amittamus, & ad Creatorem revertentes,
 in quo requiem, pacem & salutem
 inveniemus cum æterna stabilitate quomodo
 mo possit mutare aut impedire. Quid querit
 tuis eo qui nihil desiderat? Et quid eo dicitur
 qui res omnes hujus mundi magnas & splendidas
 dantes tamquam superfluas reputat? Habet
 Deum; & nihil vobis deerit. Et cap. 21. ad
 git: Cui Deus oculos aperit ad discernendum
 quantum bonum in ipso habeat; etiam aperit,
 ut eodem lumine videat quantum malum
 & æstimari debeant omnia poenalia & adre-
 sa quæ velut quædam Dei studia & favores
 in se reputabit, & quidem eò majores quoniam
 graviora sunt. Quod verò ad illum ipsum
 ctat, portabat, ut dicere solitus, Christum
 cifixum in corde suo cum tribus ejus fide-
 bus comitibus: paupertate contemptu, ac
 lore, magnas reputans divitias, honorem
 delicias hunc amabilem & pretiosum dicitur
 sui **JESU** comitatum. Sic sentiebat, sic
 quebatur vir verè sanctus præferens hujus
 tæ tribulationes quibuscunque mundi
 cius, recteque judicans & declarans inter-

animi lætitiã tanto esse majorem, quanto est remotior ab omni eo quod Deus non est. Sed præterea non est dissimulandum, quod interdum Deus ipse videatur subtrahere se amicis suis postquam hi in ipso omnem spem suam & fiduciam defixerunt adeo ut non sufficiat Deo privare illos omni creaturarum ope & solatio, sed seipso quodammodo eos privat. Mysteriorum hoc notum est in vita spirituali provectis, quod breviter hic declarabo ut ostendam gaudium eorum qui confidunt in Deo etiam tunc cum videtur ab iis longius recessisse, multis modis excedere quamcumque mundi amatorum, quamvis summã perfrui videantur, voluptatem.

§. VII.

Deus se subtrahit Sanctis ut eos probet.

Propheta regius non sine causã in psalmis suis precatur Deum: *Neme derelinquas usquequaque*, Psal. 118. Sciebat nimirum à Deo amari neminem qui paratus non sit, ut derelinquatur interdum ab illo ad probandã ipsi suam & constantiam & fidelitatem debitam, testandumque quod non tam propter solatium suum & commodum Deo serviat, quam ob infinitam ejus dignitatem sincerũque ipsi serviendi desiderium. Sic integerrima

Virgo Gertrudis diebus undecim vixit
 continua in desolatione quam exilium suum
 nominabat, mansit, cum alias nunquam
 rit Dei præsentiâ ab anno ætatis quinto de-
 tuta quo primum rationis usum adeptæ
 giosum in Monasterio institutum augetur
 Deo deinceps servivit usque ad finem vitz
 suæ. Sic Catharina Senensis admiranda Virgo
 Sanctitatis amantissimè querebatur divini
 sponso solitudinem suam & desolationem
 qua ab illo derelicta videbatur. Sic ipsa Sa-
 ctissima Virgo Virginum Dei Mater Filio
 dilectissimo suum contestata dolorem, quem
 ex ejus absentia cepisset, objiciebat: *Quid
 fecisti nobis sic?* Luc. 2. Immo ipse Deus Filius
 nunquid queritur se à Patre suo caelesti in-
 tremis destitutum doloribus: *Deus Domine
 meus, ut quid dereliquisti me?* Psal. 21. He re-
 men derelictiones nec noxiæ sunt nec penite-
 losæ, his ipsi sancti assueti sunt; & probe no-
 verunt paterni Dei erga se amoris signa
 tius esse quàm malevolæ effectus voluntatis.
 Videtur Deus illis se subducere, ut majori
 sollicitudine & desiderio ab iis requiratur
 detur illorum oblivisci ut tentet eorum unanimitatem:
 corroboraret fiduciam, augeret merita. Paululum nos derelinquit ait S. Cypri-
 ostomus, ut ita castigati ad ipsam studeremus

recurramus. Gerson Cancellarius Parisiensis: Deus, inquit morem servat matris filiolum suum amore tenerissimo prosequentis, hæc se occultat interdum, nunquam tamen ita ut illum non habeat præ oculis, complacet sibi quod ab eo quærat, ut ab illo inventa diligatur impensius & ipsa ruentem in amplexus stringat tenerius, & osculetur suavius, postquam ejus probavit & experta est in quærendo diligentiam.

§. VIII.

Verba memoratu digna S. Stephani de Mureto.

S. Stephanus de Mureto Vir eximie illuminatus & dilectus à Deo in suo sententiarum libello, ait nunquam animam Sanctam Deo esse propinquiorem quàm cum se putat ab eo remotiorem ob molestias tentationum quas patitur; nam nisi illi Deus intimè præsens adesset quâ se virtute posset contra hostiles assultus, quibus impetitur defendere? Ipse est qui custodit, qui roborat, qui pro gladio illi est & scuto, ipse inhabitat cor dilectum ut ab ejus ingressu arceat inimicum. Hoc ipsum revelavit aliquando Deus cuidam personæ sanctæ quæ cum se derelictam putaret à Deo propterea quod dæmon oculis suis objiceret abominandas rerum species quibus resistere nullo

nullo modo poterat; paulò post adfuit cele-
 stis protector rogans eam num in iis sibi im-
 placuisset; cui illa: absit, Domine IESU
 sit, non tantum non complacui mihi, sed quia
 eum potui repuli ab animo atque detestatus
 sum. Ego verò, subiecit Salvator, assistens tibi
 eum excitabam horrorem in corde tuo: ego
 pugnabam tecum: ego tecum repellentem
 istos tuorum hostium impios conatus, & de-
 lectabar videre te ope gratiæ meæ triumphan-
 tem de cunctis insidiis illorum acque in-
 sultibus, nunquam aliàs tam prope assistentem
 nec magis præsto fui quam id temporis. *Idem*
S. Bernardus scit è ac eleganter adnotat. *Idem*
Stephanus de Mureto, de quo supra, adiungit
 duas comparationes quibus declarat magni-
 tudinem gaudii quo fideles animæ in huius-
 modi desolationibus perfruuntur. *Historia*
matrona domi suæ sola ab impuro homine
solicitata, si viriliter pudicitiam suam tue-
tur, ex illo certamine victrix multo plus ve-
luptatis percipit & marito suo domum re-
verso affert, quam si non fuisset sola relicta
vel nemo illam aggressus. Milites qui in de-
fentiâ Capitanei sui arcem fortiter propu-
narunt, coëgeruntque multo cum dedecore
hostes abscedere, majorem merentur laudem
 plurisque fiunt à Capitaneo suo, cui etiam

cat & sibi metipsis longe excellentiore modo
satisfaciunt, quàm si ipse fuisset præsens & il-
li ad ejus imperium voluntate inque & ductū
in hostem missi pugnassent; ita Dei servus qui
generosè pugnat & vafròs inimicorum suo-
rum conatus fortiter infringit eo præsertim
tempore quo derelictus videtur à Deo, glo-
riosem sibi reportat victoriam & Deo gra-
tiosorem, quàm si gratiosam ejus fuisset exper-
tus præsentiam. Idem vir Sanctus alià hoc ip-
sum similitudine explicat: Deus, inquit, ita se
gerit erga eos quos amat, quemadmodum
pater aliquis erga filiolum suum, quem unice
diligit, huic interdum pomum dat, quod mox
eripit, absconditque ut filius illud ardentius
requirat & cum lacrymis reperat; postquam
verò aliquandiu ejus patientiam exercuit,
reddit ei pomum amplectens illum atque
deosculans multo suavius quam antè fecisset.
Facile patitur illum tristari aliquantulum,
cum in eo nec periculum sit, & cum voluerit,
possit eum omni tristitià liberare; neque ta-
mè hoc ei facit, ut illum affligat, hoc enim pa-
ternus amor non sinit, sed potius ut suum illi
declaret affectum, tantoque plus gaudii ex-
hibeat & recreationis, quanto plus molestiæ
& doloris videbatur ab ipso antea cœpisse.
Hujusmodi considerationibus occupant se

ac consolantur qui in Deo fiduciam habere repositam, constituti in suis etiam spiritibus de solationibus quæ sane omnibus, qui mundi amatores ex deliciis carnalibus capere possunt, voluptatibus præferendæ sunt.

Sed jam tempus est declarandi differentias & proprietates quas hæctenus verbo duntaxat indicatas quasi intento digito demonstravimus.

§. IX.

Gaudium amatorum mundi fucatum.

SI mundum audias, non alios dices delicias affluere & gaudiis quàm impios; eos vero qui Deo serviunt ad perpetuam esse damnatos tristitiam; si verò sacras inspexeris historias, contrarium discas, nimirum solis qui Deo serviunt concedi vera gaudia, negari aliis omnibus; renuntiasse mundi divitiis & voluptatibus ut omnis spes in solo Deo ponatur, esse perennem sinceræ lætitiæ fontem atque gisse. Hæc dico quæ videntur discrepare, quomodo conciliari possint, videndum est. Lætantur impii: quis neget? ipsa quippe veritas quæ se eorum loquendi modo accommodat lætitiæ illis materiam partitur; sanctos vero tristitia afficit, sed horum tristitia verum gaudium non impedit; illorum autem fucatum

est gaudium adumbrataque lætitia, aut ve-
 rius, æternæ tristitiæ initium. Fictum est gau-
 dium quod interiorē mentis carnificinam
 falsā specie contegit, quemadmodum Æ-
 gyptii serpentes & crocodilos pretiosis invol-
 vebant conopæis, & Judæi foetentia cadavera
 sepulchris ornabant dealbatis. Sic aurea folia
 fenum vestiunt & lutum, frondes virentes fi-
 meta & poma Gomorrhæi agri speciosis co-
 loribus illudunt oculis, nam compressa ma-
 nibus evanescunt in cineres. Fasciam solve,
 inquit Seneca, multum mali sub illa latet.
 Detrahe mundanis larvam jocantis histrio-
 nis, videbis intus edaces curas, vellicantes ti-
 mores & tristitias præcordia depascentes ma-
 jore eum horrore quàm si detractis f. scii ob-
 liciatur tibi caput scabiosum aut putens cloa-
 ca revulsis herbis & floribus quibus obtege-
 batur. Adeo ut, quod de eorum pace dixi-
 mus, quæ non est nisi pacis simulachrum, idē
 verissimè de gaudio eorum dicere possimus.
 Dicunt: *Pax pax, sed non est pax impiis.* Hui. 59.
 aut ut 70. legunt, *non est gaudere impiis.* Ju-
 cundos illi quidem se atque lætos exhibent
 sed ratione atque experiētiâ constat non in-
 esse veram impiis lætitiā, ejus quandam in-
 fronte speciem gerunt & in extremis labiis
 sed hæc sedes est fuci ac cerussæ quam levis

ventus discutit, ita momento tollitur fuerit
eorum gaudium, qui confidunt in vanitate
& exultant in rebus fallacibus.

§. X.

*Qui sperant in Deo, eumque possident, eorum
habent gaudium.*

AT bonorum gaudium & eorum qui spe-
rant in Deo præcipuè internum est, & in
medio cordis velut tutissimo loco sedem ha-
bet stabilem quo nihil, nisi ipsi velint, pen-
trare potest quod obtentam mentis tranqui-
litem perturbet. Occultus thesaurus etiam
expositus rapinæ: Manna est absconditum,
quod nemo novit, nisi qui gustat, & nemo
gustat nisi qui divinæ confidit bonitatis
providentiæ. Hinc mundus qui iudicat so-
lum de exterioribus lætitiâ illam appetit
tristitiâ, Deus verò qui inspicit corda & in-
teriora pervidet rectè lætitiâ nominat, &
verissimum quidem, in cuius comparatione
voluptates ceteræ & gaudia, mæstitiæ meræ
sunt & ærumnæ ex sententiâ. Bernardi Gau-
dium illud justorum divino, ut diximus, si-
millimum est, miraculosum est quod ad
molestissimæ tribulationes possunt labete-
scere, quin potius augent illud atque am-
plificans; velut situla aquæ infusæ in ardentem
rogum, hunc non extinguit sed accendit.

plius, Gaudium est adeo securum ut ab ijs
 qui possident, perdi non possit nisi ipsi velint:
 nec tyrannus ullus nec carnifex, nec homi-
 num, nec Angelorum quisquam, nec dæmo-
 nes omnes possunt illud habenti eripere jux-
 ta ipsius Veritatis testimonium. *Et gaudium
 vestrum nemo tollet à vobis.* Joan. 16. & Luc.
 10. *Maria optimam partem elegit, quæ non au-
 feretur ab ea.* Nam sicut in solo Deo funda-
 tum est qui derelinquit neminem nisi à quo
 prius fuerit derelictus, ita integrum semper
 inviolatumque manet pro natura ejus qui il-
 lud animo inspiravit. Sic olim vir quidam
 sanctus interrogatus: quomodo posset quis
 semper gaudere, semper sibi similis tranquil-
 litatem mentis retinere nullaque affici rei
 perturbatione respondit. Unde possum con-
 tristari habens in me Deum? & cur non lætor
 sciens à nemine eripi mihi posse causam læ-
 titiæ meæ quæ est tota de Deo & tota in Deo
 solo? Denique ob hoc gaudium, desipit nobis
 quidquid Deus non est, in quo jam tum et-
 iam in hac valle lachrymarum degustamus
 paradisi delicias. Proinde nullus dubito quin
 momentum unicum hujusmodi gaudij præ-
 ferendum sit infinitis, ut ita dicam, mundi
 gaudiis, sicut una de Deo cognitio melior
 est omnibus rerum creaturarum cognitioni-

bus, ut habet Aristoteles, & unica gaudii
balsami pretiosior est oceano facium, ac-
put unum Salmonis carius est sexcentis
narum, ut dixisse fertur Dux Albanus.

§. XI.

Illustria huius veritatis testimonia.

Quod si modica huius mirifici gaudi-
participatio excedit omnes mundi de-
cias, quanti erit plena & perfecta eius fru-
ctus. Quam delectabiles illius letitiae thesauri
quos promittit Deus confidentibus in se, te-
ste Ecclesiastico, *jucunditatem & exultationem*
thesaurizabit super eum. P. Baptista Sro-
cius concionator celebris è Societate [ESU]
cum quadam die rationem conscientiarum
redderet P. Balthasari Alvarez superioris
confessus est illi quod si quidquid ubique
Deo creatum est jucundum ac delectabile,
congereretur in unum, perpetuumque fructus,
nolle se totum hoc permutare cum unius ho-
ræ quadrantis voluptate quam ex Deo cape-
ret. Alius quidam solebat dicere, quod con-
solationes quas Deo donante percipiebat et
unico sacrae synaxeos refectioe, praesentem
omnibus quas homines universi ex creaturis
creatarum usu simul capere possent volupta-
tibus. Deus bone quis cogitatione compre-
hendat, nedum verbo explicet ingens gaudi-
dium, quo cumulatur anima quæ te possidet

& præter te nihil possidet? Cœlestis Sponsa
 quæ affuebat tota divinis delicijs magno-
 pere cupit in sacro cantico eas nobis declara-
 re, sed sanè ijs utitur verbis, ex quibus non
 satis claram hauriamus notitiam ut verba
 ipsi, quibus suam gratiarum abundantiam
 explicet, defuisse videantur. *Introduxit me*
Rex, ait, in cellam vinariam: exultabimus &
latabimur in te: memores uberum tuorum.
 Cant. i. Per hoc quod dicit, *Introduxit me Rex*
 significare vult aliquid, quod exprimere satis
 nequeat. Et Deus ipse alloquens fidelem ser-
 vum simili phrasi, invitat illum ad degustan-
 da vera gaudia: *Intra in gaudium Domini tui,*
 Matth. 25. Quasi dicat: Quia mei causa renun-
 tasti mundi voluptatibus & privasti te sen-
 suum oblationibus, volo in posterum
 gaudijs affluas Angelorum, imò eodem per-
 fruaris gaudio, quo ego perfruor, iisdem mo-
 tivis; iisdem affectibus gaudeas, quibus ego
 metipse. Quoniam verò gaudium meum in-
 comprehensibile est & non intrat in hominẽ
 ut comprehensum ab homine, (quomodo
 loquitur Cajetanus in hunc locum) volo ut
 tu intres in illud gaudium, ut ab ejus uberta-
 te non inebrieris modo, sed etiam velut o-
 ceano deliciarum cœlestium immenso totus
 absorbearis: *Intra in gaudium Domini tui.*

NQA

Non sic spongia immersa mari, non sic avis
 aëre, non sic igne candens ferrum in fornace
 succensâ replentur aut ambiuntur, quemad-
 modum ego meis te implere gaudijs & cū-
 mulare constitui. Hac ratione agit Deus &
 alloquitur fideles suos amicos qui exta Deū
 nihil quærunt: sic consolatur eos qui in suis
 afflictionibus in ipso solo confidunt, qui
 consolationes omnes præterquam ab ipso
 profectas rejiciunt dicentes cum Davide: *Re-
 nuit consolari anima mea: memor fui Dei &
 delectatus sum* psal. 76. S. Augustinus expli-
 cans psalmum 36. hoc argumentum præcla-
 rissimè omnino & disertissime tractat, adeo
 ut S. Fulgentius cū aliquando ad apertu-
 ram libri in eum locum incidisset, sensit se il-
 licò, ut in ejus vitâ narratur, ardentissimo in-
 flammari desiderio institutum vitæ suæ cō-
 mutandi. Quare è vestigio contulit se ad Mo-
 nasterium vitæque religiosæ vota quæ ad eū
 diem secreta servaverat, publicè professus est
 Et sanè duri atque obstinati cordis sit, neces-
 se est, qui lecto tam singulari devotionis sen-
 su non moveatur. Videtur enim sanctissimus
 Doctor quasi exhibere oculis nostris lucidif-
 simas faces quibus in Dei cognitionem mi-
 rabiliter illuminet intellectum & accendat
 voluntatem ad ferventissimum ejusdem a-

morem

morem. Sic ergò loquitur, sed ex ungue leonem. Homines voluptatem capiunt ex divitijs, ex honoribus, ex cupiditatibus suis pro voto adimpletis; hic accensis delectatur odoribus, ille quotidianis convivijs, iste risibus & jocis. Unusquisque naturæ suæ impetum sequitur ut suis satisfaciat cupiditatibus quæ non minus inter se discrepant quam homines ipsi inter se dissimiles sunt facie, ætate, ingenio, indole & corporis constitutione. Sed si mihi credas, inquit, docebo te modum quo hominum omnium cupiditates expleas & unus perfectissimè possideas sine labore voluptates omnes quas cæteri assiduis studiis quærunt, non acquirunt, optant, nunquam obtinent quin multa semper & præcipua desint. Verbo dicam: Mundum mundo relinque & elige tibi solum Deum, quem semel si tenueris, veram in illo invenies quietem, salutem, felicitatem, voluptatè, delicias, gaudia, divitias, vitam & quæcunque desiderare potes & optare. Longè aliud est possidere Deum, ac res creatas, hæ sicut naturæ & essentia finitæ sunt ita proprietates & perfectiones finitas habent & limitates. Aurum quod est, non potest tibi esse argentum: quod vinum est non potest tibi esse panis: quod tibi lux est non potest esse potus; Deus tuus totum tibi erit

erit. Manducabis eum, ne esurias: bibes eum
 ne sitias: illuminaberis ab eo ne sis caecus
 fulcieris ab eo ne deficias, possidebit te
 integrum totus integer, Ipse solus potest
 liberalissimè suppeditare tibi necessaria
 nia, vel ab omni necessitate vitae sustentata
 mirabiliter eximere, sicut exemit complures
 qui multis annis in solitudinibus locis
 desertis sanctissimè vixerunt, nec famem
 sitim nec frigus nec æstum nec ulla aënis
 corporis incommoda passi; vel certè mirabilis
 rio Angelorum, aut volucrum provi
 bi potest, sicut providit olim Propheta Elias
 Paulo primo Eremi incolæ aliisque innume
 ris; vel denique singulari sua providentia
 qua nihil permittit deesse ijs qui in ipso con
 fidunt, etiam tunc cum videntur omnia deesse
 cere; potest facere; ut res necessaria velut
 manibus ortæ tibi proveniant. Hoc ipsum
 perti sunt discipuli Christi Domini, quos
 in diversa mitteret loca sine viatico, sine
 culo, sine pera, sine calceamentis, non tam
 mendicantium more, sed perinde ac si
 luisset illos in rerum omnium penuria
 qui tamen in reditu ab eo interrogati: *quid
 aliquid defuit vobis? dixerunt nihil.*

§. XII.

Probatur vanum esse mundanorum gaudium.

Ed redeamus eò, unde eramus digressi, & dicamus cum S. Chrysofomo. magna vanitas est aestimare in co- sitas esse veras delicias in quo eas mundus statuit nimirum in corruptibilibus terræ bonis: magna vanitas est quærere extra Deum, quod nusquam est gentium nisi in solo Deo. Gaudium & beatitudo, inquit S. Augustinus res optimæ sunt, sed oportet quærere, ubi sunt. Quærite quod quæritis. Sed nolite quærere ubi quæritis. Quomodo ibi esse potest verum gaudium. ubi non est gaudium? Quomodo vita beata, ubi nec vita? Si vera voluptas esse potest in dignitatibus & divitijs mundi, non videremus ad amplissimos honorum gradus promotos, gravissimis ruinis & funestissimis casibus subjectos. Non videremus Reges terre versari in perpetuis periculis & metu omnia perdendi & incidendi in statum hominū miserimum. Si divitiæ afferunt delectationes & delicias vitæ nostræ, cur eas Dei Filius spinis comparavit? Si vires corporis & firma valetudo nobis gaudio esse possunt, cur inveniuntur homines qui sano ac robusto in corpore angores patiuntur & dolores amarissimos

mos? Cùm contra sint alij, qui in debili auge
 infirmo dulcissimis affluant consolationibus
 & sincerissimis gaudijs. Non igitur in possi-
 sione terrenarum rerum fundanda est fiducia
 nostra aut in illis collocandum est gaudium
 nostrum. Nam (præterquam quod valde im-
 perfectæ sunt et multis obnoxia defectibus
 cùm præcipua conditio ad integritatem
 gaudij spectans sit firmitas stabilitasque eius
 quâ carent res fluxæ & caducæ, quo modo
 nobis conferre possunt quo sunt ipsa debili-
 tutæ? In solo Deo invenitur qui est ipsa im-
 mutabilitas & immobilitas; hujc uni imitari
 in illo & cum illo, qui est summum bonum
 nostrum, gaudere atque exultare oportet. Sa-
 cerdos stans in gradu infimo altaris ante
 Sacrificium Missæ inchoet ad seipsum cor-
 versus ait: *Quare tristis es anima & quare
 turbas me, dum affligunt me inimici?* cum re-
 pondente ministro: *Spera in Deo,* continuo
 subjungit lætum laudis versiculum: *Gloria
 Patri & Filio & Spiritui sancto,* Perinde ac si
 tribus istis verbis excitatus invenisset veram
 lætitiæ fontem atque unicum tristitiæ
 remedium, Nunquam serviam Domino, pa-
 mori possit, dicebat B. Franciscus Borgius
 quam spem meam & fiduciam ponam in
 quæ mihi eripi possit invito. *Exhibi*

revertetur in terram suam, in illa de-
 scribunt omnes cogitationes eorum. Hoc quo-
 tidie accidit hominibus qui fidunt in homi-
 nibus & qui nec alia gaudia, nec spes alias ha-
 bent nisi quas à creatis rebus participant: ho-
 mines, quia mortales sunt, moriuntur, res
 quia fluxæ sunt, pereunt & deficiunt, eodem
 momento pereunt cum ipsis pariter & gau-
 dia ex illis percepta, spes evanescent, hono-
 res occidunt, delectationes omnes commo-
 ventur; ipsi verò summopere afflicti desola-
 tione manent superstites.

§. XIII.

*Comparationes super hoc argumento
 eximia.*

Sapiens appositissimè in hanc rem compa-
 rat huiusmodi homines Lunæ; sic enima-
 nunquam in eodem statu permanent, sed
 mutantur in dies ut luna quæ quot mensibus
 lumen suum instaurat, auget, sensimque de-
 perdit iterum, donec totum amittat, ita *stul-
 tus sicut luna mutatur*. Talis autem est, quis-
 quis creaturis inhæret & fidit, hic siquidem
 nunquam idem permanet; hodie lætatur,
 crescitque subinde capta lætitia; ubi summa
 videtur, decrevit paulatimque minuitur, mox
 inclinat ad interitum, denique subito tota pe-

rit atque evanescit, extinctumque manet
 ne gaudium æternis tenebris sepultum.
homo sanctus in sapientia manet sicut Sol Eccl.
cl. 27. Hic multis subjectus mutationibus
 idem semper perseverat, lumenque suum
 tinet integrum ac cōstans tam in ortu & me-
 ridie quàm occasu, tam hieme quam æstate
 sive diurno circuitu longos sive breves, sive
 mediocres dies describat, Insignis typus an-
 mæ quæ soli adhæret Deo quocunque in fl-
 tu versetur tam adversæ quàm prosperæ ve-
 letudinis: tam honoris quàm ignominie. Non
 timet ne voluptate solita & suo gaudio per-
 vetur, quia delectatur in eo qui est immu-
 bilis, qui sui semper similis, semper æquus
 suavis, æquè sanctus, æquè gratus, æquè po-
 tens, æquè misericors. Vis habere gaudium
 sempiternum, ait S. Augustinus, adhære illi
 qui sempiternus est. Cùm Deus mitteret Mo-
 ysen ad liberandum populum Israeliticum
 ex servitute Ægyptiaca, quærenti illi nomen
 ejus respondit: *Ego sum qui sum.* Exod. 3. 14.
 significaret se non esse mortalem, sicut
 Josepho aliisque Patriarchis, quorum dicitur
 viverent, præsidium opemque populus esse
 expertus, sed post mortem eorum in miseris
 ac ærumnis relictus. Ille verò qui est, signifi-
 cabat hoc nomine posse se afflictis semper

opitulari, unde tandem magnam concepere
fiduciam & consolationem. Proinde recte o-
mnino hortatur nos Apostolus, *ut gaudeamus
in Domino semper.* quandoquidem cum
illo tristitia esse non potest, & sine illo nul-
la lætitia.

§. XIV.

*Multum differunt pati pro Deo & pati pro
mundo.*

Augustinus explicans illum Apostoli lo-
cum ad Rom. 8. *Propter te mortifica-
mur tota die.* proprium est, inquit, latronum
pati & mortificari absolutè, sed pati & mor-
tificari propter Deum, proprium est filiorum
Dei, hoc est quod propriè dicimus, portare
crucem JESU Christi, id est, ejus exemplo
quæcunque nobis adversa accidunt, de ma-
nu Patris nostri cœlestis libenter suscipere,
contentum esse, ut sanctissima ejus in nobis
voluntas semper impleatur, laudare illum
atque extollere, in tribulationibus nostris or-
dinem sequendo divinæ Providentiæ. Qui a-
liæ patiuntur, crucem ferunt latronum, non
JESU Christi; ideoque semper inquieti sunt,
obmurmurant, impatientes fiunt, nonnun-
quam ex afflictionum gravitate in despera-
tionem & insaniam incidunt. **Crux vero JE-
SU**

SU Christi non cruciat sed delectat, non on-
 rat, sed subleuat portantes, sicut alae aves
 vela naves. In tantum, inquit Thomas deli-
 pis l. 2. c. 12. de imit. confortantur ex affectu
 tribulationis & afflictionis ob amorem con-
 formitatis Crucis Christi ut sine tribulatione
 & dolore esse non vellent. O intolerabilis ad-
 versitas exemptum esse à perpeffione adve-
 sitatum! ô molestâ Crux, exclamabat S. Fran-
 ciscus Xaverius, non portare crucem JESU
 Christi! B. Joannes de Cruce primus Camer-
 lita Discalceatus, rogatus aliquando à Do-
 quid potissimum ab se peteret. Dominus, re-
 pondit vir sanctus, (id quod de S. Thoma
 etiam narratur) aut pati, aut mori pro te. Non
 enim videtur mihi tulla mors tam amara
 quàm vivere & non pati, nec quidquam ma-
 lerabilius, quàm pati pro quocunque ab opo-
 tius quàm pro te. S. Andreas Apostolus tra-
 to erat crucis amore incensus & JESU Chri-
 sti, ut à longè præparatam sibi crucem ap-
 ciens, non se posset continere quin in hauri-
 ces lætitiæ plenas exultabundus erumpere-
 O bona Crux diu desiderata, sollicitè amata
 sine intermissione quæsita, & aliquando
 pienti animo præparata suscipe me ab hinc
 nibus, & redde me Magistro meo! Veritas
 Sanctissime Apostole quid quæso est in Cru-

te tam desiderabile, tamque amabile? Nonne
 infame Crucis supplicium parricidis paratur
 que incendiarijs? Nonne quicumque illud
 subit, maximis exponitur opprobriis & ater-
 re infamiae? Nonne in illo & sanguis omnis
 profunditur & membra lacerantur & totum
 corpus diuturnis gravissimisque doloribus
 excruciat? Quid te ergo tantopere delectat
 in cruce subeundo supplicio? Quid me dele-
 tet in cruce, rogas, subjungit Beatus Apo-
 stolus, Nunquid jam dixi? Num nescis sacra-
 tissimum Domini mei JESU Christi corpus
 illi affixum? Num nescis illud esse altare in
 quo Agnus immaculatus oblatu est in holo-
 caustum? sanctam esse arborem quae protulit
 fructus vitae: Thronum esse Regis gloriae, re-
 fugium afflictorum, clavem paradisi, tro-
 phaeum victoriarum, quas Redemptor noster
 reportavit de inimicis nostris gloriose trium-
 phans? Video quidem Crucem esse ignomi-
 nosam & probrosam; sed non vides etiam
 opprobrium Filij Dei modo praefendum es-
 se omni gloriae mundi? Et sane permissum e-
 rit matri amare in liberis suis contractas ma-
 culas & sordes: Aristotelis discipulis imitari
 gibbum Magistri sui: Paganis licebit pauper-
 tatem colere; Diogenem enim celebrem
 Philosophum eam profiteri non puduit; mi-

Q

hi

hi verò vertetur vitio amare crucem Domini mei atque Salvatoris, & illius gaudere obprobrijs? Sed noli mihi amplius crucem nominare ignominiosam, & parricidarum supplicium, objectum maledictionibus Deique hominum. Hujusmodi ignominie glorificatae sunt, cruciatus omnes in delicias vestis, quod prius scandalum erat, nunc cultu sancto consecratum est: stultitia mutata in sapientiam sacro attactu pretiosi Corporis Domini mei JESU Christi; qui maledictiones vertit in benedictiones: contemptus in honores, execrationes in venerationem, quo mortem invenerat, nobis vitam reliquit. Sic sentiebat, sic loquebatur dignus tantorum discipulo, magistro Crucis contumeliae & tormentorum amore succensus quamquam Epicurei aut Sardanapali delicias aut voluptatum carnalium. Alius Apostolus inquit S Chrysostomus, epistolam quandam suam ad Philemonem scriptam sic incipit *Paulus vincens IESU Christi & Timothei Frater.* O magnificentum & illustre encomium exclamat idem aurei oris Doctor, non quod ob prolatos imperij fines & partas bello provincias, sed ob catenas & carcerem pro nomine JESU acquisitum! Habebat sane vultu le Apostolicus & divinus prerogativas ma-

tas & singulares quibus inter principes illius
ævi viros celeberrimus eminebat: potuisset
Apostolicæ dignitatis excellentiam varijs ti-
tulis amplificare, nominando se vas electio-
nis, hospitem Paradisi, intimum Dei amicum
Spiritus sancti discipulum & Angelorum con-
discipulum. Sed neglectis hisce speciosis no-
minibus & verborum pompis, carceris dun-
taxat sui & vinculorum fecit mentionem, ut-
pote quæ pluris æstimabat. Aliunde etiam
considerabat gloriam suam splendescere
magis in tenebris captivitatis quàm in luce
eiusmodi encomiorum. Nam si rectè perpen-
damus illa dignitatis suæ ornamenta habe-
bat ut collata sibi gratis ad quæ præter volū-
tatis approbantis consensum nihil contulerat
gloriam verò, quam ex catenis pro honore
Domini sui JESU Christi alligatus referebat
toram reputabat suam. Et quamvis ad patien-
tiam confirmaretur peculiari Dei adjutorio,
omnis tamen tolerantia asperitas in ejus ani-
mam corpusque redundabat. Sane quicunq;
ardenti quæpiam amore prosequuntur, si-
cut hic sanctissimus Apostolus ardentissimo
Dominum suum diligebat, multoque majore
quàm seipsum, longeque excellentiore
quàm res quascunq; amabiles; hujusmodi
inquam non tantè æstimant, neque ita sibi

Q 2

com-

complacent in honoribus atque oblectam
 nibus quibus amicorum suorum benevolenti
 tiâ & liberalitate afficiuntur, quanti faciunt
 oblatas occasiones probandi animi sui mag
 nitudinem in propulsandis ab eis quorum
 cumque hostium injurijs, declarandique co
 stantiam suam in sustinendis eorum gra
 quibus te devoverunt, adversis casibus, per
 culis & laboribus. Quod si tam jucundum est
 & suave pati pro homine quem amas, quom
 tō erit delectabilius animæ amanti Deum
 pati Dei amore & causâ, eumque glorificari
 in tolerantia malorum. Quanta est dignitas
 quamque ingens solatium a Deo eligi vel
 currum triumphalem divinæ gloriæ quom
 mine Jobum illustre patientiæ exemplum
 Tertullianus appellat. *Brev. Rom. 18.*
 Nunquam tam jucundè epulati sumus, quam
 hæc Christi causâ libenter perferimus, cruci
 mabant in acerbissimis positi tormentis pro
 fide JESU Christi sancti Martyres Marcellus
 Marcellinus. O mi suavissime JESU dicitur
 S. Gertrudis, quàm magno mihi gaudio erit
 si videam tuam in me voluntatem perficere
 compleri, & sanctissimi nominis tui gloriâ
 crescere ex injuriâ omnium membrorum
 mille in partes lacerati corporis mei omnia
 que generis injurijs & cruciatibus exponi
 S. Gertrudis!

Sur 24. Ian. ex S. Chryf. Inuictissimus Mar-
 tyr Babylas tantam sentiebat in maximis
 tormentis consolationem ut ejus corpus vi-
 deretur minus animæ quam instrumentis,
 quibus torquebatur conjunctum, quippe sic
 eis adhærebat affixum, ut cum catenis & vin-
 culis, quibus distendebatur, nec avelli etiam
 post mortem poterant, sepeliri necesse fuerit
Sur 6 Feb Ausculta Tyranne dicebat fortif-
 simus Christi pugil S. Faustus, tortori suo,
 prebens ei depictam sui imaginem, sume il-
 lam & mille in partes dilacera, exsere in illam
 tuam crudelitatem cunctaque crudelitatis
 instrumenta, ungulas, pectines, equuleos, ro-
 tas, ignes, sciasque rem tibi esse cum homine
 quidem mortali, sed qui non magis timeat,
 sentiatque tormenta tua, quam ista pictura;
 tantum fido protectioni ejus, pro cuius no-
 mine patior, tantumque percipio voluptatis
 ex hoc quod ejus gloria sumere possit incre-
 mentum ex hac mea cruciatuum perpeffione
 ut omnes tuas torruras rideam. *S. Secunda*
10 Jul S. Secunda videns sororem suam Ru-
 finam à carnifice immaniter tractari, in hunc
 modum fertur allocuta tyrannum. Quid est
 quod sororem meam honore, me afficis ig-
 nominia? O stupendos fiducia in Deum effe-
 ctus! Ex quibus discimus verissimum esse
 Q³ quod

quod dixit Salvator noster: *Iugum meum leve est & onus meum leve* Matth. II. Onus quam Crucis Christi non tantum leve, sed sic alleviat etiam alia onera ut eorum gravitas non sentiat: sic dulcorat eorum amaritudinem, ut cum delectatione tolerantur, nimirum toleramus ex concepto in Deo amore. Quis ergo non libenter hac ratione sustineat afflictiones? Quis non latus excipiat divinas illas JESU Christi voces quibus amore plenissimis alloquitur calamitosos & afflictos: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos: Tollite iugum meum super vos, & discite a me quia mitis sum & humilis corde* Matth. II. Quisquis modicam in Deo fiduciam habet & fidem verbis ejus, fieri non potest, quin hujus effectum promissionis aliquem experiatur in misericordis. Si quis verò graves sentiat afflictiones sine levamine, & acerbos dolores sentiat lenimine; verè fatendum est eum Christi precem non portare nec promissis ejus fiduciam adhibere. Hucusque tribus potissimum rememorati sumus considerationibus, quæ declarant magnitudinem gaudij fidelium Deo mentium; & constituunt quodammodo primas causas, videlicet materiam, formam & finem, quæ tamen omnes subordinantur

fiduciam in Deum velut principi & communi dispositioni, quam rectè causam causarum dixeris. Reliquum est nunc, ut per causam quoque efficientem demonstramus ejusdem gaudij magnitudinem, ut hæc ab illâ pariter notescat atque illustretur.

Excellentia hujus gaudij eluceſcit per excellentiam causæ efficientis.

§, XV.

Deus mirificè consolatur Sanctos in suis afflictionibus.

Quemadmodum mirè novit Deus perturbationibus involvere & confusionibus mundi sapientes eo præsertim tempore quo ipsi proprium quærunt honorem negligentes divinum, ita non desinit declarare miram in servos suos benevolentiam, ut eos in maximis, angustijs mirifico gaudio & consolatione repleat. Hoc ipsum de se testatur Apostolus in se expertus & primis Macedonia Christianis de quibus scribit: *quod in multo experimento tribulationis, abundantia gaudij ipsorum fuit 2. Cor. 8.* Et S. Job agnoscens hanc Dei industriam in permiscendâ celestium consolationum dulcedine cum dolorum amaritudine admirâs exclamat: *mirabiliter me*

crucias, c. 10. Quasi dicat: Magne Deus quam
 admirabile est consilium tuum & singulari
 providentiâ tuâ, ut mala quæ inferis, non
 solum tolerabilia reddas, sed grata etiam ac
 optabilia ijs qui cognoscunt virtutem decer-
 tæ tuæ. Affligens corpus meum doloribus
 parcis, sed infundis interim animæ mea
 mentem voluptatis divinæ quæ redundet et-
 iam in ulcerosa & putrida membra mea, do-
 lorique sensum tollat, adeo ut difficilium
 mihi sit continere cœlestis mentis gaudium
 quam torquentes corporis dolores suffocant.
 Pro paucis spinis plenos rosas calathos in me
 effundis, tangis me extremo digito & am-
 bris manibus extentisque brachiis me am-
 plecteris: *mirabiliter me crucias.* Incidimus qui-
 doque in homines tam humanos atque or-
 ciosos ut ipsa, quam nobis exhibent molestia
 sit gratior, quam aliorum obsequium; sed
 forte petentibus quid abnuunt, id tanta
 gunt urbanitate, ut ejusmodi patre pulchrum
 malimus quam ab alijs recipere beneficium.
 Sic planè Deus se gerit erga eos qui illi coe-
 fidunt, qui ejus opem implorant in suis ne-
 cessitatibus, qui cum gratiarum actione ab-
 jus manu suscipiunt quidquid adversi accidit.
 His tam benignum sese exhibet ut etiam
 feriendo tales, gratiam illis præstet & favore
 dum

dum à malis gravioribus præservat, & bonis cumulat melioribus. Quod in illis perversum est tollit & superfluum refecat, tangit ulcus ubi maturum est, ut virulentam saniem educat: vulnerat, sed mille modos habet, plagam inflictam non curandi duntaxat, sed etiam ejus dolorem impediendi multaque suavitate condiendi, adeò ut non percuti à tam admirabili manu ijs qui eam sentiunt, malum esset multò gravius, quàm ipsum quod patiuntur. S. Augustinus suo more ingeniosè mysteriùm hoc explicat super ista verba psalmi 127. *Labores manuum tuarum quia manducabis, benedictus es & bene tibi erit.* to 8. Quasi perversè videtur dicere non intelligentibus, debuit enim dicere, fructum laborum tuorum manducabis: multi enim manducant fructum laborum suorum. Laborant in vinea, ipsum laborem non manducant sed quod labore ipsorum nascitur, hoc manducant. Quid sibi vult labores fructuum tuorum manducabis? Respondet subtilis Doctor: Quia & ipsi labores non sunt sine gaudio propter spem, secundum illud: *Spe gaudentes in tribulatione patientes.* Rom. 12. modò nos ipsi labores nostri jucundant & lætos nos faciunt de spe. Si ergò labor noster potuit manducari & potuit jucundare, manducatus fructus ipsius laboris qua-

qualis erit? Narratur de S. Catharina Genovesa si quod nesci verit quid esset pati, non quod subiecta non fuerit magnis vexationibus, sed quia eas non sentiebat ut sibi contrarias, ut pote quas non modo libenti animo roborabat, verum etiam incredibili cum gaudio petendi. Non est dubium quin divini hospitii cor eius inhabitantis beneficio, hic illi favore sicut & alijs omnibus, sit praestitus.

§. XVI.

Huius gaudii dulcedinem percipere non potest qui non est omni alio destitutus.

Si scires te bene ab omni creatura evacuat Siquit religiosissimus scriptor Thomas Kempensis l. 2. c. 7. JESUS deberet libenter tecum habitare, nec veniret in cor nostrum solus, Addit S. Theresia, sed omnes secum delicias & delicias paradisi, quarum capax anima est in hac vita, simul adduceret. Ximenes Societatis nostrae in temporalibus adiutor magnae virtutis, idem sentiebat, et sine dubio erat expertus, cum diceret singulari voluptatis sensu: Quisquis a creatis rebus omnibus expedire cor potuerit & totum Deo tradere, brevi tantam bonorum omnium recipiet abundantiam ut ferendo non sit. P. Alvarez eximia vir sanctitatis simile quid de se testatur, quod

quod ex ejus libello quodam excerptum re-
fert in ejus vita tanto dignus magistro disci-
pulus P. Ludovicus de Ponte: Evigilavi, in-
quit, quodam die mane totus latus ac hilaris
cum ejusmodi cogitatione ac interiore sensu
cui similem nunquam habui in vitâ: cogno-
scebam quid esset anima cum Deo & quò de-
veniret sine illo. Blosius refert de viro quo-
dam sancto qui cum amantissimè fletet post
quinquennium in perpetuâ exactum desola-
tione, apparuissentque illi duo Angeli mœ-
stum consolaturi, quod averterit se ab illis,
conversusque ad Deum sic eum fuerit allo-
cutus: ô mi Domine Deus, non peto aliam
consolationem quàm hanc ut te solum possi-
deam; dummodò impedire possim ne res ul-
la cor meum subintret, nisi tu solus, plus con-
solationis habeo quam valeam sustinere.
Placet hac super re satisfacere mihi & expli-
care hic quidquid dicendum restat de ineffa-
bili gaudio quod Deus producit in animis
eorum, qui singularem in ipso fiduciam col-
locant. Nam revera ipse solus per semetipsû
producit hoc gaudium sine concursu creatu-
rarum, quippe quæ ad hujusmodi effectum
conferre nihil omnino possunt. Quod si attē-
tè consideretur, sufficiet sanè ad cognoscen-
dam hujus gaudij magnitudinem, omnia alia

Q 6

gau-

gaudia & oblectationes excedentis. Illud
 tur est quod in præfenti declarare intendo
 verò in hac consideratione procedam firmis
 ab ipsa ordiar origine, paucis Dei essentiam
 atque magnitudinem ostendendo, de qua
 plenius & convenientius disseram libro
 quarto.

§. XVII.

*Excellentia unius Dei: & boni quod ex
 eo est.*

CAtholica veritas est sed ita rationi natu-
 rali conformis ut etiam Ethnici solo na-
 turæ lumine eam perspexerint negaverunt
 que esse aut esse posse plures Deos; nam si
 plures essent, eorum nullus Deus esset, nullus
 quippe perfectiones omnes aliorum obtine-
 ret; quod si quis inter eos unus omnes om-
 nium in se contineret, hic solus Deus esset, à
 quo ceteri haberent naturam suam atque or-
 namenta naturæ, ac proinde se creaturas co-
 fiterentur. Hoc tribus verbis expressum, est
 totum quod nos fides ac recta ratio docet de
 Divinâ naturâ quæ in se indivisim continet
 omne quod est sparsum & divisum in rebus
 omnibus extra Deum, sed cum in finita hæret
 ab illis disparitate. Deus enim cum det rebus
 singulis suam mensuram & limites, solus ipse
 supra

supra se nihil habet à quo suos recipiat. Proinde necessario possidet perfectiones omnes possibiles in omni extensione possibili sine termino sine dependentiâ sine limitatione aut quâcunque determinatione: Est infinitis partibus sole splendidior, fecundior terrâ lapidior pane, dulcior melle, formosior rosis, potentior omnibus mundi regibus; nam ipse est à quo mutuatur sol splendorem suum, fecunditatem terra, panis saporem, mel dulcedinem, rosæ pulchritudinem, reges potentiam suam; ipse autem ista omnia habet ex se, nulli se debitorem, nullum sibi benefactorem agnoscit.

Hic est Deus optimus maximus quo pleni sunt & circumdati quicumque confidunt in ipsum. Quod toties tamque expressis disertisque verbis declaratū est in sacris literis ut, quotiescunque hortabatur olim maximos suos amicos ne timerent, non aliam afferret rationem quàm quod testaretur se esse cum illis. Sic dixit ad Isaac. *Noli timere quia ego tecum sum.* Gen. 26. Ego Deus cæli terræque conditor, fons & origo omnium bonorum, deliciae Paradisi, gloria hominum & angelorum: ego tecum sum, nec te deseram si confusus fueris in me.

Quid potuit dici amabilius? Quid à tanta

Q 7

Ma-

Majestate erga hominem vilissimum tem
 vermiculum admirabilius? Quis satis explere
 quantam cœperit consolationem Jacob cum
 à Deo missus in Ægyptum ab eo meruit
 dire: *Ego sum fortissimus Deus Patris tui: nō
 timere, descende in Ægyptum. Ego de scendam
 tecum illuc, & ego inde adducam te reveren-
 tiam* Gen. 46. Ibidem refertur venisse de Ge-
 raris Abimelech aliosque ejus regionis prin-
 cipes ad Isaac ut cum eo fœdus inirent, quod
 cum interrogasset Isaac: *Quid venisti ad me
 hominem quem odisti? & expulisti de terra?*
 Responderunt: *Vidimus tecum esse Dominum*
 &c. Unde apparet nos virtute fiducia
 Deum adhuc in vita mortali constitutos
 peregrinantes super terram possidere idem
 bonum, quod beati in cœlo, qui istic quidem
 recipiunt mercedem laborum suorum & de-
 sideriorum suorum satietate plena fruuntur,
 nos tamen hic eodem bono delectamur, ut
 verè possimus dicere, nos in amaritudine
 hujus vitæ jam tum degustare delicias para-
 disi. Porro priusquam progrediar longius
 istud iterum inculco, quod jam supra attigi.
 Deum in se non continere modo omnes com-
 muni creaturarum perfectiones, sed etiam
 superare omnes infinitis modis, & in hoc
 consistere, ordinem singularem nulli pro
 com-
 qua: a
 sine co
 infinit
 coop
 bis ob
 dei fin
 mana e
 modic
 nis alic
 & statu
 nam a
 potest
 & conf
 rat in h
 cati mu
 piunt?
 Gaudin
 quæ
 S. And
 Spoli
 infini
 quam e
 eius co
 & philo
 ejusdem

communicabilem. Unde infero ea beneficia quæ ab ipso solo proximè in nos conferuntur sine comparatione excellentiora atque adeo infinitè præferenda esse his quæ industria & cooperatione creaturarum rerū ab eodem nobis obveniunt, tametsi utraque ejusdem speciei sint & hominis. Nam si videmus inter humana opera ejusdem licet artis discrimen non modicum, puta inter Apellis tabulam & tironis alicujus picturam, inter Polycletis statuas & statuarii nescio cujus, licet ad eandem formam atque ex eadem materiâ factæ sint; quæ potest obsecro similitudo esse inter gaudium & consolationem, quam animæ sanctæ inspirat inhabitans Deus, & voluptates quas delicati mundi amatores ex creaturarum usu capiunt?

§. XVIII.

Gaudium quod Deus donat, longè superat quodcumque ex Creaturis percipitur.

Sanctissimus gentium Doctor Paulus Apostolus testatur, & est verissimum, quod infirmitas Dei, ut ita dicam, robustior est, quam omnis hominum fortitudo, & stultitia eius confundit sapientiam jurisconsultorum & philosophorum. Quanta ergo esse debet ejusdem fortitudo & sapientia Dei, quando-

qui-

quidem ipsa infirmitas & stulticia super
 quidquid forte mūdus habet & sapiens. Com-
 para nunc gaudium quod Deus suscitavit
 cordibus nostris, cum eo quod aliunde emen-
 dicamus; & vide num alterum alteri verè tra-
 ferri possit? Non dubito, quisquis hanc antithesin
 que antithesin rectè conceperit, quin facile
 judicaturus sit, nullas esse periecutiones &
 afflictiones ejusmodi quamvis facto agmine
 animum Dei possessione beatum invadant,
 quæ jucundam ejus quietem turbare vale-
 ant: Guttæ instar sunt aquæ in fornacem ca-
 dentem injectæ, aut scintillæ instar incidentes
 in mare. Inexhaustus suavissimarum consolati-
 onum quæ à Deo promanant, fons sufficit
 omnem quæ aliunde stillare potest, amara-
 dinem, ejusque ita sensum eripit ut vix primis
 labiis degustetur. *In tribulatione*, canit David
 ad Deum *dilatasti mihi*, id est, relaxasti angus-
 tias cordis mei, & lætitiâ ac consolatione me
 affecisti multiplici. Hanc ob causam Deus
 nominat Deum totius consolationis, paraclete
 tum. consolatorem per antonomasiam, per
 inde si, propriè loquendo, ipsius solius sit
 solari hominem. Hinc testatur etiam scriptura
 & in propriâ personâ præstare hoc munus.
 Vis scire quomodo illud sibi attribuat? Audi
 ipsum his verbis loquentem: *Quomodo, sicut*

mater blandiatur, ita ego consolabor vos. Isai. 66. Nec tam luculento sui in nos amoris testimonio dato, certa que promissione officium matris in consolando nos & oblectando omnigenere suavitatis per semetipsum fungendi contentus, alio id ipsum loco repetit & loquendi modo expressiore confirmat: *Ego ego ipse* inquit, *consolabor vos.* Cur repetit: *Ego ego*, additque: *Ego ipse*, nisi ut manifestius declararet non inani aliqua verborum figura se uti sed verissimè infinitæ in nos suæ charitatis effectum polliceri. Concipe nunc animo, si potes, quanta sit teneritudo divini amoris, quo dignatur Deus ipse se totum impendere ad suavissimè recreandam sibi confidentem animam; hujus verò in tanta cælestium deliciarum affluentia sensum quis satis poterit vel cogitando assequi? Si rex quispiam magnificentiam liberalitatis suæ ostendere amicorum suorum intimo cogitat aut subjectis sibi populis publicæ edere lætitiæ argumentum insigne, quantus fit apparatus & regiarum profusio divitiarum? Rex Assyverus regali pompa sex mensibus fecit grande convivium cunctis principibus Persarum ac Medorum mælytis, & præfectis Provinciarum omnique populo urbis regię toto stupente oriente. Esth. I. Alexander Gregario militi amplissimā dona-

donavit urbem non tam considerans in-
 mam recipientis conditionem quam cel-
 dare deceret summam largientis dignitatem.
 Divina majestas minus adhuc quam regio
 terræ respicit ad vilitatem & indignitatem
 eorum quibus dona sua confert. Sufficiens
 homini Deum amanti recipere favores al-
 quos & recreationes mentis, quales nobis ad-
 ferre possunt Creaturæ; Verum his non con-
 tentus est Deus, parum ipsi videtur com-
 creatum, amat tractare nos conformiter
 magnificentiæ suæ & bonitati infinitæ, vili-
 tatis naturæ nostræ nullâ habitâ ratione.

§. XIX.

Eximia nomina hujus celestis gaudii.

Excellentiam hujus gaudii, quo dignatur
 Deus exhilarare sperantes in se indicat
 etiam eximia ejus nomina in divinis scriptu-
 ris expressa. Nam S. Joannes appellat *manna*
absconditum quod nemo novit, nisi qui gustat.
 Apoc. 2. S. Paulus *pacem Dei, quæ exsuperat om-
 nem sensum.* Ad Phil. 4. Propheta *læus*
Sabbatum delicatum. c. 58. Psaltes *regna*
torrentem voluptatis & inebriantem ubera
tem domus Dei. Psal. 35. S. Petrus, *lætissimam*
enarrabilem 1. Pet. 1. Denique Christus *opti-*
optimam partem vocat, quæ non auferetur.

Et gaudium quod nemo tollet à possessore illius. S. Gertrudis loquens de internâ, quâ affluebat mentis dulcedine, solebat dicere, nunquam se ausam fuisse cuiquam hominum eam exponere, propter pusillanimitatem, ut addebat, & incredulitatem cordis humani. S. Bernardus id ipsum confirmans ait, quod quicumque conaretur de hac cælesti suavitate aliquid proferre, non magis intelligeretur ab iis qui eam non sunt experti, quàm si peregrina illis ignotaque linguâ loqueretur. ser. 8. in cant Idem adjungit alibi: Si mihi id experiri liceret, putas me posse eloqui quod ineffabile est. S. Item Augustinus disertè fateatur: Non sufficit lingua mea cordi meo, tamenti modicum quid experto. Et iterum alibi idem tractans argumentum, postquam confusè quædam hac de re insinuasset, subiungit: mysterium hoc non nisi à perfectis visis posse intelligi.

§. XX.

Discrimen inter voluptates corporis & animi.

Sed dicat aliquis, si divinæ istæ suavitates tam sunt admirabiles, ut præfertur, unde est quod tam pauci earum desiderio teneantur aut incitentur amore! Aut qui fieri potest ut non tantum, non quærantur magis

no

no opere, sed etiam spernantur? Et voluptates quæ percipiuntur ex creaturarum usu, fatiant atque explent cupiditatem ut nec cogitur quidem de illis, quas dicit ex Dei professione promanare? Sic objiceret, si loqui posset, bos aliquis aut equus. Vox bovis hominis dicebat olim Alphonsus rex, cui forte simile quid coram ipso fuisset probatum. Num ignoras mi homo quod animalia bona non percipit ea quæ sunt spiritus æstimare non potest divinarum consolationum divitias, quia eas nunquam gustavit. Contemptus, ut vulgo dicitur, proles est ignorantia. Quis ergo mirum si contemnant, quod non cognoscunt. Goliathus Philistæus despicebat Davidem velut puerum, & Herodes Rex spernebat Christum Filium Dei; nam ille Davidem considerabat velut imbellem ovium pastorem, hic Christum sub habitu servi & rei. Jam diu mundi amatores objiciunt nobis ore Prophetæ: *Quis ostendit nobis bona?* Psal. 4. perinde ac si nulla alia in mundo bona essent quàm corporalia & sensibilia, aut non esset in nobis alius appetitus, quàm sitis bestiarum, nec alia vita quam corporis & sensuum partis. An verò habent corporis sensus voluptates suas, ait S. Augustinus, & animus deseritur à voluptatibus suis? Boum est & equorum,

rum, quorum vita carneæ immerfa est moli,
qui nec sperare alias, quam quæ sensibus per-
cipiuntur, delicias possunt, horum inquam
brutorum est postulare ut sua sibi bona pro-
ponantur ante oculos; verum homo altiori
mente præditus non terris sed cælo natus, cui
mundus hic exilium est, cujus vita, miseria,
cujus corpus carcer est animæ, meritò eru-
belcat, quod cum brutis animantibus præse-
ria requirat, ut sibi communes cum illis pa-
rtus inveniatur. Quam verè de hujusmodi ait
Propheta: *Homo cum in honore esset, non intel-
lexit: comparatus est jumentis insipientibus, &
similis factus est illis; Psal. 48.*

Sic ergo accidit ut carnales homines bo-
norum corporis cognitione præditi, nullâ
bonorum animæ, hæc negligentes, ista ar-
denti studio ac sollicitudine quærant; sæpe
tamen postquam desideriis suis fecere satis,
& cumulatè possident, quibus multò labore
inhiarunt, illa ipsa incipiunt fastidire; & quia
nauseant, quæ non sapiunt, stultitiam suam
agnoscentes ac detestantes coguntur melio-
ra quærere & solidiora oblectamenta, quæ
tamen extra Deum nunquam inveniunt ut
præclare annotavit religiosissimus scriptor
Thomas à Kempis libro de verâ compun-
ctione, ubi sic loquitur: *Vita ista doloribus &*
pres-

pressuris plena est, sicut optime norunt qui
 de amaritudinis ejus calice biberunt; quare
 idcirco humanus animus, unde possit recreari,
 & frustra est omnis consolatio, nisi ad
 divina. Quotidianâ instruitur experientia,
 quod fallax est omnis spes terrena, & in amari-
 tudinem proveniet, quidquid extra Deum
 in tempore hujus peregrinationis quaeritur.
 S. Augustinus in suis confessionibus idem
 sentit: Væ animæ audaci, inquit, quæ spera-
 vit, si à te recessisset, se melius aliquid inven-
 turam. Versa & reversa in tergum & in latera
 & in ventrem, & dura sunt omnia. Et tu Do-
 mine solus requies. Verè ita est, nec gaudium,
 nec pax, nec requies vera est, nisi in solo Deo
 & qui Deum piissimo mentis affectu possi-
 dent, novis quotidie deliciis affluunt. Huius-
 modi est discrimen vel oppositio potius in
 oblectamenta ex creaturis percepta & divi-
 nitus collata ex Sanctâ cum Deo familiaritate.
 Illorum cito in nobis, postquam per se
 desiderata aliquantulum gustavimus, sub-
 dium oboritur; horum verò semper in nobis
 desiderium recens, nec explent semel gratia
 sed excitant famem; suavitas illorum in di-
 mira cum lætitia crescit, tantaque est dul-
 do ut & memoriam & sensum aliorum
 nium penitus tollat. Ratio hujus disparitatis

est, quod nec humana nec cœlestia planè
 cognoscantur nisi experientiâ ipsâ & frui-
 tione; ista verò cum admodum imperfecta
 sunt & imbecilla, tametsi appareant magnifi-
 ca, cito nauseam & fastidium ingenerant iis
 qui illa percipiunt, & perceptione eorundem
 naturam penitus cognoscunt: Hæc verò è
 contra, quia perfecta sunt, spiritualia & inte-
 riora, ipsius animæ substantiæ conformia,
 quo magis cognita, eò amantur ardentius;
 cognitio enim horum nullos in iis detegit de-
 lectus sicut in aliis, sed potius novas aperit
 perfectiones, quæ eorum desiderium & amo-
 rem magis accendunt; illa cum possidentur,
 contemptui obnoxia sunt, quia infirma & in-
 stabila esse exitus opinione luctuosior declarat:
 hæc contra sui æstimationem augent in ani-
 mis possidentium, quippe quæ vires suas &
 virtutem occultam in sui fruitione manife-
 stant incredibili cum suavitate.

§. XXI.

*Dispositiones necessaria ad voluptates animi
 percipiendas.*

Utrum scire quæ requirantur dispositio-
 nes necessariae iis qui desiderant has pa-
 radisi delicias prægustare? Dicam duobus
 verbis: verà opus est & firmâ in Deum fidu-
 cia

cia, qui sanè promptior est ad conferenda
 nos quotidie ampliora bona, quam nos sumus
 ad recipienda; ille enim sic iis abundat, ut ve
 deatur velle se exonèrare si vasa vacua inve
 niat, & capacia divinæ suæ liberalitatis de
 munificentia; id quod ipse declaravit, ait
 quando S. Teresiae & ante hanc, S. Gertrudis
 Nemo unquam fuit præter JESUM Chris
 tum Filium ejus, & fortasse Sanctissimam
 Virginem Deiparam Mariam, cujus capacitas
 responderet fecundæ ejus beneficentiæ, ut
 ut recipere tantum gratiarum donorum
 posset, quantum ipse conferre paratus erat
 Huic in Deum fiduciæ adjungo dispositionem
 aliam simili modo necessariam nempe veram
 perfectamque abnegationem rerum sensibiles
 lium. Nam quamdiu in nobis superest
 etus & propensio ad terrena bona, complet
 centia in creaturis, amor proprius & vanitas
 nostri ipsius æstimatio, gestare non possunt
 illud cœleste manna: cujus dulcedo non per
 cipitur, nisi separata sit ab omni alia, super
 amantem pura, illibata impermixta mentis
 oblectet. *Parasti in dulcedine tua parasti*
Deus, dicebat Deo David. Scitè in hac
 quodam loco S. Augustinus comparat amo
 rem nostrum manui: putate amorem h
 nis, quasi manum animæ, inquit, si aliquid

net, aliud simul tenere non potest: hoc au-
 tem dico, quia qui amat seculum, Deum a-
 mare non potest: occupatam habet manum:
 dicit illi Deus: tene quod do, non vult dimit-
 tere quod habebat, ideo non potest accipere
 quod offertur. Velut si quis in mari naufra-
 gium passus manum utramque plenam ar-
 gento habeat, quod dimittere nolit, ut obla-
 tam tabulam aut porrectum funem appre-
 hendat, nunquid necesse est, ut pereat unacum
 pecunia sua? Hujus rei illustre exemplum
 suppeditat nobis Exodus, ubi notatur non
 paratus esse spiritus Israelitis a Deo concessum manna,
 quam consumpsissent omnem Ægypti fari-
 nam. Sed nihil addam amplius, jam tum de
 hoc argumento locutus sum supra, ostendi-
 que pluribus fiduciam in Deo ita connexam
 esse renuntiationi atque abnegationi rerum
 creaturarum, ut altera sine altera esse non pos-
 sit.

CAPUT III.

Tertius effectus Fiduciae in Deum, Fortitudo
 inexpugnabilis.

§. I.

Summatim proponitur hic effectus.

TERTIUS Fiduciae in Deum effectus est
 invicta quaedam fortitudo animi qua
 R con-

contra omnes adversarios nostros munimur
 & circumdamur velut igneo muro à quo
 aggredi nos tentent, continuo inflammamur.
 Hoc ipsum per Prophetam promissum est
 Ilim Deus civitati Jerusalem: Ego ero vobis
 Dominus, quasi murus ignis in circuitu.
 Ambrosius refert in vita S. Agnetis, quod
 illa quadam die occurrisset in platea
 Romæ præfecti filio qui delinere eam cupiebat
 amplissimis promissis, donisque
 fiffimis pertrahere in sui amorem, castissima
 virgo tamquam si in draconem incidisset
 exhorrens, passibus aliquot ab eo recedens
 allocuta est ore severo & voce sancta
 Discede à me fomes peccati, nutrimentum
 facinoris, pabulum mortis; mecum enim
 beo custodem corporis mei Angelum Dominum
 ni, & unigenitus Dei Filius quem ignis
 murus est mihi inexpugnabilis. Videor
 verbo summatim perstrinxisse, quæ de
 tudine quam invicta in Deum Fiducia
 ingenerat, dici possunt; videamus tamen
 inceptus distinctius, quàm admirandum
 in nobis illa effectus
 producat.

* *
 *

§. II.

Qui confidunt in Deo, nihil timent, quia Deus est munimen eorum.

Fiducia in Deum præstat animo nostro firmam quandam securitatem, quæ humanas præsumptiones longe excedens facit ut formidabiles aliis tam hominum quam dæmonum phalangas velut formicarum turbam despiciamus, pericula omnia contemnamus, et trepidi, vires omnes creatas adversantes velut aranearum telas perumpamus, adeo ut malis circumdati, possimus ingenti cum exultatione & cordis dilatatione cum Propheta regio exclamare: *Mihi autem adharere Deo bonum est!* ô vita omnis vitæ, quam bonum est esse tecum! ô JESU Salvator meus & Rex meus, ne permittas me obsecro unquam separari à te; Quam mihi est facile mala nullum timere, cum bonorum omnium autore protegor! Non timebo, si fractus illabatur orbis, non si terra mihi sub pedibus dehiscat, non si montes transferantur in cor maris, non si aer fulmine ac fulgure coruscet, non si creaturæ omnes quali conjuratione facta in me conspirent, ut me perdant, impavidum ferient, non timebo fretus ope divinâ & custodia protectus. *Deus noster, refugium &*

R 2

vir-

virtus, adiutor in tribulationibus quæ irruerunt nos nimis: propterea non timebimus. *Deus* turbabitur terra, & transferentur montes in cor mari. psal. 45. Dominus illuminatus est ius meus, quem timebo? Dominus protector portus mei, à quo trepidabo? Si consistant aduersus me castra, non timebit cor meum. psal. 26. In quæ verba sic præclare S. Augustinus protegitur Imperator scutatis & non timet, protegitur mortalis à mortalibus, & securus est protegitur mortalis ab immortalibus & timebit & trepidabit? Fiduciæ in Deum defectibus. *Qui confidunt in Domino, sicut moyses* Sicut non commovebitur in æternum. psal. 124. *Montes* dixit spem in Deum immutabilem. In hoc hunc locum appositè S. Chrysostomus constantem, invincibilem & inexpugnabilem. Quemadmodum enim si quis inaccessibiles adhibeat machinas, montem nec vellere loco nec labefactare poterit, ita enim si quis eum aggreditur, qui spem suam collocavit, commovebit nunquam; *Et* minus contra omnes cœli terræque imperiorum injurias, tempestatum minarum furias, rerum vicissitudines, & tiorum infelices eventus, sui semper firmamento innititur inexpugnabili, *allus*

omnes repellit innoxius, triumphat inter rui-
 nas, & ridet inter adversos rerum humanarū
 casus. ô quanta sublimitas, meritò exclamat
 S. Cyprianus, inter ruinas generis humani
 stare erectum! In huiusmodi occasiōibus
 Deus se Deum exhibet, hoc est omnipoten-
 tem, & invincibilem, fortiorem omnibus for-
 tibus, evertens & disiciens machinas omnes
 in gratiam eorum quos protegit; ibi enim
 plus est auxilii, ubi plus est periculi, inquit S.
 Ambrosius, sicut bonus pater manu appre-
 hensum filium per planas vias deducit, at ubi
 periculum est lapsus, amplectitur brachiis, &
 portat in sinu, ita ut nihil hic conferat puer
 nisi ut gestari se sinat, adeoque quoties via
 occurrit difficilior, minus laborat, quàm cum
 plana est & facilis. Hoc olim promisit Moy-
 ses populo Israelitico: *portabit te Dominus si-
 cut portare solet pater filium parvulum.* Deut.
 1. Et Deus ipse testatur: *Ego quasi nutricius
 Ephraim portabam eos in brachis meis, & de-
 clinavi ad eum ut vesceretur* Ose. 11. Et apud
 Jobum dicitur: *Quasi meridians fulgor con-
 sarges tibi ad vespertam: & cum te consumptum
 fueris, orieris ut Lucifer.* Job. 11.

Exempla huius veritatis,

HAc ratione Deus nutrit innumerabiles Ierusalem Judaici populi multitudinem in deserto quadraginta annis præbens illi indigentia et sterili quotidie abundantiam panis & aquæ. Exod. 16. Sic Danielem prostratum in lacum leonum Deus servavit ut non inter bestias fame ac rabie effretus sed inter blandientes catulos videretur confidere. Hoc divino animatus auxilio S. Martinus cum à furente latronum globo circumdaretur, majorem animi tranquillitatem, serenitatemque exhibuit quam unquam. Idem expertus est S. Felix cum persecutor fugiens crudelitatem in angulo quodam reperdidit se araneorum telis divinâ providentiâ subito expansis tectus. Quæ res occasum dedit ingenioso Poëtæ canendi.

Si cui Christus adest? huic fuit murus:

Si cui Christus abest huic murus fuit.

Nec tantum Fiducia in Deum fortiter reddit adversus terrenas, sed etiam contra spirituales tenebrarum potestates. Narratur in vita S. Macarii Alexandrini quod cum

mones omnem conatum adhiberent in ver-
 firando, ut vir Sanctus relictâ eremo Ro-
 mam peteret ostensus se populo, respon-
 dit malignis spiritibus: Faciam quod vultis,
 si me hoc loco dimotum deducere possitis in
 riam, Atque ita eodem perstitit loco à mane
 usque ad vesperam, ut nullâ vi infernalium
 hostium ab eo vel latum unguem dimoveri
 potuerit. O admirabiles in Deum fiduciæ vi-
 res! Tanta patrare miracula non videntur
 potuisse mortales homines, sed qui relictâ in-
 firmitate humanâ, virtutem assumpserint An-
 gelicam, imò divinam, ut testatur in scriptu-
 ris sacris Spiritus Sanctus, & paulò post o-
 stendemus. Sed audiamus prius quo sensu de
 hac re loquatur Sanctissimus Japoniæ Apo-
 stolus Franciscus Xaverius; sic autem scribit
 ad Prapositum Provincialem Lusitaniæ de
 suo in Japoniam atque extremas orientis in-
 „sulas proposito itinere: Obstupefcunt stu-
 „diosi mei omnes & amici, quòd tam longin-
 „quum ac periculosum suscipere iter non ve-
 „reor. Multa mihi tempestatum, syrtium, py-
 „ratarum pericula proponunt. Ceterum haud
 „paulò magis ego illos invicem obstupefco,
 „quòd tam exiguam habeant Dei fiduciam,
 „cujus illa omnia in ditione sunt ac potesta-
 „te. Equidem cum Dei nutu atque imperio

omnia gubernari certò sciam; nihil
 no metuo præter ipsum Deum; ne
 is de meâ in suo obsequio religio
 studio, negligentia inertiaque meritis
 gat pœnas. Quocircareliquos terrores,
 crimina, ærumnas, cruces, nihil admodum
 pertimesco. Unum quippe timeo rerum
 omnium effectorem ac moderatorem Deum
 quod res ceteræ quamvis noxiæ, non
 si quatenus ille finit, nocere hominibus
 queant.

§. IV.

Qui sperant in Deo, mutant fortitudinem.

Propheta Isaias dat hoc testimonium
 S, qui plenè confidunt in Deo: *Qui sperant
 in Domino, mutabunt fortitudinem, cursumque
 non laborabunt, ambulabunt & non deficiunt.*
 Isai. 40. Paradoxon id fortasse videbitur
 incredibile iis qui causam ejus ignorant, sed
 mini mirum videri potest qui legerit in
 literis id quod hæc sæpius testantur, nimirum
 eos qui sperant in Deo, assumere Dei
 fortitudinem & extollere se supra res
 humanas. *Quia tu es Domine, spes mea*
 David in personâ justorum. Unde mox
 dit: *Altissimum posuisti refugium tuum.*
 90. Qui ergo fieri potest, ut calamitates

miseriæ, quæ ceteros solent invadere, ad locum tam sublimem pertingant, & ad te in eò constitutum? Non jam miror currentem te non fatigari, quia portaris in humeris Dei. Non times ne ab hostibus tuis vincaris; Deus enim pugnat pro te, nec pericula te terrent, siquidem Deus securum te facit.

Vis exemplis hanc veritatem comprobem? Considera, inquit S. Chrysostomus, quantâ constantiâ Elias Propheta reprehendat impietatem regis Achab; diceres Principem increpare servum suum; & tamen quis homo erat hic Propheta? pauperrimus mortalium, panem suum medicabat ab avibus, pallio rudi coopertus; sed Deus erat cum illo & sub vili palliolo fortitudo latebat divina: Hæc illam formidabilem faciebat mundi potentatibus. Contra Rex Achab mancipium erat dæmonis, indomitarum passionum ac peccatorum cōstrictus vinculis obsistere nec poterat nec audebat. Considera quoque magnanimitatem S. Pauli Apostoli qui eodē præcone Chrysostomo tyrannos ipsum adeo Neronem velut culices æstimabat. Audi etiã, idem aurei oris Antistes loquitur, quo modo allocutus sit S. Babylas Imperatorem quem eam prohibens cum ab ingressu templi, eo quod hominem innocentem datum pacis

R 3

obsidem

obsidem curasset interfici. Hic Sanctus
 religionis retinentissimus memor omnium
 mundi pompam à Prophetis appellatam
 umbram & somnium, utpote quæ cum
 Deo nihili instar reputatur, perinde si
 esset, & similiter venientis Principis & con-
 tantis curiæ apparatus considerans non de-
 bitavit eum è templo ejicere, non aliter
 si collectas sordes quisquiliâsque projecit
 foras. Diogenis ad Alexandrum verba quibus
 eum rogabat ut ab sole abisteret nec
 eriperet, quod dare non posset, celebrata
 ore Ethnicorum, sed comparari non possunt
 cum verbis S. Babylæ quibus Imperator
 appellans peccati & diaboli mancipium
 lut canem de templo pepulit. Admiratur
 Antonium dæmonum legione oblectatum
 qui in varias bestiarum formas transfiguratus
 gruniendo, mugiendo, rugiendo, rudentibus
 garriendo faceflere illi molestiam conabatur;
 at vir Sanctus nihil turbatus tam in-
 dito strepitu, solo crucis signo velut musca
 depulit omnes ad orbem, quasi potestate
 premâ pro libitu illis dominaretur. Vide
 Petrum Apostolorum principem carnis
 nullum, in carcere conclusum ab impiis
 rode. Parabatur illi supplicium extremum,
 virgæ expediebantur, catasta & crucis
 nomina

nomina summa illum manebat; interim ille
more consueto somnum capit *inter duos mi-
lites vinculis catenis duabus*, Act. 12. perinde
ac si mollissimo lecto sericisque coopertus
cortinis decumberet in arce munitissima se-
curus omnium hostium. Necessse est ut Ange-
lus Domini dormientem excitet & catenas
manuum solvat & educat de carcere. Quis
non miretur tantam animi tranquillitatem?
hostes crudelissimi sanguinem ejus sitiunt,
mortem infamem meditantur; ipse interim
quasi hæc ad eum non pertineant, securus
dormit. Narrat idem Evangelista Lucas de S
Paulo cum Sila virgis cæso & coniecto in car-
cerem, cumque media nocte ambo orantes
laudarent Deum ita ut audirentur etiam à
custodibus, *subito terra motus factus est mag-
nus ita ut moverentur fundamenta carceris.*
Et statim aperta sunt omnia ostia & univer-
sorum vincula soluta sunt. Experges factus au-
tem custos carceris & videns januas apertas
carceris evaginato gladio volebat se interficere
cogitans fugisse vinculos, Clamavit autem Pau-
lus voce magna dicens: *Nihil tibi malifeceris,*
universi enim hic sumus. Sic qui confidunt
in Deo, mutant naturæ suæ imbecillitatem
in fortitudinem & potentiam Dei, qui illo-
rum fit non protector modo & refugium &

asylum, sed etiam ut sic dicam, vita & filia
 propria. Hoc sibi beneficium olim postulat
 David a Deo, orans: *Apprehende arma pro
 sum? dicit anima mea: Salus tua ego sum.*
 34. Rex aliquis, ut supra dicebamus ex S. Au-
 gustino, suorum vigili septus custodia le-
 rus dormit, & justus quem custodit Deus
 pupillam oculi timebit? Custodes regum
 nunquam occupantur a somno, ut manus
 suo desint; at ecce non dormitabit neque
 et qui custodit Israel.

§. V.

*De fortitudine trium puerorum in furno
 Babylonica Dan. 3.*

Concludo hoc Caput celeberrima omni
 Antiquitatis historia de tribus Hebraeo-
 pueris, quos Nabuchodonosor in furno
 dibusque vinctos iussit conjici in fornacem
 ardentem; in quibus sane mirabiliter eluce-
 sivit invicta eorum qui confidunt in Deo
 do constantiaque, & inimicæ Deo potentia
 infirmitas. Atque ut narratio hæc fiat
 stirior, instituam eum ipsis pene verbis
 Chrysostomi qui eam aurea sua eloquentia
 exornatam duabus complexus est hominibus
 in quibus eorum heroica constantia referen-
 da usus est ad Antiochenum populum in mag-

nā tum calamitate & publicā afflictione ver-
santem consolandum. Sic igitur ferè loqui-
tur sanctissimus disertissimisque Orator.
Tres fuere nobilissimi adolescentes qui vir-
tute fiduciae quā habebant in divinā Pro-
videntiā miraculo fuerunt omnibus genti-
bus omniq̄ ætati consequenti.

„Etenim tres in fornacem coniecti sunt, &
„nec ita religionis obliti sunt, nec ipsos ter-
„ruit flamma: murus ipsis factus est ignis &
„vestis flamma & fons fornax & ligatos ca-
„piens, solutos reddidit. Mortalia suscepit
„corpora & tamquam immortalibus absti-
„nuit: non agnovit naturam sed pietati reve-
„rentiam exhibuit. Vinxit pedes tyrannus &
„ignis vim pedes vinxerunt. Orem admira-
„bilem: vinctos solvit flamma & ipsa de re-
„liquo à vinctis vincta est: mutavit enim re-
„rum naturam adolescentulorum religio:
„immò verò non naturam mutavit, sed quod
„erat mirabilius permanentis naturæ vim
„repressit, non enim ignem extinxit sed ar-
„dentem inefficacem reddidit; & quod est
„mirabile & stupendum non in sanctis tantū
„corporibus hoc factum est, sed & in vesti-
„mentis ipsorum & calceamentis. Tu verò
„mihi considera ubique quomodo diabolus
„per quæ Dei servos impugnat, per hæc pro-

„priam vim destruit, non volens quidem se
 „Dei sapientiâ & providentiâ illius artibus
 „artibus in ipsius caput utente. Diabolus
 „nim Tyranno se insinuans neque ferro
 „etorum capita abscindi permittit, neque be
 „stis tradi, sed in ignem injici suavit, ut ne
 „que reliquæ illorum sanctorum remane
 „rent, ipsis corporibus consumptis & ipsorum
 „cinere cum farmentorum cinere commin
 „Deus autem hoc ipso ad impietatis detur
 „tionem usus est. Perfæ ignem Deum esse
 „putant ipsumque multo cultu venerant
 „Volens igitur Deus istam, impietatis mate
 „riam auferre, concessit huiusmodi para
 „modum ut præ oculis omnium ipsum co
 „lentium, servis suis victoriam conferret, per
 „ipsa opera ijs persuadere volens quod gen
 „tilium dii non Deum tantum sed & Deos
 „vos timent. Quod ut magis elucescat opera
 „pretium erit totam historiam ex Scripturis
 „sacris huc referre. Itaque Nabuchodonosor rex
 „misit ad congregandos satrapas, ad agendam
 „Iudices, duces & tyrannos & prefatos omni
 „que principes regionum, ut convenirent ad de
 „dicationem statua quam erexerat. Dan. 3. Et
 „congregati sunt omnes. Inimicus spectato
 „res cogit & ipse spectaculum convocavit, ipse
 „studia ponit & theatrum non vulgare

hominum non quorundam privatorum sed
 omnium honoratorum & omnium magi-
 stratum, ut & testimonium apud multos
 fide dignum fiat. Conveniunt non in urbe,
 sed plani & nudi campi hoc orbis theatrum
 suscipiunt. Cumque starent omnes in con-
 spectu statuæ aureæ immensæ magnitudi-
 nis. *preco clamabat vehementer: vobis dicitur*
populo, tribubus & linguis, In hora qua audie-
ritis sonum tubæ & fistulæ & citharæ sambu-
cæ & psalterij & symphoniæ & universi generis
musicorum, cadentes adorare statuam auream
quam constituit Nabuchodonosor Rex. Si quis
autem non prostratus adoraverit, eadem horâ
mittetur in fornacem ignis ardentis. Vide quot
 insidiarum necessitates & quàm profunda
 vorago & præcipitium utrimque. Propte-
 rea enim tot musicorum consonantia, pro-
 pterea caminus ardens, ut & voluptas & ti-
 mor assistentium animas obsideret. Asper
 tantium quispiam est & rigidus? molliat
 ipsum, inquit, delectans omnisonæ musicæ
 melodia. Sed his insidijs superior est? Ter-
 reat & percellat flammæ aspectus. Et erat
 timor & voluptas: hæc per aures, ille per o-
 culos animas subrepens. Sed adolescentu-
 lorum illorum generositatem, horum nihil
 redarguit. Omnia hæc propter ipsos diabo-
 lus

„lus præparaverat, non enim de subditis
 „bitabat, sed potius multum confidebat
 „quod nullus legis regi se objecturus erat
 „Postquam verò occiderunt omnes & vi
 „sunt, tunc in medium pueri soli aguntur
 „sic quoque victoria fiat clarior, cum in
 „ta multitudine ipsi soli vincant & præ
 „tur. Post hæc igitur statim ut audierunt
 „populi tribus & populi sonitum tubæ & om
 „generis musicorum, cadentes omnes populi
 „bus & lingua, adoraverunt statuam auream
 „Soli Sadrach, Misach & Abdenago. in medio
 „tantæ multitudinis Principum ac Philo
 „phorum stant immobiles execrati tantum
 „sacrilegium, nec ut uni Deo soli debeat
 „cultum & honorem deferant. Muto simula
 „chro vel concentu musico, vel atrocibus
 „nis, vel tantæ turbæ exemplo inducuntur
 „Hoc autem inquit S. Chrysostomus
 „mum & mirabile est quod cadentium mul
 „tudo ipsos non terruit non solvit, non
 „tra se tale quid dixerunt, quod multi dicit
 „consueverunt. Si quidem nos primi im
 „nem adoraremus, id peccatum fuisset. Si
 „ro cum tot millibus hoc facimus quis
 „niam non dabit? quis excusatione digna
 „non censebit? Sed nihil tale aut dixerunt
 „cogitaverunt, tot tyrannorum ruinas

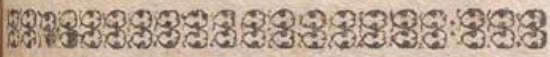
ti. Verum adducti in conspectum regis ab eo-
que iussi deos suos colere statuatque aureã
à se constitutam adorare, animo generoso &
constanti responderunt intrepidi. *Non oportet
nos de hac re respondere tibi. Ecce enim Datus
noster quem colimus, potest eripere nos de cami-
no ignis, & de manibus tuis ò Rex liberare.
Quod si noluerit, notum sit tibi ò Rex quia deos
tuos non colimus, & statuam auream quam e-
rexi, non adoramus. Tunc Nabuchodonosor
repletus furore praecepit ut succenderetur for-
nax septuplum, quam succendi consueverat.
Et viris fortissimis de exercitu suo iussit ut li-
gatu pedibus mitterent eos in fornacem ignis
ardentis. Hic admirare constantiam sanctissi-
morum juvenum & fiduciam in Deum, pro
cujus nominis gloriã in confusionem im-
piorum succensam luculentissimo igne for-
nacem velut amœnissimum hortum ingressi,
flammas excusserunt, quibus extincti sunt
carnifices & astantes; ipsos autem non tetigit
omnino ignis, non contristavit, nec quidquam
molestia intulit. Nescio quomodo dicam: mi-
raculum omnem verborum narrationem
transcendit. Etenim vis erat extincta, & non
erat extincta; cum enim circa sanctorum il-
lorum corpora versabatur, erat extincta,
cum vero vincula disrumpere oportuit, non
erat*

„erat extincta. compedes dirupit & talos
 „tetigit, neque intra vincula procedere
 „fuit, vixit tyrannus, & flamma resolvit,
 „& barbari crudelitatem discas, & elementum
 „obedientiam. Quare verò in ignem mille
 „rus eos ligavit? Ut miraculum fieret magis
 „ut mirabilius signum, ne putares esse
 „lorum errorem ea quæ videbantur: non
 „nim ignis ille, ignis fuisset, vincula non
 „sumpsisset: non exterius sedentes milia
 „(quod multò majus) rapuisset. Quid hoc
 „rabilius? Quos continebat ignis, exsoluit
 „quos non continebat, rapuit, ut discas quod
 „non locus sed morum qualitas salutem
 „pænam affert. Eadem corpora & his qui
 „illis, sed non ijdem sensus, propterea
 „eadem passiones, fœnum enim est quod
 „jacet extra celeriter accenditur: sicut et
 „tra aurum, licet intus maneat, magis ipse
 „deseit. Peccatis constrictus frustra Deum
 „fugit quia nusquam effugit; illa autem qui
 „fugerit, etiam si inter innumeros fuerit
 „lites, nemo eum lædere poterit, & in medio
 „ignis non æstuabit, si illa non fugerit, etiam si
 „altissimos montium vertices ascendit,
 „in ipsis regum palatijs vindicem Deum
 „sentiet. Sed audi quomodo mutatus sit ty-
 „rannus, postquam vidit nihil grave pati quod
 „erat

erant intra fornacem, eos autem qui istos
injecerant, & extra fornacem manebant, &
qui circumsteterant, omnes consumptos
esse. Tunc accessit, ait Scriptura, Nabuchodo-
nosor ad ostium fornacis ignis ardentis, & ait:
Sidrach, Misach, & Abdenago servi Dei ex-
celsi egredimini & venite. Qui paulò ante di-
xerat: Et quis est Deus qui eripiet vos ex
manibus meis? eundem jam confitetur &
veneratur, Deus antea permisit omnia fieri
quacunque tyrannus voluit, ut demonstra-
ret quod à se custoditos offendere nemo
posset. Voluit Rex ipsorum urbem evertere
& non prohibuit Deus; idem voluit capti-
vos ducere, & non impedivit Deus: voluit
ligare, & concessit: in fornacem injicere,
permisit: flammam ultra modum accende-
re, & hoc dimisit. Et quando nihil reliquum
fuerat, sed omnem vim tyrannus exhausse-
rat, tunc suam virtutem demonstravit Deus
& puerorum patientiam; propterea enim
usque in finem tribulationem permisit; ut
insidiantibus & circumventorum philoso-
phiam, & suam demonstraret providentiã.
Jam verò considera puerorum magnani-
mitatem, neque enim ante vocem exilie-
runt (tamen si eos dudum solutos & ambu-
lantes in medio ignis innoxios Rex ipse cõ-
spe-

„spexisset) ne quis putaret ipsos ignem
 „muisse: neque vocati intus manserunt, et
 „ambitiosi esse & contentiosi viderentur.
 „Egressi sunt igitur pleni gloria, illustres om-
 „nibus futuri divinæ potentæ præcones,
 „quin & hostis ipse propriâ voce & lingua
 „per literas omnibus tum pugilum contra-
 „tiam, tum Aganothetæ virtutem prædi-
 „cit. Nec deinceps servos suos sed Dei ab-
 „soluti servos vocavit, in quos antea forma-
 „tæ vius accensus fuerat quod statuum suam
 „nollent adorare hoc laudavit & admiratus
 „est quod sibi non obedissent nec tradidissent
 „corpora sua ut servirent dijs alienis. Tam-
 „en virtus bonum quod & ipsos hostes habet
 „admiratores & laudatores. Illi pugnaverunt
 „& superaverunt; & victus gratias agerunt
 „quod non ipsos terruit flammæ aspectus,
 „sed spes in Deum consolata est. Magnum e-
 „tenim bonum in Deum sperare quod &
 „barbarus animadvertit & demonstravit
 „quod inde imminens effugerint periculum,
 „proclamavit: *Benedictus Deus Sidrach, Mis-
 „sach & Abdenago, qui misit Angelum suum
 „& eruit servos suos qui crediderunt in eum.*
 Sic ferè S. Chryostomus stylo disertio & gra-
 vi hanc narrat historiam, cuius verbis, si qua
 addidi aut immutavi, ex eodem ipso delu-

pluribus referre ut legentibus tam illustre in Deum fiduciae exemplum incitamento sit ad generose soli Deo fidendum abjecto timore cujuscunque creatae potentiae.

TRACTATUS

DE

FIDUCIA IN DEVM.

LIBER IV.

De mediis quibus conservetur Fiducia in Deum.

Prooemium.

§. I.

Magna promittitur sperantibus in Deo.

Sanctissimus consiliorum ac sapientiae Dei interpret ac Propheta Regius mira & magna promittit ijs qui omnem spem suam atque fiduciam in Deo collocant. *Spera in eo, inquit, & ipse faciet.* psal. 36. Quasi dicat: pungunt te curarum spinæ, invidiæ multorum velut jacula te feriunt, molestiæ variae lancinant